

1996ko azaroak 10 - 1.599 zenbakia - 300 pezeta (BEZ barne) / 14 libera

ARGIA

JABIER SALUTREGI

JOSU BERGARA

«Aportazioen Legearen
guzian Bizkaia ez da
garaile atera»

AFRIKA

Ruanda, Burundi eta
Zaireko sarraskiaren
nondik norakoak

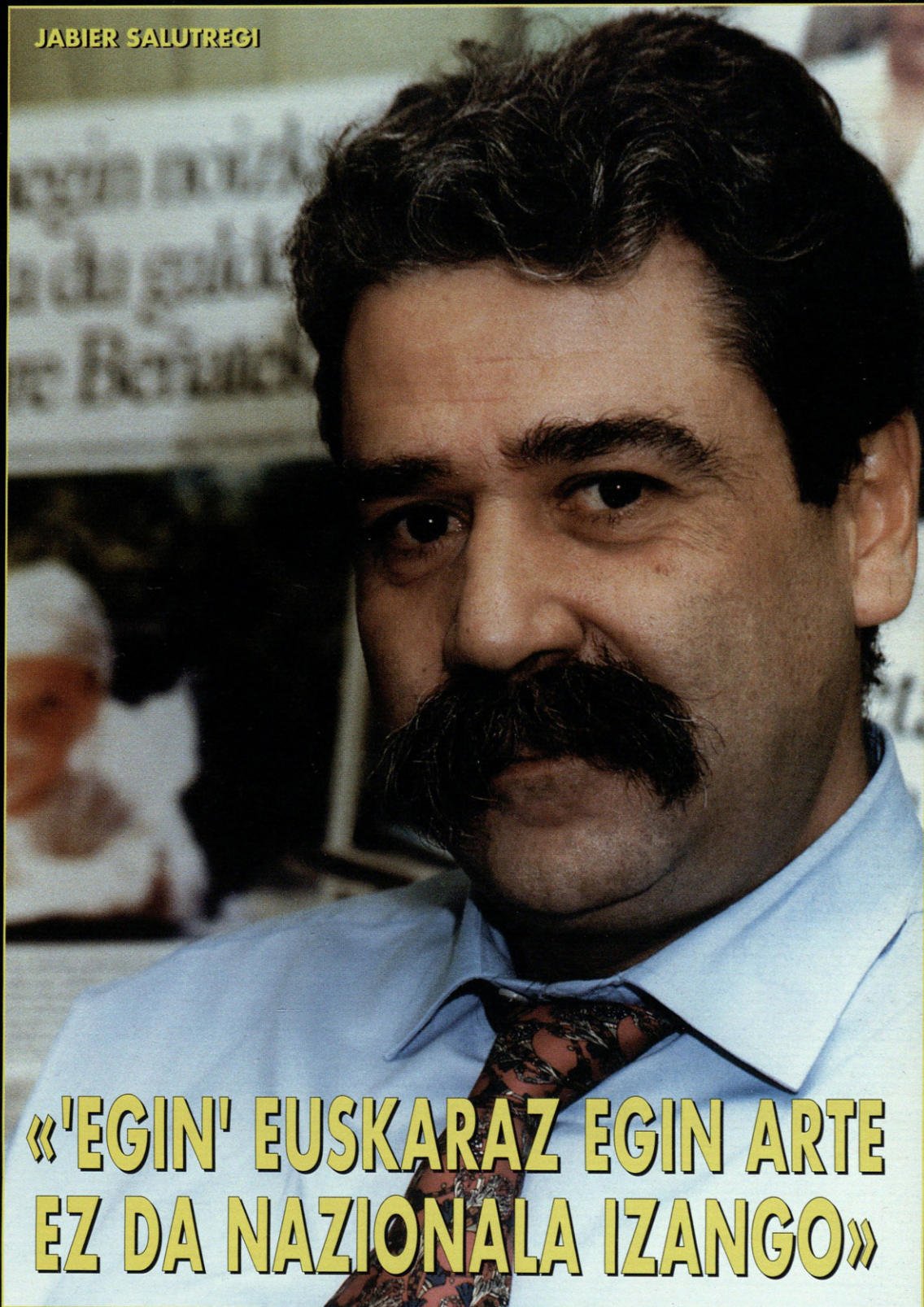
SEASKA

Pauso eta aurpegi
berriak heziketa
egitasmorako

JUANJO

OLASAGARRE

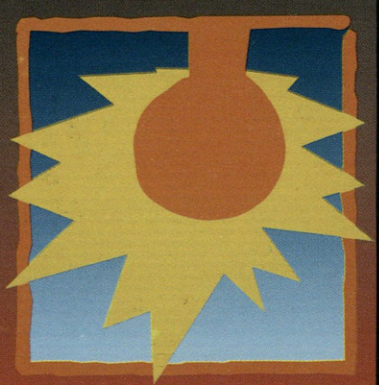
«Poeta?
Hori irainā da»

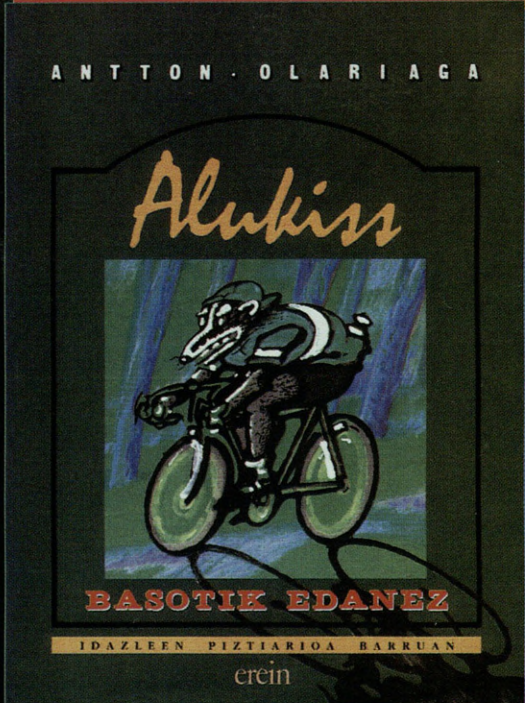
**«'EGIN' EUSKARAZ EGIN ARTE
EZ DA NAZIONALA IZANGO»**

GRABAZIO ESTUDIO TXIKIEN LEHIA LUXUAN EZIN, ETA PREZIOAN BEHAR

HAUETAKI
OPARIREN BA
ESKURATUKO DUZE
DOHAINIK

POSTERRA (63 x 43): GERRA AURREAN ARGIA REN HARPIDEDUN ZEN FAMILIA BAT SUPAZTER ONDOAN.

ALUKISS-BASOTIK EDANEZ
ANTTON OLARIAGA

KIOSKOAN BAINO
%20a MERKEAGO

ARGIA REN HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

Telefonoz ere egin dezakezu harpidetza zenbaki honetara deituzaz
9etatik 1era eta 3retatik 7etara
943 - 37 15 45

ANTTON OLARIAGAREN
ALUKISS - BASOTIK EDANEZ

ARGIA REN POSTERRA

HARPIDETZA TXARTELA ☎ (943) 37 15 45 FAXA: (943) 36 10 48

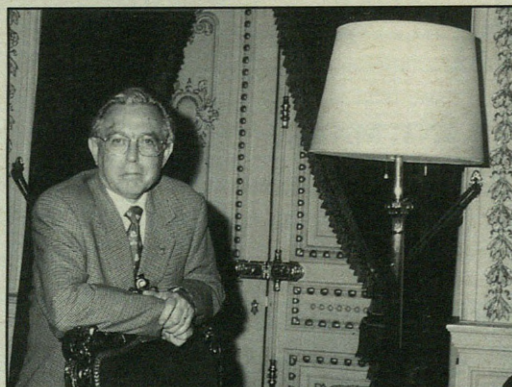
IZENA _____		1. DEITURA _____	
2. DEITURA _____		TELF. _____	
HELBIDEA _____		POSTA KODEA _____	
HERRIA _____		HERRIALDEA _____	
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____			
SUKURTSAL HELBIDEA _____		SUKURTSAL ZKIA. _____	
KONTU KORRONTEA/LIBRETA	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
	Entitatea	Sukurtsala	K.D. Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15 LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SARRA (BEZ barne)
Hego Euskal Herria 12.750 pzt
Ipar Euskal Herria 685 libera
Espainia 12.750 pzt
Beste Atzerriak 16.550 pzt
Airez 26.075 pzt

Euskal Kulturaren URTEKARIA ere etxean jasoko duzu

6. Politika kronika. MIKEL JAUREGI.
8. Josu Bergara: «Kontzertu Ekonomikoarekin ospatu dugu Estatutuaren urtemuga». MIKEL JAUREGI.
12. Lankidetzarako Batzorde Iraunkorraren ordezkio proposamena lantzen ari da UPN. IÑAKI GOROSTIDI.
15. Tutsiek izan dute urte luzez aginte politiko eta ekonomikoa Ruandan eta Burundin. XABIER ARANBURU.
18. Iruñeko Kukuxumusu eta Donostiako Loreak Mendian dira hemengo enpresa ezagunenak. Elastikoen diseinuan afizioa ofizio bilakatu da. XABIER ARANBURU.
21. Pauso eta aurpegi berriak Seaskaren egitasmorako. MIKEL ASURMENDI.
24. Aholku adina batzorde. IDOIA TORREGARAI.
26. Bilbo Zaharra, Zabala eta San Frantzisko Birgaitzeko Mahaia hankaz gora. MYRIAM GARTZIA.
29. Jabier Salutregi: «Egin» osorik euskaraz kaleratu arte ez da egunkari nazionala izango». ANDER USABIAGA.
34. Kultura kronika. MIKEL ELORZA.
37. Juanjo Olasagarre: «Poeta? Hori iraina da». MAITE ARTOLA.
40. Aldaretik dator kulturgunea. MYRIAM GARTZIA.
42. Leku eta aurrerapen tekniko eskasagoekin baina erdi prezioan grabatzen dute estudio txikiek. MAITE ARTOLA/JON ABRIL.
45. Argitalpenak. JON ABRIL.
48. Irrati-Telebista. ARRITXU ZELAIA.
52. Aukeran. GURUTZE IZAGIRRE.
56. Denborapasa.
58. Zalaparta asko eta ekintza gutxi bakea dela eta. IÑAKI ESNAOLA.

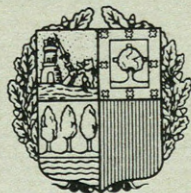

JABIER SALUTREGI: «Egin» egunkariko zuzendari azken urteetan, «Egin ta Egin» bezalako kanpainak luzaroan beharrezkoak izango direla uste du. Proiektuarekin bat egiten duten guztiak datorren asteko Egin Egunean bilduko direla-eta, bertaratzeko deia egin du elkarrizketan. Egunkari honek «euskarazkoa behar du nazionala izateko», garbi utzi du. /29

JUANJO OLASAGARRE:

Arbizuarrak 80ko hamarkadako ahotza ekarri du bere bigarren poema liburura, «Bizi puskak-era. Belaunaldi ezberdinak dantzan. Bizitza bizitzen galdu dute, edadeak harrapatu ditu, denbora badoa eta deslilura da gelditzen dena. Osti txarra, tristura eta nostalgia datoz nahasian, egileak «hiru ordu» sentitzen dituenak. /37

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Euskera Departamendua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

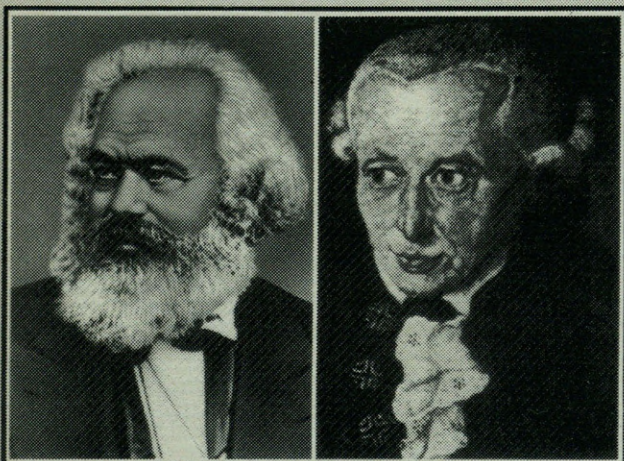
En la edición de esta publicación colabora:

kutxa

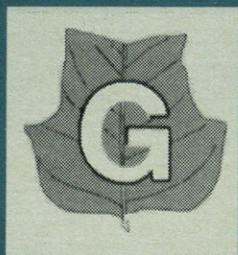
fundazioa
fundación

BOST FILOSOFO HANDI

PLATON, DESCARTES, KANT, MARX,
WITTGENSTEIN

**JADANIK,
ZURE LIBURUDENDAN !!!**

GAIK ARGITALDARIA

OINARRIZKO LIBURUTEGIA

"BOST FILOSOFO HANDI" liburuskari Mendebaleko garaian garaiko filosofoak handienetarikoa diren Platon, Descartes, Kant, Marx eta Wittgenstein-en testuinguru historikoa, bakoitzaren pentsamendu filosofikoaren funtsa eta testu aukeratuak azaltzen dira, filosofia orokorrari sarrera erakargarri burutuz. (160 orri.)

PENTSAMENDU GARAIIKIDEA

"ERDI AROKO HISTORIIARAKO BERROGEITA HAMAR HITZ NAGUSI" liburuan, Erdi Aroko ekonomia, paisaiak, teknikak, erakundeak, pentsamoldeak, sineskerak... aztertzen dira. 50 hitz funtsezkoen bitartez eta Erdi Aroko Historia Irakasle ospetsua den Bonnassie-ren eskutik. (235 orri.)

ERDI AROKO HISTORIIARAKO BERROGEITA HAMAR HITZ NAGUSI

Pierre Bonnassie

HABEko zuzendari orokorrari jarriak

HURRENGO eguneko eskolak prestatu behar ditut. Tik...tak...tik...tak... Lau ordu dira, lehenengoz Hizkuntz Formak, ikus dezagun zer dagokidan biharko! A bai, nor-nork lehenaldian, (begiratuko dut karpetan)... Bai, hemen joko polit bat dago, honekin ondo pasatzeaz gain ikasi ere egingo dute. A! Eta ariketa analitikoak, bai hauek izan daitezke; dena den aldaketa batzuk egin beharko ditut: hipotetikoak agertzen da hemen, ez da egokia, oraindik ez dakite eta; honen orde, orainaldiko aditzak sartuko ditut. Fotokopiak atera beharko ditut, ea! 14 ikasle dira... beraz, kasuen zotz! Trabatuko egin zaizkit, berriro hasi beharko dut... tik...tak...tik...tak.

Orain irakurmena prestatu beharko dut. HABE aldizkarian ikusi dut nahiko aproposa izan daitekeen bat, gainera pil-pilean dagoen gai bati buruzkoa da. Horretarako hiztegia ere prestatu beharko dut. A! Eta geroago, mintzamen saiorako eztabaida, galderak ...tik...tak, tik...tak. Eta ...tik...tak, tik...tak.

— Nagusi! Bost ordu pagatzen didazu, horietatik lau klasean ematen ditut, ez daukat denborarik!!

— Ez arduratu! Badakit oso ondo egingo duzula. A! Eta ez ahaztu: idazlanak ere zuzendu behar dituzu.

— Baina! Nagusi! Denbora amaitu za...!

ISABEL ETXEBARRIA BEREZIARTUA (ETA
UDAL EUSKALTEGIEKAKO IRAKASLE
LAGUNTZAILEAK)

Jakoba Errekondorentzat

IKARAGARRI gustatzen zait ARGIA n duzun kolaborazioa. Eta a zer sorpresa hartu dudan gaur *Sorbus* generoa aipatzen duzula ikusi dudanean! Izan ere, aspaldi honetan erdi-maiteminduta nabil horiekin denekin.

Hara! Duela hiru bat aste edo, Trebiño aldeko lagun bat etorri zitzaidan etxeko fruta marroixka *maxpildu* udare-itxurako batzuk opari zekarzkidala («zurba» haren erdaran). Ikusi orduko mizpirekin (*Mespila germanica*) gogoratu nintzen eta solasean egon ginen luze eta zabal zuhaitz horretaz eta *Sorbus* generoko bes-teetaz. Haren euskal izena bilatu eta «gurbe», *maz(s)pila* zela topatu nuen. Hura kasualidadea! Itxuraz hain berdintsuak izan eta izena ere ia berbera! Harrituago geratu nintzen Aretxabaletako lagun batek txikitan «maspilak» («nispéros») jaten zituela esan zidanean! Beraz, halako nahaste edo gurutzatze bat gertatu da bi landareekin, nonbait.

Gaztelaraz begiratu eta, besteak beste, «acerolo» ematen dute hiztegiek. Badakizu zer den «acerolo» hori? Arabeek mizpirari ematen zioten izena, gero gaztelaraz *Sorbus domesticaren* frutua izendatzera pasa dena!!! Orduan, haiek ere nahastu egin zituzten!!!

Niretzat honek detektibeen istorio baten bano emozio handiagoko dauka. Agian gauzak bere onetik atera ditut; eta dena bistakoa eta logikoa da... Zuri zer iruditzen zaizu?

Bestalde, Araban erabiltzen den «zurba» hori ez al da oso izen «euskalduna» (*sorbus*, *sorba*... *zurba*)?

(Nere lagunak oraindik gurbe txikiak landatzen ditu etxe inguruan).

MARTIN REZOLA
GASTEIZ

H I R U K O

T X I K I A N

Politikus

Ilderdi politikoek, orokorrean, gizarte zuzenagoak eta berdinagoak egituratu eta kudeatzeko estrategiak baino, hutesle merkaturaren arrakasta komertziala lortzeko marketen politikak erabiltzen dituzte egun, ikuskizun mediatikoan jada politikagintzak hartzen duen lekuak horretara beharturik. Eta alderdien arteko kompetentzia ideologikoa ez, baizik eta komertziala denez, honek enpresa-egitura finko zamatsu eta garestiak eskatzen dizkie, euren buruen finantziaketa propioa arrakastaren lehengai bilakatuz. Eta alderdien finantziaketa era guztiak publikoak ez direnez, sositurri koiuntural ilunek baldintzatzen dituzte euren politika sozialak, merkaturatutako programak txiste-historiak bihurtuz. Bestalde, hastapenetako garaietako gizarte industrial kulturaz eraiki egitura propioek jaten dizkiete zerbitzu sozialerako behar lituzketen baliabide gehienak, barne ezadostasunak balizko disidentziatzat hartzea baita sortu duten kirol berria; ondorioz, kontrol sistema zentrifugoei eta erabakigune zentralizatuari eustea dute helburu. Deszentralizazioa programatarako bai, baina boterea banatu inolaz ez.

JOXE MARI OSTOLAZA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.

ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko

Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Xabier Aranburu, Arantxa Erasun, Mikel Jauregi, Juan Joxe Petrikorena, Arritxu Zelaia.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Dokumentazioa: Ernesto Ibarluzea, Ainhoa Gerra.

Administrazioa: Jasone Larrarte.

Harpidetza: Olatz Korta, Elena Guinea, Maider Amenabar.

Hedapena: Isabel Bereziartua.

Publizitatea: Inigo Txintxurreta, Nekane Zubeldia, Itziar Diaz de Durana, Miren Larrarte.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 37 34 03/36 10 48.

BIZKAIA: Zaballburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122

Urruña. Tlf: 59 47 60 00. Faxa: 59 47 60 01.

NAFARROA: Iratxeko Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Autodeterminatu zaigu Petri

IRAGAN astean Herri Batasunak alderdi sozialistari autodeterminazio eskubideaz hitz egiteko egindako gonbiteaz jardun nuen. Eta txantxetarako gogoak etxean utzita azaltzeko eskatzen PSE-EEko agintariei. Alferrik, noski. Txantxetarako ez, baina azkenean mintzatzeko asmorik eta gogorik ez dutela argi asko azaldu dute sozialistek. Beno, batek bai, Nicolas Redondo Terreros Bizkaiko idazkariak. Baina, jakina, PSE-EEren exekutiboak hartutako erabakiari jarraituko diola aitortu du.

AUTODETERMINAZIO eskubidearen gaiarekin sozialistak zertan jokatzen ari diren asmatzea ez da erraza. Jakina da aspaldidanik eskubide horren ezagutza ukatu egiten dutela —patila eta galtza zabalduen garaian, autodeterminazio eskubidearen eta Estatu-tuaren aldeko manifestazioetan parte hartzen zuteneko argazkiak ikusten dituztenean Benegas eta besteek zer esaten duten gustura adituko nuke—, baina ezin susma zer dela-eta datorren eraso gogor hau. Poltronak pertsonak, alderdiak, ideologiak eta eraldatu beharreko guztiak eraldatzen dituela esan zuenak ez du arrazoi faltarik. Azkenaldion, bederen, boterera iritsi aurretiko PPren talante beraren traza hartzen diot nik. Galdutako botoen bila-edo...

Eta autodeterminazioaren inguruko liskartxo hauek pil-pilean ageri zaizkigun artean, beste maila bateko ekime- nek hartu dute protagonismoa azken asteotan: EAJk eta PPk Kontzertu Ekonomikoaren garapena akordatu osteko erreakzioak ez dira amaitu; Batzorde Iraunkorra

pikutara bidali ostean, Nafarroaren eta EAEn arteko lankidetzarako proposamen berria lantzen dihardu Miguel Sanz Nafarroako lehendakariak —bai, berak—; Ipar Euskal Herriko hautetsien % 63k euskal departamenduaren aldeko boza eman berri du —hurrengo urratsak benetan garrantzitsuak izan daitezke—. Autodeterminazio eskubidearena hain urrun ikusten denean, beste eremu eta lan-molde batzuk jorratu beharra nabari da.

Baina lan-moldeak jorratzen ari dena Ert(bideo)zaintza da. Badakizue, *kontrola*. Orain 34 milioi pezeta (1.360.000

libera inguru) gastatuko ditu Herrizaingo Sailak bideozaintzarako ekipo berrietan. Orain arte erabilitakoa zahartu zaie, antza. Auzitegieta bideo-zintek emandako fruitu eskasen arabera, pentsatzekoa da orain artekoa, enfoko aldetik-edo, agian ez zela behar bezain- besteko mailakoa. Ikusteke dago orain erosiko dutenak zer nolako filmeak egiteko gaitasuna duen.

ONGI etorri. Zazpi hilabete eta gero, gure artean haugu. Eta berriro esango diat, nazkatu artean: ongi etorri, Petri!

MIKEL JAUREGI

LOURDESKO MIRARIAREN BILA

SUPERMARIO esanda bideojoko askotako pertsonai ezagunaz oroituko dira gazteenak. Trantsizio deitu zenaren eta autonomien lehen urteak egunkariak irentsiz bizi izan genituenok oraindik oroitzen gara Mario Fernandez hartaz. Agintzen zuen, edo hala zirudien. Eta lehendakariorde ohiak ETArekiko negoziaketarako kokagune berria proposatu du: Lourdes. Bigorrako parajeak ez zaizkigu arrotzak euskaldunoi, eta Intxauspe senadoreak ere zerbaitengatik proposatuko zuen sortu beharreko euskal de-

partamentua haruntzaino iristea. Basque, Bearne, Bigorre. Politikariek bezala kazetariok gure agendak ongi horniturik dauzkagu ondoko asteetarako ere: Iparraldeko departamendua sortzeko hurrengo urratsak zein, Nafarroa-EAE itun berriaren aurreko apostuak, Ajuria Eneko bilkura berriko prestakizunak, gazteen biolentziaren diagnostiko jeniala... eta euskal presoek etxeratu beharra ezin dela borobildu. Aukerak ez dira goizero ernetzen, eta ura pasata gero Lourdesa erromes joatea alferrik izango da.

PELLO ZUBIRIA

LUZIEN ETXEHARRETAAREN TARTEA

EUSKAL DEPARTAMENDUA ETA HAUTETSIEIEN ERABAKIA

«Ene probintziak protesta egiten du...»

GARAT diputatuak Parisko Asanblada Nazionalen, «Basses Pyrénées» departamendua sortu zelarik, botako oihu sonatu hori Ipar Euskal Herri menperatuaren ikur egon da denbora luzez. 1790garren urteaz geroztik, urak egin du bide eta euskal nortasuna gaur egun pil-pilean da berriro ere.

Gai hori iragan urriaren 30eko bo-tuari lotzea egokia da oso. Eta baita bi egun beranduago bozkatzeko toki horretan bertan Iparretarrak erakun-de armatuak jarritako lehergailua ere.

Nicolas Redondo Terreros

PSE-EEko Bizkaiko idazkari nagusiak honela kalifikatu du HBk autodeterminazioaz hitz egiteko egindako gonbiteari bere taldeak emandako erantzuna: «Gogorra, gehiegizkoa eta erradikala da».

Bestalde, Carmelo Barrio

EAEko PPko idazkari nagusiak Ajuria Eneko Mahaiaz hitz egin du: «Mahaian asko hitz egiten da, eta bori da garrantzitsuena, hitzaren poderioz jarrerak burbiltzen di-rela. Adibiderik garbiena PP bera da. Mahaiak gure diskurtsoa al-datzea lortu du». Eusko Jurlaritzako lehendakariorde izandako Mario Fernandezek indarkeria-ren konponbidea izan du hizpide: «Heldutasuna eta bermea falta dira gauzatu beharreko bilerei arrazionaltasunez eta erabilera politikorik gabe ekiteko. Bilerak Lourdesen egin beharko lirateke».

Beste gai bati helduz, Jose Luis Uriz PSNren Idazkaritza Nagusi-rako hautagaiak adierazi duenez, «PSN-n, zerbait okerra egin due-nak, pagatu egin behar du».

Euskal presoek aurrera dara-maten gose grebari buruz jardun

Honek estrategien arazoak planteatzen dizkigu.

Beti uste izan da, eta sarri askotan hala agertu da, sektore moderatuak dituela azken batean zuhaitz ondoko fruituak jasotzen. Jokaera bortitza mantentzen dutenei ez amor emateko, 'moderatu' esku uzten dira gauzak. Euzko Alderdi Jeltzaleak, modu horretan, ETaren borroka lazgarriaren emaitzak eskuratuak lituzke dagoeneko.

Iparraldean, alderantziz, Iparretarrak erakundearen bortizkeria kaltegarri ikusten dute askok, iritzi publiko edo hautetsi motelak egoera minbera honetan atzeratzeko aitzakiatzat daukatelakotz. Maitia PSko eledu-nak aditza ematen du ere «manipulatua» daitekela. Ulertu behar al da «erre-

formarik nahi ez dutenek» dutela ma-nipulatzen?

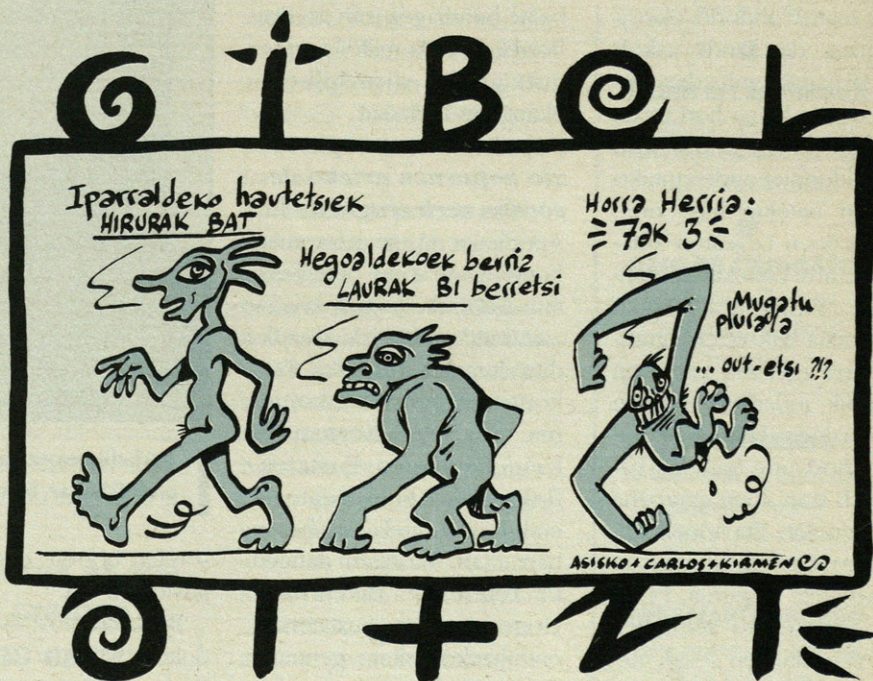
Hau dena azpimarratzeko euskal politikan doi bat galduak garena. «Nu-kleo demokratiko» bat Iparraldean EArekin EAJk sortu nahi duen hone-tan, «agerien gerra» batean sartuak gintaizke.

Eta non dira hainbat urte luzeetako borrokaren emaitzak, Iparraldeko gehiengoak duen euskararen oniri-tzia, kultur munduan su ta gar aritu direnen mozkinak?

Historiarekin hitzordu larriak di-tugu Ipar eta Hegoaldean. Badirudi ez dugula zentzurik batzuetan edo Monzonek aipatzea maite zuen «Mari gaizto» nagusitzen zaigula! Ea noiz-bait elkar eta gure herria maiteago izanen dugunez...

du Juan Mari Atutxak: «Presoak nazkaturik daude ezertarako balio ez duten gose greba sinboliko horiekin, eta mezuak ari dira igortzen espe-txeetatik nahikoa dela esanez. Pre-soek espetxean gauzatzen duten gose greba sagardotegi batean antolatzen da, txuleta janean». Ertzaintzari buruz

mintzatu da Mila Madinabeitia Seni-deak-eko Arabako bozeramailea: «Zergatik jotzen gaituzte? Zer egin dugu? Ertzainek ematen diguten jus-tifikazio bakarra aginduak betetzen dituztela bada, agindu horiek ez be-tetzeko esan behar diegu justuak ez direnean».

Josu Bergara, Bizkaiko diputatu nagusia

«Kontzertu Ekonomikoaren akordioarekin ospatu dugu Estatutuaren urtemuga»

Kontzertu Ekonomikoaren garapenerako akordioa sinatu berritan, akordioaz eta beronek sortutako iskanbilaz hitz egin behar derrigorrez. Josu Bergarak oso positibotzat jo du hitzarmena, «fiskalitatean ia erabateko autogobernua» lortu dela azpimarratuz.

Aportazioen Legearen in-guruan sortutako 'gerra' horretan, Bizkaia garai-le eta Araba galtzaile ate-ra direla dirudi. Argitu iezaguzu.

Hori esatea ondorio okerra ateratzea da. Jende askok dio Bizkaia goleadaz irabazi duela, baina hori ez da egia. Eusko Jaurlaritzak hiru foru aldundiei aurkeztutako txosten batekin hasi ziren Aportazioen Legearen aldatetari aurre egiteko elkarrizketak. Txosten horretan probintzia bakoitzeko grafiko bana agertzen zen, non oraindik indarrean dagoen Aportazioen Legeak iraundako bost urte hauetan bakoitzak izan duen garapena azaltzen den. Eta honen arabera, Araban eta Gipuzkoan diru-bilketa kopurua, bi lurraldeotako foru aldundiek jasotzen dituzten sosak alegia, Eusko Jaurlaritzara bi-

deratzen diren bitartekoan aportazio-kopurua baino handiagoa izan da. Bizkaian, aldiz, alderantzizkoa gertatu da: aportazio-kopurua diru-bilketaren kopurua baino handiagoa izan da. Eta horrek 22 mila milioi pezeta gutxiagoko diru-bilketa ekarri dio Bizkaiari.

Diru-bilketa eta aportazio kopuruen arteko desoreka zerk eragin du?

Aportazioen Legeak formula konplexu bat du bere baitan. Formula honek koefiziente edo adierazle batzuk ditu lurralde historiko bakoitzaren aportazio-kopurua zehazteko. Kontua da kasu batzuetan Eustatek finkatutako koefizienteak erabili izan direla, eta beste batzuetan, Eustaten datuak ez zeudenez, BBVrenak. Horren aurrean, Eustatenak erabiltzeko eskatu genuen. Hori izan da aipatutako de-

«Fiskalitatea ez da soilik ogasunentzako bitarteko-bilketarako erabili behar, baita lanpostuak sortzeko ere». (Arg.: A. Elozegi).

soreka horren eragile nagusietako bat.

Bigarren zioa, berriz, ondokoa hau da: Gasteizen, Eusko Jaurlaritzaren bulego

edo erakundeetan, lan egiten duten bizkaitar langileek Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zerga Araban ordaintzen dute, eta diru ho-

«Kontzertu Ekonomikoaren inguruan sortutako iskanbila interesatua da». (Arg.: Alberto Elozegi).

ri Arabako Ogasun Diputazioan sartzen da. Aldiz, nahiz eta Bizkaiko Foru Aldundiak diru hori jaso ez, Bizkaiko ogasunak dirua itzuli egin behar die gero langile horiei. Eta jakina, egoera hori konpondu egin behar zela esan genuen. Hala, azkenean formula bat hitzartu genuen. Desorekak zuzentzen ez dituen arren, lege berria onartuta ere Araban edo Gasteizen lan egiten duten langileek zergak Araban ordaintzen jarraituko baitute, Bizkaia bere esku izango duen fondo baten osaketarekin ondorioak leuntzeko modua izango dugu. Hori da akordatutako konponbidea, nahiz eta Bizkaia erantzat ez den irtenbiderik onena.

Eta Araba zein egoeratan geratu da?

Arabaren aportazio-kopurua % 15,31koa izango da; kopuru hori ez da aurreko zenbait urtetan izandakoa baino handiagoa. Fondoren osaketarako 146 milioi pezeta pasatxo jarri beharko ditu eta adierazleen zuzenketarako 650 milioi; guztira 800 bat milioi pezeta kostatuko zaio Arabari kontu hau guztia. Azken finean, Araba behar ez zuena jasotzen ari zen; beraz, orain hartutako neurri hau zuzenketa bat baino ez da.

Bestalde, Elkarleen Gai-neko Zerga jaisteak zer eragin izango du?

Fiskalitatea ez da soilik ogasunentzako bitarteko-bilketarako erabili behar, baita lanpostuak eta aberastasuna sortzeko ere. Beraz, Elkarleen Gai-neko Zerga bera eta

fiskalitate osoa berriro aztertutako behar zirela ikusi genuen, eta Elkarleen Gai-neko Zerga jaisteak enpresei aberastasuna ekarriko liekela ikusi genuen. Eta enpresen irabaziak gehituz gero, lanpostu gehiago bizkaitarrentzat. Horixe zen erabaki horren helburua: enpresek lortutako irabaziak enpresetan bertan inbertitzea, honela aberastasun eta lanpostu gehiago lortzeko.

Zalantza eta presio askoren ostean, EAJk eta PPk akordioa lortu dute azkenean Kontzertu Ekonomikoaren gaian. Behin nabi zenutena lortuta, zer balorazio egiten duzu hitzarmenaz?

Nahitaez oso positibotzat jo behar dugu lortu berri dugun hitzarmen hau. Gure ahalmen fiskalaren ezagutza kasik erabatekoa ekarriko du honek. Soilik aduanen zergak geratuko dira gure eskumenetik at. Maila fis-

«Arabako Foru Aldundia berea ez zen dirua jasotzen ari zen; beraz, oraingo neurri hau zuzenketa bat baino ez da»

HAMARREKOA

JOSE ALBERTO PRADERA

«Fiskalitatea politika propiotzat erabili izanak Kontzertua eta Bizkaiko autogobernua indartu zituen»

RAMON JAUREGI

«Desadostasun egoeratan akordioa gauzatzea ahalbidetzen du bere jarrera irekiak»

JON IDIGORAS

«Bere iritzia gehiago hartu beharko lukete kontuan HBn»

CARMELO BARRIO

«PPko odol berriaren adierazgarri; kulturarekiko sentsibilitate berezia du»

GORKA AGIRRE

«Bake duin batekiko fedea galtzen badu noizbait, denok galduko dugu fedea»

RAMON RUBIAL

«Bere ideien eta guztion askatasunaren aldeko borrokalaria»

SABIN INTXAURRAGA

«Konbikzio abertzale oso tinkoak ditu; besteak gehiago entzun beharko lituzke»

CARLOS ITURGAITZ

«Espainiar eskuinaren 'esperantza handiena' Euskadin»

TASIO ERKIZIA

«Mitoak lurreratu behar ditu euskal gizartearen aniztasuna ikus dezan»

JOSE MARI GORORDO

«Bere aukera izan zuen eta alferrik galdu zuen»

kalean izugarri sendotuko du hitzarmen honek gure autogobernua.

Hitzarmena lortzeak sekulako iskanbila eragin du. Arrazoirik ba al dago borrenbesteko baserraldia barrapatzeko?

Iskanbila fikziozkoa eta interesatua da. Batzuetan Konstituzio espainiarraren defenditzaile sutsuak diren horiek ez dute Konstituzioa begiratu besterik egin behar gauzak nola diren ohar daitzen. Bertan argi aski azaltzen da espainiar Estatuan eskuduntza duten ogasunak bost direla: bata ogasun zentrala, eta beste lauak ogasun foralak —Nafarroakoa eta Euskal Autonomi Elkarteko hirurak—. Kontzertu Ekonomikoak egiten duen gauza bakarra da sistema hori are gehiago sendotu eta berorri forma eman Kontzertu Ekonomikoaren lege baten bitartez.

Eta alderdi sozialistak agertu duen jarrera nola interpretatzen duzue?

Ibaiaren alde batean zaudenean gauzak modu batean ikusi ohi dira, eta bestaldean zaudenean oso bestelako moduan. Nola interpretatzen dugun? Alderdi jakobinoa den aldetik, ez gara harritu bere jarrerarekin. Agian apur bat bai euskal sozialistenarekin, Konstituzioaren eta Kontzertu Ekonomikoaren ezagutza handia baitute. Baina gauza bat argi dago: Autonomi Estatutua eta Kontzertu Ekonomikoa bera onartu zirenean kexatu behar zuten, ez orain. Orain lege horiek martxan jarri baino ez baita egingo.

Nola azalduko zenieke euskal herritarrei akordioa beraientzat onuragarria dela?

«Konstituzioaren defenditzaile horiek ez dute berau begiratu besterik Kontzertu Ekonomikoarenaz ohartzeko». (A.: A. E.).

Lehen aipatu bezala, autogobernuaren sakontzea dela azpimarratuz. Akordio honi esker, aduanen zergarena izan ezik, zerga guztien eskuduntza izango dugu. Eta gainera, Europari dagokionez eta Europako Batasuna osatzen duten hamabost herrialdeei dagokienez, aduanen zerga hori desgertu egingo dela esan daiten. Beraz, ia erabateko autogobernua dugu fiskalitateri dagokionez.

Estatutuaren 17. urterrena bete zen egunean EAJk ez zuen ospakizun

berezirik egin. Ez al zuen merezi?

Alderantziz, ospakizun izugarria eta ezin hobea egin dugula irizten diot: Kontzertu Ekonomiko berriaren akordioa Euskadira ekartzeari. Hori baino ospakizun hoberik egitea ezinezkotzat jotzen dut.

Ospakizun publikoa egin duen alderdi bakarra, ordea, PSE-EE izan da...

Kontzertu Ekonomikoaren akordioaz egin duten balorazioa kritikatu dugulako, beraiek alde edo ildo folklorikora jo dute: ospakizune-

ra, alegia. Baina hemen ez da ospakizunik egin behar, hemen Estatutua bete egin behar da. Ez dago besterik. Eta alde horretatik, maila fiskalean, guk Estatutua bete egin dugu.

Ramon Jauregik esana: «Estatutuaren patriotismo handiagoa egin behar da». Ezer esatekorik ba al duzu?

Patriotismoa Estatutua betetz eta Estatutuaren erabateko garapena bilatuz gauzatzen da, ez bestela. Baina sozialistak, Madrilgo Gobernuan egon diren hamalau urteetan, ez dira gai izan orain guk PPrekin lortutako hitzarmena gauzatzeko.

Ramon Jauregik berak esan bezala, Estatutua al da euskal herritar guztiok batzen gaituen puntu bakarra?

Une hauetan, inolako zailtarik gabe, Euskadiko alderdi politiko demokratik guztiak batzen dituen puntu bakarra da, batik bat Estatutuekiko harremanei dagokienez.

Autodeterminazio eskubideari buruz adierazpen gogorrek entzun abal izan ditugu azken aste hauetan. Zer erantzungo zenieke kritika horiei?

Autodeterminazio eskubidea pertsonengan ezagutua dagoen eskubidea da. Beraz, herriak pertsonen osatzen dituztenez, herrien eskubidea ere bada. Nahiz eta inongo konstituziotan, inongo estatututan edota inongo legetan ez jaso, giza eskubideak gizabanako ororen eskubide diren aldetik, herri bat osatzen duten gizabanakoek autodeterminatzeko duten eskubidea herri horrek autodeterminatzeko duen eskubide

«Patriotismoa Estatutua betetz eta Estatutuaren erabateko garapena bilatuz gauzatzen da, ez bestela»

bilakatzen da. Logika hutsa da. Ildo horretan, zalantzarik ez dago: Euskal Herriak autodeterminatzeko esku-bide osoa du.

Eman iezazkiguzu bakegintzan aurrera egiteko beharrezko ikusten dituzun baldintzak. Zein izan daitezke klabeak?

Uneotan eztabaida ezina den eskaera bat nabarmenduko nuke: presoak Euskal Herri-
ra gerturatzearena. Gainera, Europako legeriak, Europako Legebiltzarrak egindako gomendioekin, eta Espainiako legeriak berak presoek espetxe-zigorra euren etxetik ahalik eta gertuen bete behar dutela jasotzen dute. Eta ez soilik ETako presoek, baizik eta guztiek. Hori horrela izanik, egin behar duten gauza bakarra legea betetzea da. Bere garaian lege horiek onartu baldin bazituzten, orain botere legegile, exekutibo eta judizialek lege hauek bete egin behar dituzte.

Madrilatik, baina, oso bestelako erantzunak entzuten ari gara.

Egia da eskuduntza Madril-
lek duela, eta eskuduntza Madril-
en dagoen artean, beraiek dute azken hitza. Baina gai honetan ez dago beste bueltarik: legea bete egin behar da.

T A N T O A

«Sarjentua»ren efikazia

ZATIKETAREN ostean, EAJk Xabier Arzalluzen lan politikoa osatuko zuen aginte-gizon bat behar zuenean erabaki genuen Josu Bergarari «Sarjentua» deitzea. «Sarjentu»-arena geratu egin zaio. Ez agintzaile izaera duelako, EBBren idazkaritzatik erabakiak hartzen zituelako baino. Erakunde politiko batek eguneroko jardunerako behar izaten dituen milaka erabaki.

Josu 1976an ezagutu nuen, EAJ klandestinitatetik ateratzen ari zenean. Ibilbide profesional luzeko injenieria, ikastolekin konprometitzen zen eta, batik bat, inork zertan amaituko zuen ez zekien alderdi baten antolaketa hasi-berriarekin.

Hitz gutxiko gizona, muinera jotzea atsegin du. Honek, bere taldekako lana oso dinamikoa bilakatzen du. Hori da bere ezaugarrietako bat. Bere lantaldeak beti sendoak izan ohi dira, iraunkorrak, Josu nora lan-taldeak hara, eta berarekin

gustura egiten dute lan. Izan ere, lanak eta ardurak lan-taldearen esku uzten bai baitaki, eta beti topatu ohi du hitz atseginen bat ingurukoak gustura eta baloraturik senti daitezen.

Josu Bergararen beste ezaugarrietako bat umorea da. Politikagintzan diharduen orok behar du baldintza garrantzitsu hau pertsona eta gauzekin distantzia mantentzeko. Ez bada bere buruaz barre egiteko gai, ez dago ezer egiterik. Hori oso ondo egiten du Bergarak.

Horrezaz gain, xumea da oso; ez du itxurakeria atsegin. Erosketak egiten ditu, bere etxea zaintzen du eta eskulanean bat egin behar badu ere, ez du inolako arazorik. 127 zahar bat izan zuen bere garaian, «La Bergaresa» deitzen ziona, eta bertan joan ohi ginen Eusko Legebiltzarrera, mundua konponduz.

Jose Antonio Agirreren anaia zen Teodoro Agirrerekin batera, leherketaren baten ondorioz

Iñaki Anasagasti
EAJko diputatua
Madrilan

eskua galdu zuen gudari bat izan zuen aita. Franco Bilbon sartu zenean, sendia Sevillara eta Valentziara joan zen.

Gasteizen eta Santanderren egin zuen lan, eta injenieritzako doktoradutza lortu. Jarritako orduan agertzen dena, lagunen laguna, alderdi-gizona, aber-tzalea, gestioan aditua; ondo daki zer duen eskuartean, eta bikain ari da betetzen bere lana, enfrontamendutik ihes eginez.

Josu Bergara definitzeko hitz bat nahikoa da: efikazia.

Ez dirudi Ajuria Eneko Mahaia bere onenean dagoenik. Zuk zeuk, zer nolako osasuna ikusten diozu?

Bakegintzan aurrera egin ahal izateko bilgune gisara sortu zen Ajuria Eneko Mahaia, eta bere izatea horixe

da gaur egun ere. Elkarriketa-gune aproposa da. Eta jakina, elkarriketa-gunea den aldetik, normala da desadostasunak eta jarrera kontrajarriak agertzea. Elkarriketa eta negoziatzia den oro ona da, eta Ajuria Eneko Mahaia urte hauetan

guztietan erakutsi du egin-kizun hori aurrera eramateko baliagarria dela. Eta ziur nago askozaz urte gehiagotan erakutsiko duela funtzio hori betetzeko gune aproposa dela.

MIKEL JAUREGI

Juan Joxe Petrikorena

PETRIREN ASKE UZTEA

2.000.000 PZTA.

BEHAR DIRA

LAGUN IEZAGUZU
KOPURUA OSATZEN

sar ezazu zure diru-laguntza kontu korrontean

EUSKADIKO KUTXA: 026002039 // 2

Lankidetzarako Batzorde Iraunkorraren ordezkotzat proposamena lantzen ari da UPN

Nafarroa: esnearekin edo hutsik

Nafarroaren eta EAEren arteko Lankidetzarako Esparru Iraunkorrari ezezkoa eman ostean, Lankidetzarako Batzorde Mistoa deitu proiektu berriaren erredakzioan dihardutela azaldu berri du Miguel Sanzek.

Javier Otano eta Jose Antonio Ardanza: protokoloaren sinatzaileak. (Argazkia: Joseba Olalde).

GIRO politikoa harrotu eta gero, urak bere bidera ekartzen saiatzen ari da UPN, urak bere bidetik ateraz gero susma ez daitezkeen ondorioak izan baititzake. Asteotako egoerak itxura hori zuen Miguel Sanz Nafarroako lehendakariak Esparru Iraunkorraren testua Senatutik erretiratzeko agindua eman zuenetik. Ez zen gustura geratu UPN EAEko eta Nafarroako gobernuek Lankidetzarako Esparru Iraunkorra sinatu zutenean.

Ez zen nahikoa izan bi gobernuen oniritzia jaso eta bi legebiltzarren euskarria lortzea. Akordioaren prozedimendu demokratikoarekin bat ez zetozen Sanzek eta honen lagunek, petralkeriz, akordioari bizkarra ematea erabaki zuten: «*Nik nahi dudana bezala edo akabo*».

Eserleku preziatuena eskuratu ostean, mendekuari ekin zion Sanzek. UPN era-

kundeetatik at utzi zuten alderdien aurka lehenik; hiru-koak sinatutako akordioak, lege-proiektuak... bertan behera utziz gero.

UPNren azken zaxtada

ETA Lankidetzarako Esparru Iraunkorraren aurka horrenbeste zabor jaurti ostean —«*Nafarroaren berezko nortasuna arriskuan jar-*

tzen du», «*integraziorako aurreneko urratsa da*...—, apenas zuen aitzakiarik kanpainari azken zaxtada ez emateko. Esan eta egin. Mehatxuak mehatxu, gutxi espero zuten prozedimendu demokratikoz hartutako erabakiaren kontra egingo zutenik, baina laster baliatu ziren bi aitzakiaz. Lehenik, bi komunitateen arteko ezkutuko federazio baten us-

Jose Cruz Lapazaran: «Elkar ulertzera kondenaturik gaude».

MADRILGO Gorteetan UPNko diputatua den Jose Cruz Perez Lapazaran bere taldearekiko dauden aurritziak bertan behera uztera gonbidatzen ditu betidaniko aurritiziaz eraginda daudenak. «Anti-vasquistas», «cavernicolas» eta antzeko adierazpenen aurrean, UPN oso alderantzizko talde politikoa dela esan digu; hots, «talde erregionalista, ideologiko ki oso zabala, zentru-eskuinekoa eta liberala». Beraz, honekin zera diosku: UPN-n ez daudela bakarrik Del Burgo eta Aizpun bezalako politikari atzerakoiak, badirela ere atzetik bultzaka datozen aurpegi eta borondate berriak, biharamunari iraganekeo mamuen eraginik gabe begiratzen diotenak.

Nafarroaren eta Euskal

Autonomi Elkartearen arteko lankidetzaren sendotzearen aldekoa dugu Perez Lapazaran, «*batasuneko puntuak nahiz helburu komunak*» bilatzearen aldekoa hain zuzen ere. Baina argi eta garbi dio EA Erekin elkarlana sakondu dutela nafarren berezko izatea eta berezko nortasuna kontuan izanik eta errespetatuz, lehen eta azken baldintza bezala: «*Ez gaude lankidetzaren aurka, elkar ulertzera kondenaturik baikaude bi komunitateak*». Lankidetzarako nahia argi eta garbi azaltzen badu ere, ez du ezkututzen Lankidetzarako Esparru Iraunkorrari buruzko kontrako iritzirik: «*Gizarteari bizkarra emanda egin dute, taldeen arteko interesak direla medio, eta Nafarroako gizar-*

teak une bonetan eskatzen duenari erantzunik eman gabe». Hots, beste elementu batzuen gainerik, «*kontsentsu falta*» azpimarratzen du Perez Lapazaran jaunak Lankidetzarako Esparru Iraunkorraren inguruko hutsuneen artean.

Gainera, ez du ukatzen historikoki indar handia izan duten mamuek indarrean jarraitzen dutela, giro politikoa aztoratuz. «*Lankidetzarako Esparru Iraunkorrek ez du une bonetan inolako edukirik. Baina momentu zebatz batean Konstituzioa aldatuko balute eta batzorde horrek erabaki politikoak*

hartzeko nabikoa indar izango balu, lurralde historikoen legearen arabera, laugarren diputazio foral gisara sartuko gintuzkete Euskal Autonomi Elkartean». Beraz, betiko mamuak, betiko aurritziak; bidea oztopoz betetzen dutenak eta oztopo horiek gaingitu ahal izateko jauzi handiegia egitera behartzen dutenak. Perez Lapazaranek aitortu digunez, «*lankidetzaren konfrontaziotik ezin da bideratu*», eta eztabaida normaltasunez eta apaltasunez egin ahal izateko, oztopoak baztertzeari ekin beharko geniokeela azpimarratu du.

tezko asmoak plazaratu zituzten. Argudio horrek indarrik ez zuela ikusita, Gasteizko Jaurlearitzak osatutako Euskal Herriko aterbeengida bati heldu zioten, non Nafarroakoak ere azaltzen ziren. Guztia Euskal Herriaren izenpean. Sanzek bertan behera utzi zuen elkarlan akordioa. Ezkortasuna nabaritzen akordioaren inguruan itxaropenak —kolore orotakoak— jarrita zeuzkatenean artean. Aitzitik, gauzak bere onera ekarri zituztelakoan geratu ziren beste batzuk, auziak eskuetatik ihes egiteko ustezko arriskua aldentzea lortu zituztelakoan-edo.

Eztabaida antzua; mamuak berpiztu egin baitziren lerroartean egon zitezkeen interpretazio maltzu-

ren kontura. Aldiz, erabat ahanzi zituzten testuak zer zioen, non zuen abiapuntua —Espainiako Konstituzioa, Gernikako Estatutua eta Nafarroako Amejoramentua— eta zein zuen helburu nagusia: historikoki, ekonomiki, linguistikoki, sozialki eta kulturalki mendeetan izandako erlazio estua kontuan izanik, elkarlana bideratzea interes komunak dauden eta leudeken esparruetan.

Auziak hainbeste urte lurpean egin ondoren, eztabaidari muzin egin zaio eta pauso txiki bat eman denerako

■ Eztabaidari muzin egin zaio eta pauso txiki bat eman denerako erabakitakoa baino askoz urrunago joan dira guztiak

Jose Cruz Lapazaran UPNko diputatua «*batasuneko puntuak nahiz helburu komunak*» bilatzearen aldekoa da.

batzuk eta besteak erabakitakoa baino askoz urrunago joan dira; batzuk ezkerreko bidetik, besteak eskuinekoetik. Guztiak okerrekoetik.

UPNtik betiko mamuak indarrez berpiztu badituzte ere —«Nafarroan euskal nazionalismoak aurrera egin ez dezan» sortu zen UPN—, euskal abertzaletasunetik —EAJtik eta EAtik batez ere— beste hainbeste egin dute ondoko kontzeptuarekin: hots, Nafarroaren eta EA Eren arteko integrazioa,

«Kafea, bakarrik edo esnearekin»

HORRELA zioen Patxi Larraínzarrek idatzitako antzerki obra batek Nafarroari buruzko ohiko galderari erantzun asmoz. Nafarroa batzuek esnerik gabe, azukrerik gabe eta geza nahia-go dute, txepel, gozoegia suertatzeko arriskuaren aurrean. Dena den, ez txepela eta ez gozoegia nahi duten baina, aitzitik, esne pixka batez eta azukrea bere neurrian duela kafea askoz goxoagoa dela defenditzen duen ahotsik ere badago. Gainera, osasunerako —beti bere neurrian botaz gero— onuragarriagoa omen.

Juan Cruz Alli da Nafarroaren geroari buruz —lan-

kidetzaren esparruan behinik behin— gehien teorizatu eta kafeari esne eta azukre pixka bat gehitu behar zaizkiola defenditzen dutenetako bat. Lehendakari zenean Akitaniaren eta EAEn arteko foruan Nafarroaren partaidetza bultzatu zuen. Bere iritziz, Europa mailan eraten ari diren erabaki-gune handien aurrean 500.000 biztanle dituen komunitate batek, bakarrik, arras gutxi du egiteko. *«Horregatik proposatu nuen Akitania eta EAEn arteko foruan parte hartzea. Europaren erregioak eta estatuak gaingiditzen dituzten erabaki-gune bandi berri horie-*

kin lehiatzeko gune geografiko, sozial, ekonomiko eta kulturala bazegoela ulertzen bainuen».

Euroerregioaren defentsa EAEn keinu-politika-rekin tartekatzen zuen Allik presidente zenean. Nafartasunaren ikurra aieratzen zuen bezala, Nafarroak aurrera begiratu behar zuela eta, geroaren azterketa horretan, bakarrik joanez Nafarroak ezer gutxi zuela egiteko pentsatzen zuen. Bere apustua behin-betikoa zen. Allik argi dauka azukrea eta esnea —bere neurrian eta kafearen zaporeari eutsiz— osagarri onak direla ahasbaitzatzat eta, nola ez, Nafarroaren berezko zaporeak indarrean jarrai dezan.

Nafartasunaren ikurra aieratu arren, Nafarroak ezin duela aurrera bakarrik jo nabarmentzen du Juan Cruz Alli CDNko lehendakariak.

Euskadiren kontzeptu politikoarenpean.

Gobernura iritsitakoan, bere erraietatik sortutako proposamen berria, ustez kontsentsu zabalagoa lortzen duena eta Nafarroaren nortasuna arriskuan jartzen ez duena, eskaintzea erabaki du UPNk. EAEn indar

politikoek gogor kritikatu dute Sanzen erabakia eta kolore orotako adjetibo deskalifikatiboak entzun ditugu.

Baina Sanz eta bere lagunak, sortutako giroak inori ez diola mesederik egingo jabeturik-edo, berehala—hasi dira konplizitate-keinuak tartekatzen. Adibi-

dez, Sanzek euskaraz hasi zuen duela aste batzuk Iruñean izandako omenaldi bat. Kontseilariak martxan jarri ditu euskaldunen kontrakoak ez direla esanaraziz. Nola bada! Hala izango balitz, Nafarroako errealtate baten kontra egotea esan nahiko omen luke. «Euskalduntasunaren aurkakoa» bezalako klitxeen aurrean erantzun jatorria ematea izango luke helburu UPNk honekin, bere aurpegi aurrera-koia azalduz.

Gauzak horrela, indar politikoak proposamen berriaren prestaketa-lanak noiz bukatuko zain ditugu. Sanzek esan duenez, gauza gutxi aldatuko da lehenengo testuarekin alderatuz. «Esparru

Iraunkorra» kontzeptuak izan ditzakeen interpretazio maltzurak baztertzeko, «Batzorde Mistoa» izendatzea proposatuko du, eta bi komunitateek eskuduntzak dituzten eremuetan elkarlana bideratzea —gauza bera zioen aurreko akordioak— litzateke helburu nagusia.

Dena den, prozesu honek tan gauza bat azpimarratu daiteke: eztabaida ez lurperatzeko eta bi komunitateen arteko etorkizuna elkarlaren bitartez ulertzeko Nafarroako Gobernuak agertutako borondate berriztatua.

Polemikaren muina: Nafarroa

«GAINDITZEKE daukagun arazo nagusiarena Euskadirekiko harremana da», zioen Mario Gabiria nafar soziologoak duela aste batzuk. Gabiriak argi azaldu du zein izan den polemikaren muina: Nafarroa. Bere geroa eta, batik bat, EAEn kiko harremanen gaia gaingiditu gabeko auzia da Nafarroan. Eztabaida, ordea, ez dute bakarrik nafarrek egin behar; EAEn talde politikoek ere kontuan hartu beharreko auzia da. Nafar askoren gogoan egon daitezkeen kontrako jarrerak euskal nazionalismoak Nafarroan egindako hankasartze anitzetan izango bailukete oinarri. Euskal nazionalismoak kontsiderazio gutxi izan du Nafarroako berezko errealtatearekin, eta maiz pentsatu izan du, gauzak ongi egin edo ez, gaur ez bada bihar, Nafarroa «gure» besoetara etorriko dela. Eta gero eta nabarmenagoa da Nafarroatik EAEn igortzen zaion oihua. Nafarroaz nafarrek erabakiko dutela.

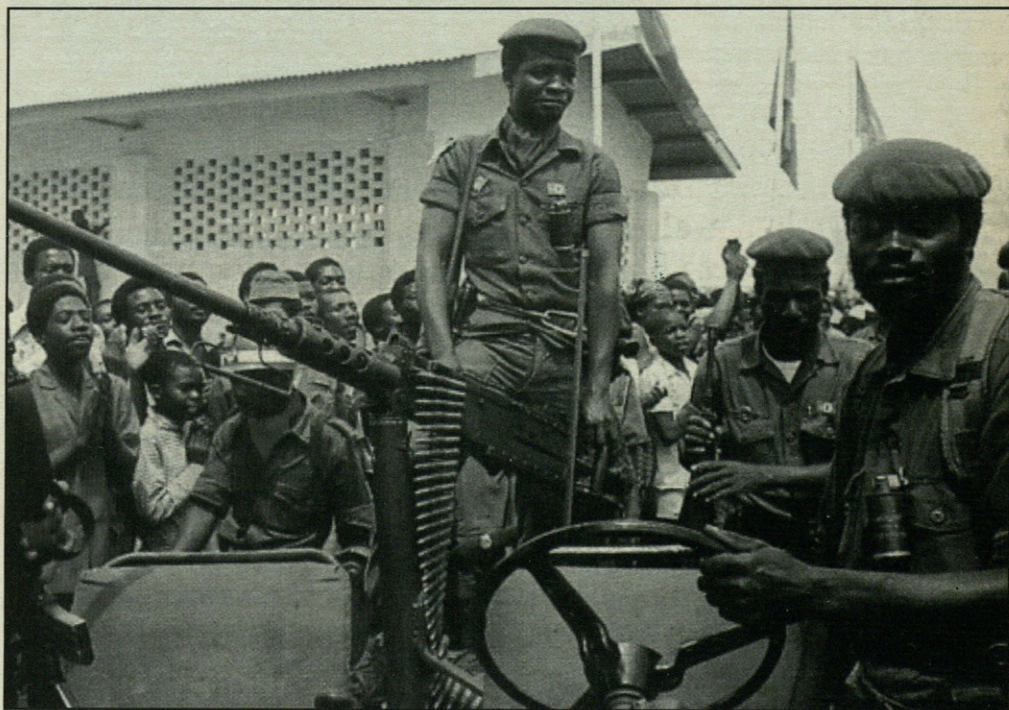
INAKI GOROSTIDI

Tutsiek izan dute urte luzez aginte politiko eta ekonomikoa Ruandan eta Burundin

Hutu eta tutsien elkarrenganako gorrotoa ez da etnikoa soilik

Hutu eta tutsiak, banyamulenge eta banyaruandak, Zaire, Ruanda eta Burundiko armadak; mende luzez pilatutako gorrotoak lehertu dira Kivu eta Tanganika lakuen alboan.

TANGANIKA, Kivu eta Victoria lakuen —Laku Handien— ingurunean ari da burutzen, berriro ere, egundoko sarraskia Afrikan. Hutuak, tutsiak, banyamulengeak, banyaruandak, Zaireko Gobernuak... nork ulertu hor gertatzen ari dena? Etnien arteko gerrak, kolonialismoaren ondorioak, mendeetako ezinikutsiak, topiko horiek guztiak ez dira gezurrak. Baina egia

Zaireko Armada ez da gai Kivu lakuaren inguruan sortu den egoera kontrolatzeko.

osoa ere ez. Ruandako bi milioi hutu dabilta harat honat 1994a ezkerotik, nora jo ez dakitela. Milioi bat lagun hil ziren orain bi urteko genozidio hartan. Burundin, berriz, gerra zibil erabatekoa noiznahi has daiteke. Eta Zaireko erregi-

mena, Afrikako ustelena seguruenik, hankaz gora jartzeko zorian dabil. Guztira 30 milioi herritarrengan izan lezake eraginik Laku Handien inguruko gerrak, goseteak, migrazioak eta genozidioak.

Hutu eta tutsi etnien ize-

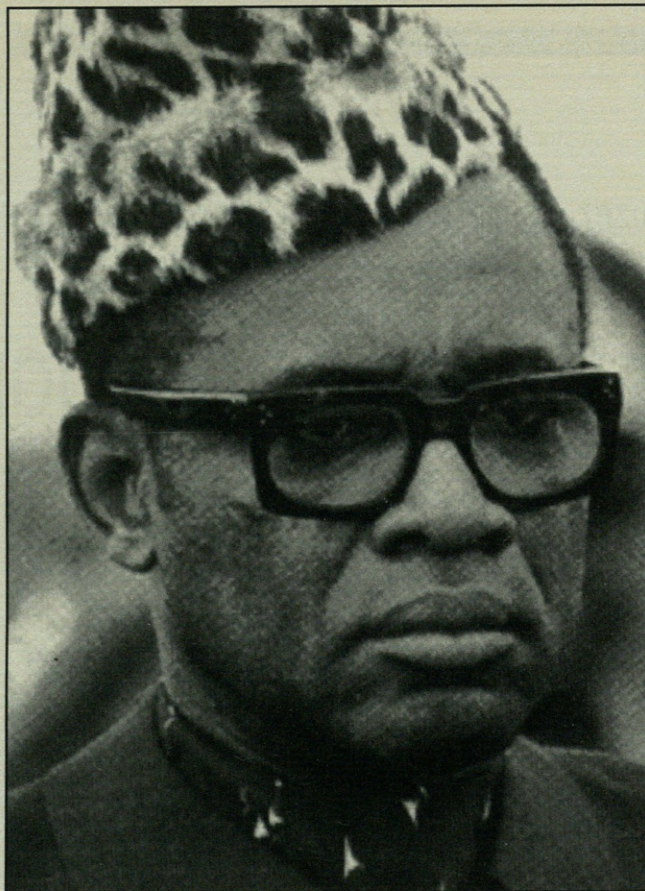
nak dira ezagunenak lehia odoltsu honetan. Elkarrenganako gorrotoa ez da etnikoa soilik; badira tartean gorabehera ekonomiko eta politikoak. Tutsiak duela lau mende inguru heldu ziren egungo Burundi eta Ruanda aldera Nilo ibaiaren ertze-

tatik. Hutuak lehenagotik bizi ziren bertan. *Western* askotan ikusi izan dugun legez, nekazarien eta ganaduzaleen arteko liskarrak sortu ziren. Hutuak nekazariak ziren, ganaduzaleak tutsiak. Edonola ere, hutuen hizkuntza, erlijioa eta ohi-turak berenganatu zituzten tutsiek. Ezkontza mistoak ugariak eta korrienteak ziren eta zenbait lekutan zail da bereiztea nor den etnia batekoa nor bestekoa.

Lurra eta agintea tutsien esku

BIZTANLEGOAREN % 15 besterik izan ez arren tutsiek izan dute, orokorrean, nagusitasuna ekonomian eta politikan. Eta hutuekiko borroketan beti agertu izan da auzi berbera: lurraren jabetza. Bi etniek elkarrekin landu izan dituzte, mende luzez, Ruanda eta Burundiko zelai eta soroak. Ruandan, morroiak bailiran erabiltzen zituzten hutuak tutsiek. Burundin ez ziren hain nabarmenak klase diferentziak. Agintea zuen kastan, Ganwa izenekoan, baze- goen etnia batekorik zein bestekorik. Hainbat hutu abeltzain aberatsak izatera heldu ziren; aldiz, zenbait tutsi nekazari pobreak izan dira belaunaldiz belaunaldi.

Kolonizatzaile belgikar- rnak eta alemanak heldu zi- renean, XIX. mendearen amaieran, gaiztotu egin zen bi etnien arteko giroa. Inde- pendentziak (1962) eta ge- hiengoak agintea eskura- tzeko aukerak koloka jarri zuen tutsien nagusigoa. Burundiko monarkia tutsiak ahaleginak egin zituen bo- tere orekari eusteko. Alfe- rrik. Etnia honetako erradi- kalenek egundoko sarraskia egin zuten: hutuen orde- z-

Mobutu Sese Seko, Afrikako diktadore bateranoena eta munduko pertsonarik aberatsenetakoa.

kari politiko gehienak hil zituzten. Ruandan alderan- tziz gertatu zen. Indepen- dentzia baino lehenxeago lortu zuten hutuek agintea, milaka tutsi hil zituzten eta beste milaka askok inguru- ko herrialdeetara aldegin zuten, Ugandara batik bat. Laku Handietako herrien ar- teko azken gorrotoaldiaren hazia orain 34 urte ereina da.

1990ean Ruandako Go- bernu hutuaren aurkako erasoari ekin zioten Ugan- dan erbesteratutako tutsiek. Yoweri Museveni Ugandako presidenteak (tutsi etnia-

koa) nabarmen lagundu zien FPRko gerrilariei. Aldez aurretik hauen laguntza izan zuen Museveni Ugandako agintetik Milton Obote kentzeko. Ruandako presi- denteak, Juvenal Habyari- manak, ahaleginak egin zi- tuten tutsiekin bake hitzar- mena izenpetzeko. Baina 1994ko apirilaren 7an misil batek desegin zuen Habya- rimanaren hegazkina, bera barruan zela. Hipotesi fida- garrienak dioenez, presi- dentearen inguruko jendea izan zen misila jaurti zuena. Izan ere, beldur ziren hu-

■ Tutsiak duela lau mende inguru heldu ziren egungo Burundi eta Ruanda aldera Nilo ibaiaren ertzetatik

tuak ez ote zuten hainbat urtetako agente absolutua galduko tutsiekin bakea si- natuz gero.

Habyarimanaren hilketa- ren ondorengo sarraskia izugarria izan zen: 800.000 hildako, milioi bat agian. Bi etniatako jendea (botere amankomuna aldarrikatzen zuena) hil zuten 1994an. Garai beretsuan Jugoslavian gertatu bezala, Ruandan ere komunikabideek bultzatu zuten genozidioa, hutuen irrati ofizialak batez ere. FPRko (Ruandako Fronte Patriotikoa) gerrilariek ar- mada bentzitu zuten. Izuak eraginda, bi milioi lagunek —biztanlegoaren here- nak— aldegin zuten Tanza- nia eta Zaire aldera. Ordu ezkerotik tutsiek dute agintea Ruandan eta 80.000 lagun daude preso, genozi- dioan parte hartzerik izan zutelakoa.

Ndadayeren hilketa 1993an

BURUNDIN, berriz, eta tu- tsiak urte luzez boterean aritu ondoren, Melchior Ndadaye hutuak eskuratu zuen agintea 1993ko hautes- kundeetan. Hiru hilabete besterik ez zuen iraun pre- sidentzian Ndadayek: mili- tar tutsiek hil zuten. Burun- diko erakunde nagusietan —judikaturan, administra- zioan eta botere ekonomi- koan ere— tutsiak dira na- gusi eta 93ko magnizidioak mendekuak eta kontramen- dekuak eragin zituen. Mila- ka hildako. Ehun milakak deserrira, eta gerra zibila. Pierre Buyoya koronela da presidente egun eta gerrilari hutuek sarritan ekiten diote bere armadari. Tanzaniak eta beste zenbait herrialdek enbargo zorrotza ezarri zioten Burundiri eta gogor

Laku Handietako herrien arteko azken gorrotoaldiaren hazia orain 34 urte, independentziaren ondoren ereina da

nabari dituzte herritarrek horren ondorioak.

Eta Zaire? Mobutu Sese Seko presidenteak, munduko pertsona aberatsenetakoa eta Afrikako diktadore heteranoena aspaldi galdutako protagonismoa berreskuratu zuen 1994ko udan, milioi bat ruandarrek Zaire-ra jo zutenean. Goma eta Bukavu hirietan jarri zituzten errefuxiatuak eta laguntza humanitarioa heltzen hasi zitzaizenean piztu zen bertako nekazarien inbidia. Eta Zaireko armadaren dirugosea. Inon diren armadetako ustelena eta diziplinabakoena baita Zairekoa. Errefuxiatuentzako laguntza berenganatzen dute soldaduek eta, bidenabar, Ruandako armada izanari laguntzen diote.

Banyaruandak eta banyamelengeek

ETNIEN arteko gerra Zaire-ra ere heldua da, ordea, eta kolonialismo osteko mugariak laster desagertarazi litzake banyaruanda eta banyamulengeen matxinadak. Tutsiak dira jatorriz bi herriok. Nilo ingurutik orain lau mende hegoaldera jo zuten tutsi guztiak ez baitziren Ruandan eta Burundin geratu. Askok (banyaruandak) egungo Zaireko iparraldean finkatu ziren, Kivu lakuaren ipar-hegoaldean. Beste batzuk, banyamulengeak, Tanganika lakuaren ipar-hegoaldean. Mobuturen erregimenak ez ditu sekula zairetartzat jo ez batzuk ez besteak. Ez dute ez bozkatzeko ez hautagai izateko

eskubiderik, ezta hiritartasunik ere. Eta gobernuak lurak kendu dizkie.

Ruanda eta Burundiko hutu eta tutsiek elkarri dioten gorrotoari beste hau gehitu behar orain: banyaruandek eta banyamulengeek Zaireko Gobernuari diotena. Eta Zairen gorde diren etnia bietako errefuxiatuek elkarrengana dutena. Mobuturen Gobernuak hasia da kezkatzen, ez baita gai bere armada banyaruanda eta banyamulengeak menperatzeko. Ruanda eta Burundiko agintariek omen dute errua, diote Zairekoek, Kivu eta Tanganika lakuen mendebaldean estatu tutsia osatu nahian omen dabilta. Etnien arteko haserrea estatuen artekoa ere bada gaur egun Laku Handien lurrian.

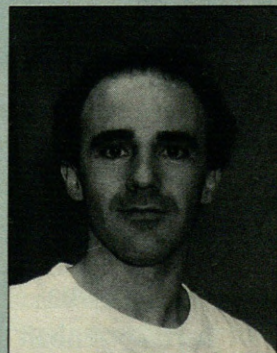
Eta egoerari aurre egingo dionik ez da inondik ageri. Somaliako porrota ezkerotik Estatu Batuetako Gobernuak ez du eskurik sartu nahi Afrikan. Nazio Batuen Erakundeari hiru milioi dolar kostatzen zaio egunean ingurune horretako errefuxiatuei jaten ematea. Garai batean Afrikan potentzia kolonialak izan zirenek (Belgikak eta Frantziak bereziki) ez-ikusiarrena egiten dute. Mobutu Sese Seko gaisorik dago oso eta bere heriotzak are azkarragoa egin lezake Zaireren desegitea. Muga berririk izango da seguruenera laster Kivu eta Tanganika lakuen inguruetan, baina urak odolez ondo gorritu ondoren.

XABIER ARANBURU

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Jacques Chirac, lokarria eta korapiloa

JACQUES Chirac, Frantziako estatuburua azken egunotako gertaeren lokarri bilakatu zaigu neurri batean, batzuetan agerian eta besteetan ezkutuan. Agerian, gutxitan bezala, Ekialde Hurbilera egindako bisita ofizialean, eta ez palestinarren alde azaldutako jarreragatik propio, Europar Batasunean sortu edo derrigortu duen mugimendugatik baizik. Chiracen bidaiak zerikusi zuzena du egun paperean bakarrik dagoen Europar Batasunaren Hitzarmeneko 2. zutabearekin, Kanpo eta Segurtasuneko Politika Amankomunarekin. Batasuneko gainerako kideen oniritzia zuela esan zuen Chiracek, ez zela bere kasako ofentsibatza hartu behar. Ministroen Kontseiluan eta Europar Batzordean, ordea, bestela ikusi zuten askok Frantziako presidentearen bidaiak.

JOSU JUARISTI

Kazetaria

CHIRAC isildu eta frenarazteko Batasunak tekniko gris eta espainol bat (Miguel Angel Moratinos) izendatu zuen Ekialde Hurbilerako ordezkari berezi, eta ez izen handiko politikari bat, Parissek besterik nahi bazuen ere. Moratinosek, hala ere, zeregin eta ahalmen gutxi izango du. Askok jota ere, bitartekari estatu batuarraren idazkari edo igorle izango da. Parisek, seguru asko, aurki egingo du berriro beste desafio diplomatikoren bat.

KORSIKA izan da, bestalde, Chiraci desafioa egin diona. Askapen Nazionalerako Fronteak erasoka segi du kontinentean. Frantziako Gobernuaren borondate eza agerian utziz eta ezkutuan hitz egindakoei heltzeko gauza ez dela erakutsiz, François Santoni buruzagi nazionalistak orain gutxi bere gordelekutik salatu zuenez. Jacques Chiracen itzala suma daiteke, azkenik, estatu batuarraren eta frantsesen arteko azken tirabiran. Urrian, bientzat oso garrantzitsua den politika afrikarrak sortu zuen eztabaida. Neokolonizazioak eragin-eremu berrak markatu nahi ditu, ekonomikoki eta estrategikoki, eta borroka horretan kolonizazio zaharrak utzitako ondorio asko agerian geratu dira Zairen eta Ruandan.

Iruñeko Kukuxumusu eta Donostiako Loreak Mendian dira hemengo enpresa ezagunenak

Elastikoen diseinuan afizioa ofizio bilakatu da

Elastiko, jertse eta beste zenbait janzkitan atzerriko ikur eta markak dira nagusi, baina bertako zenbait disenatzaile ere ari da borrokatzen merkatu honetan; garai bateko hainbat grafitigile enpresari bihurtuak dira Euskal Herrian.

JANZKIA ezezik gehiagorik ere badira elastikoak: erreibindikazio gunea (ikastolen jaiak, herrietako festak, presoen eskubideak, independentzia, euskara, elkartasuna honako eta halakoekin) eta publizitatea egiteko euskarri paregabea. Bigarren atal honetan edozer

Hamalau lagun enplegatzen ditu egun Iruñeko Kukuxumusu enpresak eta beste sei aritzen dira 'komertzial' lanetan.

sar liteke, era guztietako produktuak eta zerbitzuak. Eta aspaldion, elastikogile

beraren auto-publizitatea. Kuriosoa benetan, zeren eta bere buruaren propaganda

egitearren ordaindu egin behar izaten baitu edozein enpresak; ez, ordea, elastikogileek. Hauei ordaindu egiten diete erabiltzaile-erosleek, asko gainera sarritan, marka jakin batzuen ikurra soinean eramateak elastiko jabearen prestijio soziala handi dezakeelakoan edo.

Euskal enpresak hedatze bidean

KROKODILOAREN ikur ezagunaren arrakasta litza-teke adibide garbienetakoa. Eta kirol-arropagile zenbaitenak ere. Erreibindikazioaren eremua alde batera utzirik, beste bi elkarten dira hemen: auto-publizitatea eta negozioa. Paradoxa: ez da derrigor elastikoaren kalitatea produktua garestitzen duena, marka baizik. Eta honen ikurra begi-bistan eramateak. Ulergaitza: bere autoa edo lurra publizitatea jartzeko uzten duenak ko-bratu egiten du. Bere gorpuzta horretarako darabilenak, ordaindu. Soziologiak eta psikologiak balukete zer az-

■Txina, Peru, Arjentina eta beste zenbait herrialdetatik inportatzen dituzte elastikoak eta gero beren marka eta diseinua erantsi

terturik jokabide honetaz. Baina ekonomiaz ari garen ez, ekin diezaiozun gaiari. Hauxe du mamia negozio endogamiko honek: diseinua. Asma ezazu ikur edo hitz joko bitxiren bat, erantsi elastikoetan eta, agian, dirua irabaziko duzu.

Euskal Herrian ere hasiak dira batzuk bide hau jorratzen eta bi genituzke puntako enpresak: Kukuxumusu eta Loreak Mendian. Lehenbizikoa, Kukuxumusu, nafarra da jatorriz eta duela zazpi urte hasi ziren elastikoak egiten. Diseinatzen, hobeto esanda. Handik bi urtera, 1991n, eguneroko eginkizuntzat hartu zuten. Hots, afizioa ofizio bihurtu zuten Mikel, Koldo eta Txominak. Elkarrekin Mugatua (SL) osatu zuten eta elastikoen diseinu-salmenta dute ogibidea ordu ezkerotzik. Handitu eta zabaldu egin dute enpresa, hainbat lan-

■ Loreak Mendian Kukuxumusu baino tikiagoa da, baina denda gehiago zabaltzekotan da laster.

postu sortu, eta badute hainbat proiektu esku artean.

Koldo Aiestaranek, Kukuxumusuren sortzaileetarikoa batek eskaini digu hainbat xehetasun enpresaren egituraketaz. «Hiru denda ditugu gaur egun, —diosku Koldok— bi Iruñean eta beste bat Malagan, frankizia modura azken hau. Gehiago zabaltzekotan ere bagabiltza, baina horretaz datu zehatzik ez nuke eman nahi, oraingoz, gerta bailiteke gure egitasmo guztiak

ez gauzatzea». Euren dendetan ezezik beste batzuetan ere saltzen dute Kukuxumusukoek beren produkturik. «Maioristak gara», argitu digu Koldok, «eta ez gara soilik elastikoen diseinuan aritzen. Postalak, posterrak, portzelana eta horrelakoak ere saltzen ditugu».

Txina, Peru, Arjentina eta beste zenbait herrialdetatik inportatzen dituzte elastikoak eta gero beren marka eta diseinua erantsi. «Ez da

kontu zaila, bada», esango du bakarren batek. Beharbada ez, baina sarritan gertatzen da horrelakorik ekonomian: produktu edo zerbitzu konplexuenak ez dira beti merkaturatu berengantzen dutenak. Ideia garbi eta sinple batek, aldiz, fakturazio bikainak ekar litezake. Kukuxumusuk urtean zenbat diru sartzen duen kaxan, hori jakiterik ez dugu izan. baina kontuak ez dabilta, antza, batere gaizki.

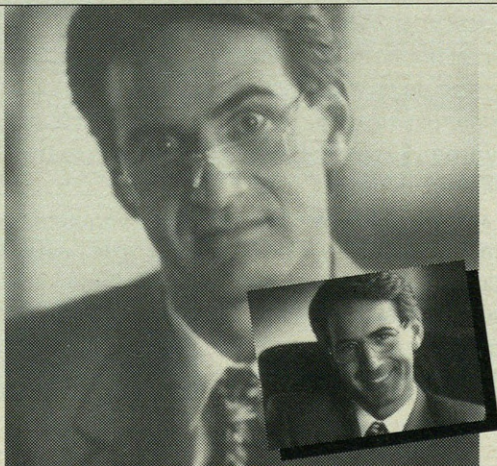
«Hamalau lagun ari gara

Asma ezazu berehalaxe zertan gelditu den gizon hau atzean

Jakina. Oraindik ere betaurreko zaharkituak erabiltzen ari da. Oraindik ere ez da konturatu MULTIOPTICASen Indo Lente Progresiboak egokitzen dituztela. Hoberenak, azkenak, distantzia guztietara bikain ikusteko modukoak. Orain badakizu, zatoz MULTIOPTICASera eta izan zaitez egunean.

MultiOpticas mailegu txartelarekin, ordainketa atzeratua.

INDO LENTE
PROGRESIBO BERRIAK,
MULTIOPTICASen

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTI

■ Grafitiak egiten aritzen ziren garai batean Loreak Mendien-ekoak eta serigrafiari ekin zioten segidan

lanean egun etxe bonetan, eta beste sei ibiltzen dira 'komertzial' lanetan, hau da, gure produktuak bain-bateko baten truke saltzen. Eta badugu denda gebiago zabaltzeko asmorik, baita produktuak ugaritzekorik ere», aitortu digu K. Aiestaranek. Konpetentzia? «Madrilen eta Katalunian batez ere. Baina bereizi beharrekoak dira konpetentzia leiala eta desleiala, denetarik baitago gure alor honetan ere. Leialari dagokionez, Safon eta Barabu markak ditugu aurkari nagusienak. Aipatzekoa da Barabu Alakanten dagoela baina jabeak hemengoak, euskaldunak direla».

Katalunian behera, hemen gora

KATALUNIAREKIN ere elkarlehia gogorra izan dute Iruñeako elastiko disenatzaileek, baina pattal samar omen dabilta orain hango enpresak. «Gogor hasi ziren Katalunian, lan asko egin dute, baina txikiagotzen ari dira hango enpresak. Euskal Herrian, alderantziz», diosku Koldok. Horren adierazgarri da esportaziorako ere lanik egiten duela Kukuxumusuk, Frantzia eta Portugalera batik bat. Diseinuan, berriz, zenbait jende ezagun ari da Iruñeako enpresan: Asisko Urmeneta komikigilea, bere anaia Mikel, Roke Lasa, Jokin Larrea eta Koldo Aiestaran.

Donostia aldean ere bada 'diseinuzko' elastikogile eta saltzaile ezagunik. Loreak Mendien marka, lore baten

marrazkia alboan duela, erruz ikusten da aspaldian gazte jendearen soinetan. «Tikia da enpresa. Leben bi denda genituen, Miarritzekoa eta Donostiakoa, baina Miarritzekoa itxi egin behar izan genuen», azaldu digu Xabier Zirikiainek, enpresako arduradunak. Grafitiak egiten aritzen ziren garai batean Loreak Mendien-ekoak, serigrafiari ekin zioten segidan, eta duela urte terdi inguru hasi ziren elastikoak eta jertseak diseinatu eta saltzen.

Erronka berririk ere badute: eskiatzeko arropa egitea. Laster ekingo omen diote horri ere, esan digu Zirikiainek. Eta Madrilen denda zabaltzeko asmorik ere badute, urtea amaitu aurretik. «Enpresa ttikia gara, biru lagun besterik ez gara ari lanean, baina gaizki gabilztzanik ere ezin esan», diosku Xabierrek. Konpetentzia gogorrrena, berriz, surf egiteko arropa dendena omen dute Loreak Mendienekoek. Eta multinazionalak horren ezagunak egin dituzten janzki markak. Kukuxumusuko Koldo Aiestaranek zioskunez, «zorionez, guretzat bederen, horretan ere badator aldaketak. Zenbait jende nazkatu da atzerriko ikur eta bitzak soinean eramateaz». Gazte jendeari dagokionez behintzat, badi-rudi arrazoi duela Koldok, bertan diseinatutako elastiko eta jertseak geroz eta gehiago ikusten baitira.

XABIER ARANBURU

DIRUAREN HOTSA

Kalitatea, baina hitz handitan

ZKEN urte hauetan badirudi hitz batzuk 'magikoak' bihurtu direla, produktuari hitz hori eransten badiogu errazago salduko delako edo merkatuan. Honako hauek ditugu hitz horietarik batzuk: 'naturala', 'baserriko produktua', 'artisaua', 'kalitatezko produktua', 'integrala' eta abar. Agroindustria alorreko enpresen boterea nabarmena da alor honetan, baserritarrok diren hitzen jabe egin baitira. Eta horrelakorik gerta ez dadin ardura handia dugu, nekazariok ezezik kontsumitzaileek ere.

GEUREAK eta kalitatezkoak diren produktuak identifikatu beharrean gara baserritarrok egoera honi aurre egin nahi badiogu. Bide batez, 'baserriko produktua' eta antzeko hitzen inguruan babes juridikoa eskatu eta exijitu behar dugu. Izan ere, gaur egungo merkatuko arauen arabera produktu baten kalitatea, tamainan, begi-bistako itxura ona izatean eta epe laburrera osasunari kalterik ez eragitean oinarritzen dira. Aldiz, ez da kontuan hartzen produktu hori nola ekoiztu eta landua den, epe luzera ingurugiroan, osasunean eta nekazaritzan zenbaterainoko eragin kaltegarriak izan ditzakeen.

MARTA AGIRREZABALA
EHNEko kidea

GARBI dago egungo nekazaritza politika -agroindustrialaren mesederako diseinatutako politika hau- baserritarren desagertzea, ingurugiroaren hondamena eta pertsonen osasunaren hondatzea ari dela eragiten. Politika hau krisian dagoen honetan baserritarrok geure produktu eta produktorearen kalitate intrinsekoan oinarritutako nekazaritza politika alternatiboa egin beharrean gabilta, produktore eta kontsumitzaileek geroz eta ardura handiagoa izango duten politika. Erresistentziatik ofentsibara jo beharko da nekazal politika alternatiborik eratu nahi badugu, merkatuan geure lekua erreibindikatzu eta baserriko produktua produktu industrialek bereiziz, kalitate osorako irizpide finkoak ezarri.

Heziketa taldea birmoldatu ondoren, arduradunekin aztertu dugu beren proiektua

PAUSO ETA AURPEGI BERRIAK SEASKAREN EGITASMORAKO

Seaskako heziketa taldea birmoldatu dute aurten: Estebe Eiherabide da zuzendaria, Pruden Sudupe euskara teknikaria eta Meltxor Artetxe pedagogia arduraduna. Jarraipenak definitzen du, baina, egungo eskola proiektua.

SEASKA ikastolen federakuntzak 1.600 ikasle biltzen ditu. Lehen Mailako 18 ikastetxetan 1.400 haur eta 80 irakasle ari dira. Bigarren Mailan -kolejio eta lizeotan- 400 gazte eta 30 irakasle. Irakasle eta ikasle hauek, lekuan lekuko ikastoletan ari diren heziketa-taldeek

1.600 ikasle biltzen dituzte Seaskako ikastolek, 110 irakasleekin. (Arg.: Seaska).

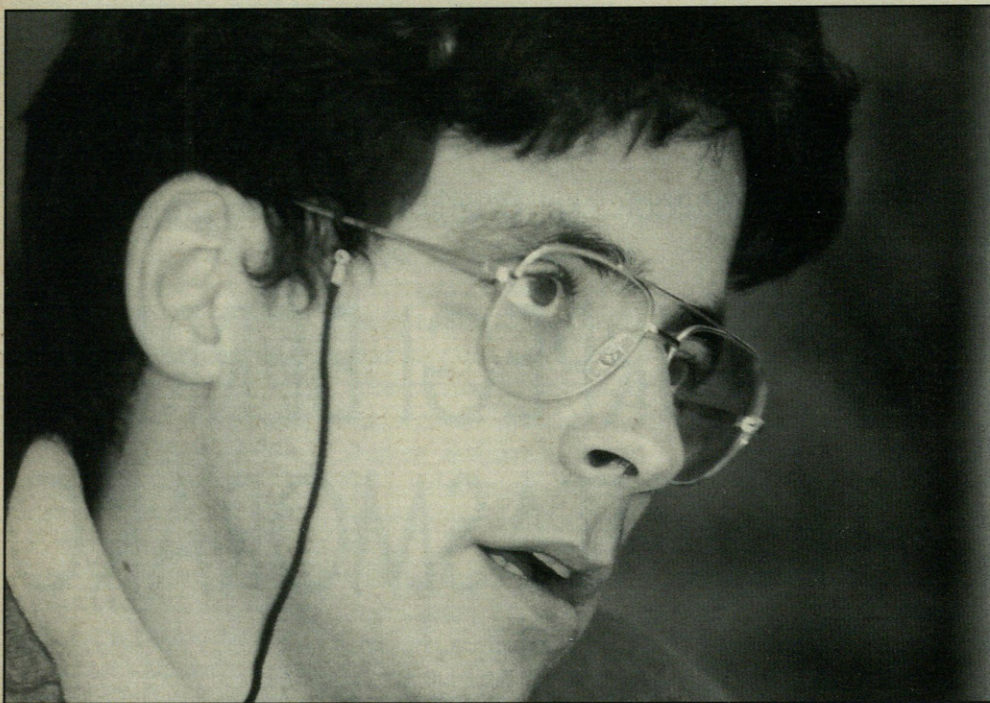
buruturiko proiektu pedagogikoaren barruan lanean dihardute. Pruden Sudupek

argitu du prozesua: «*Duela bospasei urte, gure berezko proiektuaren idazketa egi-*

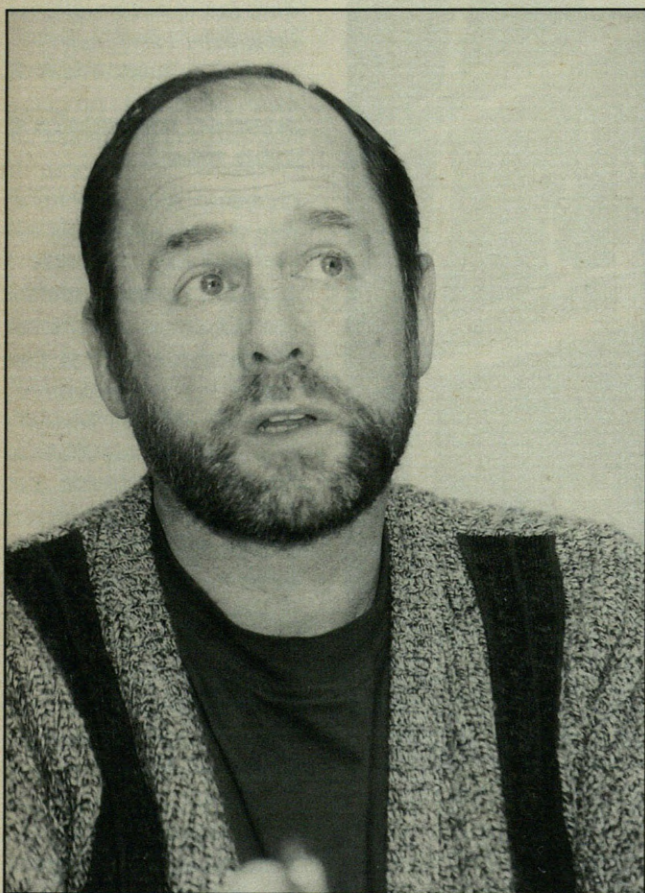
tea proposatu zen eta eskualdeka eginiko idazketa ezberdinak uztartuz joan dira. Iaz, testua gauzaturik, aplikatzen hasi ginen.»

Lehen urratsak eman dituzte hezkuntza programa horretan, eta pedagogia ardurakoia aplikatzean bi elementu nagusi kontuan izan dituzte: «*Gure elementu propioak, alegia, geure herri historian agertzen direnak, eta unibertsalak direnak. Unibertsala eta gurea dena lotura orekatu batean eskaini nahi diegu ikasleei.*»

Seaskako ikasle kopurua emendatuz joan den heinean, erantzukizunak ere goitituz joan dira. Ikastola bakoitzean gurasoek eta irakasleek eraturiko heziketa taldeek hezkuntza-norabide bat abiatu eta bideratu izan dute azken sei urteotan. Aldi berean, pedagogia talde profesional baten esku proiektu pedagogikoa gorpuzten doa eta Meltxor Artetxe dugu pedagogia arduradun berria. «*84-85. ikasturtean hezkuntza-proiektua martxa*

Estebe Eiherabide da hezkuntza talde berriko zuzendaria. (Argazkia: G. Garaialde).

Pruden Sudupek euskararen ofizialtasunaren beharra azpimarratu du, Seaskaren etorkizunari dagokionez. (A.: G. G.).

jarri ondoren, norabide nagusiak markatu ziren. Orain, bi ardatz nagusi kontuan hartuta aplikatu nahi ditugu: irakasleen formakuntza maila eta eskura ditugun bitartekoak, azaldu du, guk eduki zebatz batzuk landu eta irakasleen esku jarri ditugu. Hasiera batean, esperimentazio moduko saiok izan daitezzen nahi dugu; irakasleen formakuntzaz gain, irakasle eta ikasleen beharren arabera baldintzak ziurtatu behar baitira oraindik ere zenbait ikastoletan».

Azken urteetan landutako edukina metodo egoki baten bitartez garatu beharra dute orain. Estebe Eiherabideren aburuz erronka ez da nolanahikoa: «Proiektu bat aitzina eramateko hainbat arazo ditugu: ikastetxearen arazoa dela, ikastolaren baten aurrekontua eskasa, edota irakaslearen formakuntza...».

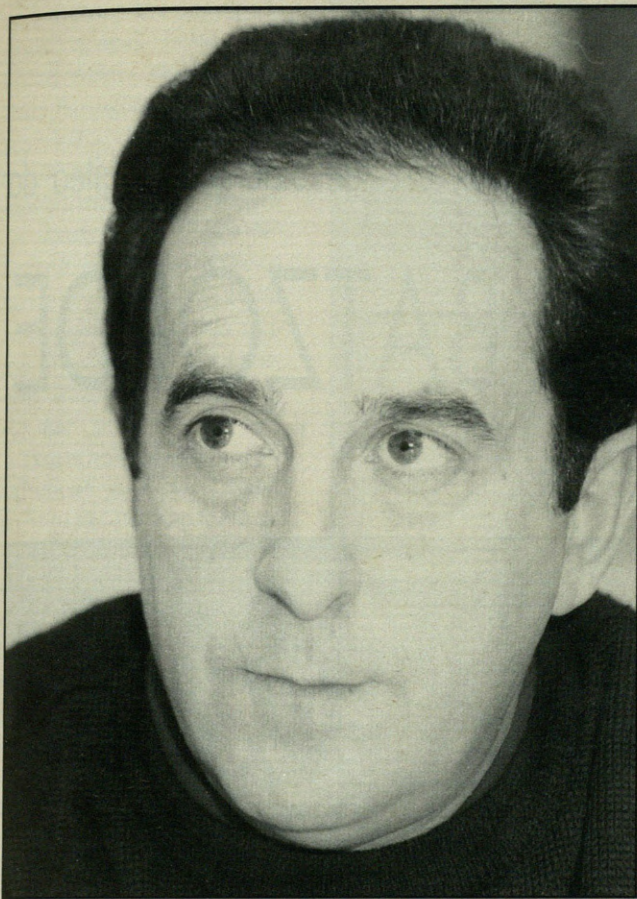
Oztopoak gainditzeko

ahaleginetan, euskararen ofizialtasunaren beharra ikusten dute Seaskako partaideek. Honen aldeko ahalegina azaldu digu Pruden Sudupek: «Gure irakasleentzako erabateko eza-gutza erdiesteko, gure bizkuntzaren ofizialtasuna ezinbestekoa da, baina edukia duen ofizialtasuna. Sozialki biltzen ari garen fruituak guk geuk irabazi ditugu. Era berean, Hezkuntza Nazionalarekin dugun kontratua guk irabazi dugu. Onespén hori lortu arau, Seaskak egiten duen lana onetsi izan da».

Bretainiarrak aitzindari

SEASKAREN lehen urratsetan, hasieran ez zen Ama-Eskola bera ere onartzen. Gauza bera gertatu zen Bigarren Maila ireki zenean. Gaur egun, ordea, horiek onartuta eta normalizatuta daude. Kolejioko azterketak euskaraz egitea onartu da eta, aurki, Lizeoko ikasketak bere osotasunean onartu beharko dira, gure solaskideen esanetan: «Hezkuntza Nazionalaren kontratuaren arabera, ikasleei egiten zaizkien kontrol jarraiak onartuak dira. Hauek denak euskaraz egiten dira, frantses bizkuntza ikasgaia salbu». Batxilergoa euskaraz erdiesteko aukera falta zaie, baina, Seaskan ari diren

«**Pedagogi Proiektu Nazionalaren norabide berean goaz, baina hemengo programa barnean**»
M. ARTETXE

Meltxor Artetxe pedagogia arduraduna da Seaskako hezkuntza talde berrian. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

ikasleei, BEPC azterketa deritzanak, alegia. Frantzian konstituzioaren aurkakoa da ikasketa horiek euskaraz egitea. Alta, britainiarrei bretoieraz egitea onartu zaie aurtan, hango hautetsiek hemengoek baino presio gehiago baitute.

Bestalde, Seaskak He-goaldetik deslotu gabe garatu nahi du bere eskola-proiektua, eta orain arte bezala Ikastolen Elkartearen barruan, Estebe Eiherabideten aburuz: «Testu pedagogiko berari buruz zuzentzen ditugu gure urratsak. Tipiak izanik ere, Konfederakuntzan nahi gaituzte, eta guk ere gure abal den neurrian parte hartzen dugu berean». Sudupek azpimarratu egin du: «Ikasto-

lak gara eta ikastola mugimenduaren partaide. Hizkuntz-transmisioari eta ikasleek azterketak egitean dauzkaten arazoei erantzun bat ematen saiatzen gara». Ikastolen Plan Pedagogiko Nazionalak sei atal ditu, eta «horietatik bi lantzen ditugu hemen: ikas-programa eta ebaluaketa. PPNren norabide berean goaz, baina hemengo lege eta programa barnean. Beraz, hangoa harturik, hemengoarekin uztartzea da gure xedea. Bestalde, ikasleak Unibertsitatera joatea erabakitzen badu, Pauera joan gabe, Baionan bertan ikasi abal izatea da Seaskaren beste xedeetako bat.

MIKEL ASURMENDI

La Casa del Café

— Juan Irujo S. A. —
DONOSTIA

Batzordeen lana Euskararen Aholku Batzordeak eskatzen dizkien azterketak egitea da

AHOLKU ADINA BATZORDE

Euskararen Aholku Batzordeak hiru batzorde atal berezi eratu ditu Euskara Biziberritzeko Plan Nagusia osatzen joateko. Toponimiarena, laugarrena, iraunkorra izango da.

EUSKARA Biziberritzeko Plan Nagusia osatzen lagunduko duten atalkako batzorde bereziak eratu berri ditu EAeko Euskararen Aholku Batzordeak: trasmisio, komunikabide eta kulturgintza eta erabilera planak, hain zuzen ere. Laugarren batzorde bat ere eratu da, toponimiarena, baina hau, besteak ez bezala, iraunkorra izango da.

Batzorde berezi hauen egitekoa Euskararen Aholku Batzordeak eska ditzakeen azterketak egitea da. Horixe da orain hasi eta abenduarien erdialdera arte egingo dutena. Batzorde bakoitza

Uztailaren 17an aurkeztu zuten hirugarren Euskararen Aholku Batzordea.

10-12 lagunek osatzen dute; hauetatik lauzpabost Aholku Batzordekoak dira eta beste hiruzpalau, berriz, kanpokoak. Hala ere, atal edo batzorde bakoitzak egokiak iruditzen zaizkion pertsonak deitzeko eskubi-

dea izango du.

Eusko Jaularitzak atal bakoitzerako txostengile batzuk aukeratu ditu, gai zehatzak ikertu eta, era honetara, aztertzeko oinarritzko materiala egongo dela ziurtatzen du. Esaterako, transmisio

batzordean Ipar Euskal Herriko eta Nafarroako euskararen egoera aztertuko dituzte Txomin Hegi eta Jose Luis Mendozak, hurrenez hurren. Komunikabide eta kulturgintzari dagozkien batzordeetan, berriz, euskara biziberritzeko telebistaz eta irratiaz nola baliatu aztertuko dute Iñaki Zarrak eta Julian Belokik.

Erabilera planen barnean gazteen aisia eta Uemako

Euskararen Biziberritzeko Plana datorren urtean amaitu nahi dute, batzordeetako txostenak aztertu ondoren

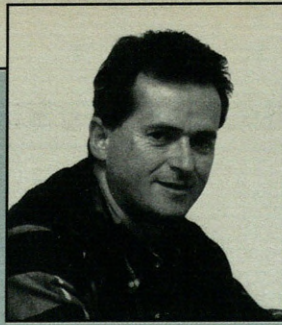
udalerrien egoera dituzte aztergai, besteak beste, Urri Urizar, Amaia Galindo eta Mikel Ilarregik. Uemako lehendakaria den Mikel Ilarregik aipatzen duenez, «txostenean gerora begira zer nolako akatsak eta beharrak egon daitezkeen agertu behar dugu, baita funtzionamendua ona izateko gomendioak ere. Egoeraren diagnosi bat egin behar da».

Txostenak abenduaren erdialdean aurkeztu beharko dituzte batzordeetara. Hauek, ondoren, datorren urteko martxoa bitartean aztertuko dira batzorde bakoitzean. Martxoan ondorio guztiak Batzorde Osoari aurkeztuko zaizkio honek borobildu ditzan. Azkenik, Aholku Batzordeak ikertutako guztia gobernuari azalduko dio, Euskara Biziberritzeko Plana egiten laguntzeko.

Hirugarrena

UZTAILAREN 17an aurkeztu zen Aholku Batzorde hau hirugarrena da. 1982an sortu zen lehena eta 1987an bigarrena. Hizkuntz Politikako Idazkaritza Nagusiak adierazi duenez, «oraingo batzorde hau besteak baino zabalagoa da, gizartetik, eta erakundeetatik partaidetza zabalagoa du. Gizartea aldatu egin da 1982tik, hau da, aurrerapausoak eman direla. Honen helburua gobernuari Euskara Biziberritzeko Plana egiten laguntzea da, baina baita plana martxan jartzen denean jarraipena egitea ere. Hizkuntz Politikako Sailordetzari dagokio plan hau egitea, eta epe bezala datoren urtea jarri dute».

IDOIA TORREGARAI

JON IRAZOLA

Baionako Amalur elkarteak kidea

Irisarrin aurkeztutako azken inkestaren karietarat, Iparraldean euskararen egoera larriaz oharturik, EKEk ba al ditu ahalmenak eta konpetentziak euskara eta euskal kultura kinka txar horretatik ateratzeko?

ERRAMUN BAXOK

Euskal Kultur Erakundeko lehendakaria

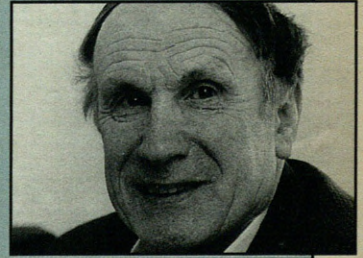
Ez gaiten eror katastrofismora! Begira diezaiegun itxaropen guneei. Emaizta batzuk konpara ditzakegu Iparraldean, EAEn eta Nafarroan. Hemen da euskaldun osoen ehuneko gorena (% 27, % 25, % 10). Egia da guk jasaten dugula beherakada lazgarriena, baina ez da fatalitate bat. Hegoaldean gazteago eta euskaldunago dira, hizkuntz politika orokorra baitute. Iparraldean da euskararen aldeko jarraitaren neurri gorena (% 49, % 46, % 38) eta euskararen kontrako jarraitaren neurri txikiena (% 12, % 16, % 32). Herritarrek prest daude euskaltasunaren aldeko politika azkar bat aitzinarazteko.

Garapen Kontseiluko lehen Biltzar Nagusian EKEk proposatu eta onartarazi zuen hizkuntz antolaketaren egitasmoa. Lan askoren buruan, partaide guztiekin idatzi dugu hizkuntz antolaketaren eskema orokorra: euskal irakaskun-

tza ikasle guztientzat, helduen euskalduntzea, hedabideen hobetzea, gizarte

erabilera eta euskal kontseilua. Biltzar Nagusiak adostasuna adierazi nahi du eta Hezkuntza ministroak gure proiektua 'bere gain' hartu du.

Ohiko kultur gintzaz gain, EKE negoziaketa gunea da beste erakunde publiko batzuk sortuz: herrien arteko euskal sindikatua, ikas pedagogi zerbitzua... Orain garapen kontseilua barnean lan egiten du euskara eta euskal kulturaren egitura berriak antolatuz. Beti kris-keta-estrategiaz baliatuz: hozkaz hozka aitzina, inoiz atzera. Helburua, azken finean, euskararen onarmen publikoa da.

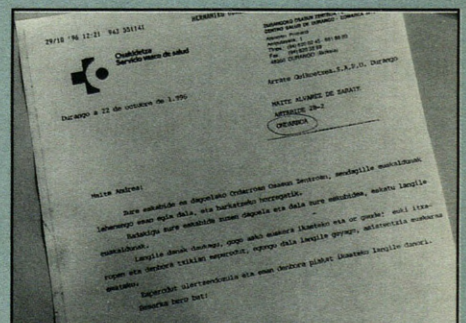

URREA

● «Kalian gora, kalia behera... Ez itxi euskerari faten behera!» da Borja Moiuak aurkeztutako leloa. Oñatin euskararen aldeko leloen lehiaketa irabazi ondoren, txarteletan ikusiko dute oñatiarrek.

GOROTZA

● «Badakigu zure eskabide zuzen dagoela eta dala zure eskubidea, eskatu langile euskaldunak». Honela erantzun diote Ondarruko Osasun Zentrutik zerbitzua euskaraz eskatu zuen neska bati.

Bilbo Zaharra, Zabala eta San Frantzisko Birgaitzeko Mahaia hankaz gora

KALE ZAHARRETA KO MOSAIKOA

Bilbo Zaharreko, San Frantziskoko eta Zabalakoz auzokideek, Bilboko Udalarren jarrera geldoaren aurrean, euren aldarrikapenak kaleratzea erabaki zuten, Birgaitzerako Udal Batzordea desegiten zen artean. Hamabi urteko atzerapenarekin burutu nahi den auzo plangintzak kale egin du.

ZABALA, San Frantzisko eta Bilbo Zaharra auzuneak Birgaitzeko eta Berritzeko Plangintza Berezia (PERRI) airean eta sustengu gabe gelditu da egun batetik bestera. 1994an onartutako plangintzak, sei urteko erredakzio lana eskatu zuenak, pauso txiki batzuk baino ez ditu eman. Azken epea bukatu zela bi urte pasata, auzootako biztanleek manifestaldi eta ekimen desberdinak kaleratu dituzte.

Zabalburu Plazan ikusi izan ditugu zirkulazioa moz-tuz, udaletxe aurrean euren eskakizunak Bilbo osoak entzun ditzan, Renfeko trenbideen gainetik Cantalojaseko zubian burutako konzentrazioetan... Bilboko «Huri Zaharra» Bizkaiko hondorik ilunena bilakatzen ari da hiri erakunde desberdinen utzikieriatatik.

Auzune honetan ari diren talde desberdinak —auzokide elkarteak, emakume taldeak, xenofobia eta arrazakeriaren aurkako taldeak, Hiesaren Aurkako Batzordea, langabetuen elkar-tea, gazte mugimenduak, merkataria eta tabernarien elkar-tea, prostituta eta transexualen laguntzarako guneak eta gutxiengo etniko desberdinek osatu dituzten taldeak— aritu izan dira auzoak bizi dituen arazo larrien kontra lan egiten (baktereta soziala, hiri suntsipena zein droga trafikoaren kontra).

Behar asko eta eskaintza gutxi dago auzokideen ustez, hainbat urte pasatu baitira tirabiraka birgaitze plangintza bereziaren inguruan. Bi lerro daude etxebizitza-politikari dagokionez. «San Rafaelgo etxebizitzak

Afrikarren denda, ileapaindegia eta magrebiarren tabernak «ultramariños» dendeekin nahasten dira (A.: I. Díaz de Durana).

dira berriki eraiki diren bakarrak eta, gainera, ez da PERRIren barruan gelditu. Gure auzoa gozoki bat da Bilboko gunean egonda eta borregatik meategi zaba-

ren inguru bonek eskuetatik aldegin digu», dio Arturo Izarzelaiak San Frantziskoko auzo-elkarteko kideak.

Etxe zaharren birgaitzeak beste bide bat jarraitu du.

«Lan aukera handia dago, etxeak bota dira baina ez da berriro eraikitzen. Aurten hiru lanpostu baino ez dira atera»

A. IZARZELAIA

«Ateak zabalik» izeneko programaren inguruan auzo-elkarteak eta langabetuen elkarteak Udalararekin bat egin ondoren berreraikitze lanak auzoko langabetuen esku daude, duela bi urte jarri baitzen martxan programa. «Lan aukera handia dago, etxeak bota dira baina ez da berriro eraikitzen. Aurten hiru lanpostu baino ez dira atera». Survisarekin eta Lan Ekintzarekin bat eginez, etxeen kanpoaldeak garbitu eta margotu, zein solairu hutsak betetzeko proiektuen zain daude.

Batzordeak

LAN-FORMAZIOA ez da, baina, hor gelditzen. Batzorketa sozialaren kontra eta Hiesaren aurkako batzordean diharduen Mertxe Gomez Llanosek esan digunez, «formazioa eta lana arraza zuridun gizonei bideratzen zaizkie. Etorkinei lan eskaintza zabaltzea beharrezkoa dugu». Batez beste teko langabezi tasa % 38 izanik, emakumeak eta gazteak dira, baita ere, ondorio larrienak jasaten dituztenak.

Las Cortes kaletik goikaldean dagoen meategi zaharra dugu zenbait ekimenen biltokia. Urazurrutiako eskola zaharrak leku aproposatzat jo dituzte formazio ikastaroak eta tailerrak burutzeko; bestetik, meategiko

Las Cortes kalea ezagutzen du inork baino hobeto. Raquel Gonzalezek bata zuria jantzi du, takoiak eta minigonaren orde, San Franciscoko agureen zainketa lanetan aritzeko. Guztira, beste bost emakume eta hiru transexual ari dira Bidebarrin, prostituten eta transexualen laguntzarako Askabidek Conde Mirasol kalean zabaldu duen gunean.

Arantza Ormaetxea Askabideko kide eta Egun Osorako Agureen Zainketarako Zentro honen arduradunaren ustez, «auzoan nabarmentzen diren bi arazo nagusi, prostituten gizarteratzea zein lan formazioa eta, bestetik, auzoko agureen zainketa bideratzeko irteera egokia zela pentsatu genuen». Guneak 20 bat eskaera jaso ditu dagoeneko, irailan ateak zabaldu zituenetik. Hala ere, «auzoak agureak Las Corteseko gi-

solairuaren inguruan Lanbide Heziketarako Gunea ere zabaldu nahi dute Oinarrizko Hezkuntza bukatu ez duten gazteentzat, «lanbide tekniko bat ikasteko aukera izan dezaten» azaltzen du auzo elkarteko kide honek. A Ereduko San Frantziskoko eskolen hezkuntza-plangintza egokitzea eta 3 urte bitarteko umeentzat haurtzaindegia eskatzen dituzte.

«Trafikoa oso agerikoa da gure auzoan». Aurrena, eta larrialdiko neurri bezala, auzo elkarrekin zenbait taberna eta denda itxtearen alde azaldu dira, «behintzat

Bata zuridun prostituta ohiak

rora ohituta egon arren, etxetik ateratzea ez zaigu erraza egiten».

Europako Giza Gaietarako Fondoak eta Bilboko Udalararen menpean dagoen Lan Ekintza erakundearen finantziazioaz atera da aurrera European ezagutzen den ekimen bakan hau. Hasiera batean, geriatrikoa egiteko El Gato izeneko gaueko klubaren eraikuntza hartu nahi bazuten ere, aurrekontuak «ez zuen horrenbestera ematen» azaldu digu Raquel Gonzalezek «eta, azkenean, egun osoko zainketa zentroa irekitzea erabaki zen».

Raquelek, Las Cortes kaleko prostituta ohiak, bere bizitzaren aldetaz ez hitz egitea nahiago du. «Nabiko bortitza izaten da prostituzioari beste lan alternatiba batzuk aurki-

tzea». Sei hilabeteko formazio ikastaroa eta beste geriatriko batzuetan praktikak egin ondoren agurren osasun, garbiketa, elikadura eta zainketa lanetan arituak dira.

«Maitasuna eta laguntasuna behar dute batik bat» bere ustez. Honen aurretik, inoiz ez zitzaion burutik pasa agureen zainketa lan egitea, baina «lan aukera ederra zen eta auzoaren girora ohituta daudenez, inoiz ez digute gaizki hartu edota aurpegi arraroz begiratu». Duta hartu, eskulanetan aritu eta gimnasioan ariketa batzuk egiten ematen dute goiza bazkalordura arte. Kalera zabalik dagoen garbiketa zerbitzuaz gain, agure ahalik eta gehien hartu nahi dituzte, «aboz abo gunearen berri emanez».

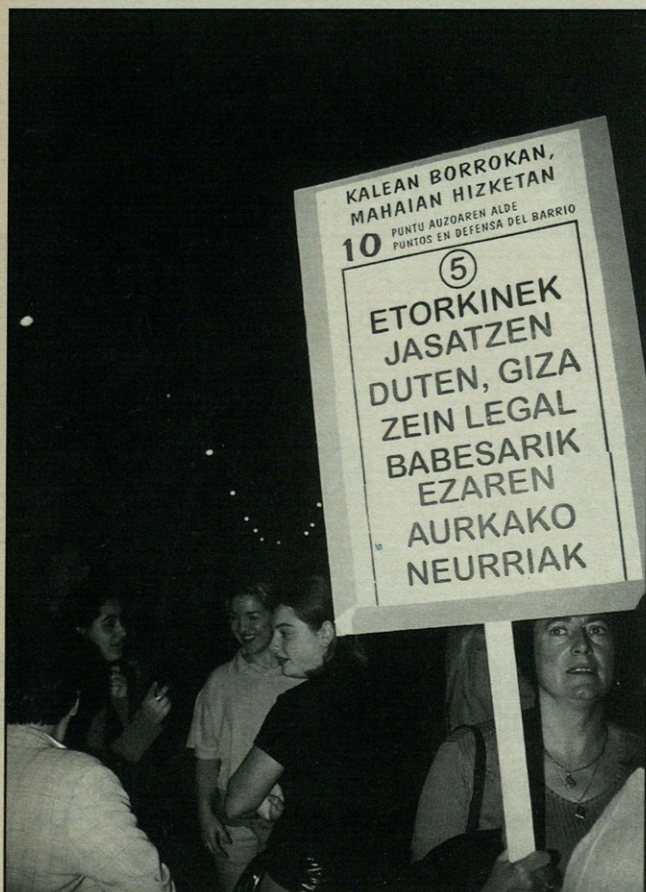
Bidebarri agureen zainketarako gunean, bost prostituta ohi eta hiru transexual ari dira lanean. (Arg.: Itziar Diaz de Durana).

droga banaketarako gune handiak diren zenbait sasi-lokalen aurka», jarraitu du Izarzelaiak. Sagu-tranpa

hauek bi ahodun ezpata bilakatu dira beste etorkin batzuentzat, «neurri polizialak nabiko bortitzak baitira».

Behikaldeko taberneak gazteak erakartzen dituzte. (A.: Itziar Diaz de Durana).

Manifestaldiak egin dituzte Bilbo Zaharreko, San Frantziskoko eta Zabala auzokideek. (Arg.: Itziar Diaz de Durana).

“Hasiera latza izan bazen ere, egun garrasiren bat entzunda laster etortzen da tabernara norbait laguntzera”

A. ZUBILLAGA

neko lan baimena eskuratu dutenek aurrera egin dute «eta, gainera, truke etnikoa bultzatzen saiatzen gara», diosku Ana Rosak. «Cus-Cus-*ez egindako bazkariak urtero auzokide gehienak biltzen ditu*», gaineratzen du Arturok erdi txantxetan.

Bigarren eskuko arropa saltzen duten dendak, gay giroko pubak, ileapaindegi *afro* ak, denda afrikarrak, *mauri* en tabernak, bertso afariaren baterako prestatzen diren tabernak, betidanik egon eta mantentzen diren «*ultramarinos*» denda ala betiko taberna zaharrekin nahastuta. Ez dira falta, noski, nola edo hala giro euskalduna bultzatzen dutenak.

Bilbo Zaharreko plazan dauden tabernariak ezin dute ukatu auzo latz honen izaera berezia, hala dio Alazne Zubillagak, El Pirata tabernako kideak. El Piratako jabeek Alde Zaharreko zubia pasatzen ausartu ziren lehenengoak izan ziren. Honen ostean, Ziburu, Herriko Taberna, Iratxo, Elخالde, eta Larrabetzu tabernekin zona eta giro berria eraman zuten auzora. «Hasiera latza izan bazen ere, egun garrasiren bat entzunda bada berehala hurbiltzen dira bonaino hainbat pertsona laguntzera». Eta apurka giroa areagotuz doa.

MYRIAM GARTZIA

Gainera, etorkinek duten babes eskasarekin, bizitzeko trafiko sare horren azken katea bilakatzen dira.

Trafikatzaile/inmigrante binomioaren aurka lan egin diharduen SOS Arrazakeriako kide den Ana Rosa Siniesgak gogor salatzen ditu etorkinen arazoak. «*Inmigratio legea komedia bat da. Agiriaren faltan, osasun zerbitzurik ez dute. Behin-behineko errolda bat egitea pentsatu genuen, baina hau ere nahiko gai labainkorra da, askok legearekin dituzten arazoak direla-eta*». Arrazakeriak beste ondorio batzuk dakartza, ijitoen komunitateak jasaten duen bazterketa kasu, «*baina hauek ez dute, behintzat, agiri arazorik eta euren arteko lotura kulturalak mantentzen dituzte*». Afrikako herrialdeetatik etorriak, magrebiarrak, japoniar bakan batzuk, zenbait hegoamerikar... «*Zaila da denak biltzea*». Behin-behi-

«'Egin' osorik euskaraz kaleratu arte ez da egunkari nazionala izango»

B

ibotearen azpian irribarre zabala eta hizketarako gogo amaigabea ezkututzen ditu. Kazetari bezala, «objetibitate»z begiratu beharko luke Mundua, baina bere mundua «Egin» da, eta hor ez dago zalantzarako tarterik: grinatsu azaltzen da zuzentzen duen egunkariaren defentsan. Erretzaile amorratua, ke ahokadek «Egin»en inguruko hainbat gaiez solasteko bidea zabaldu digute: publizitate boikota, enpresaren etorkizuna, euskara...

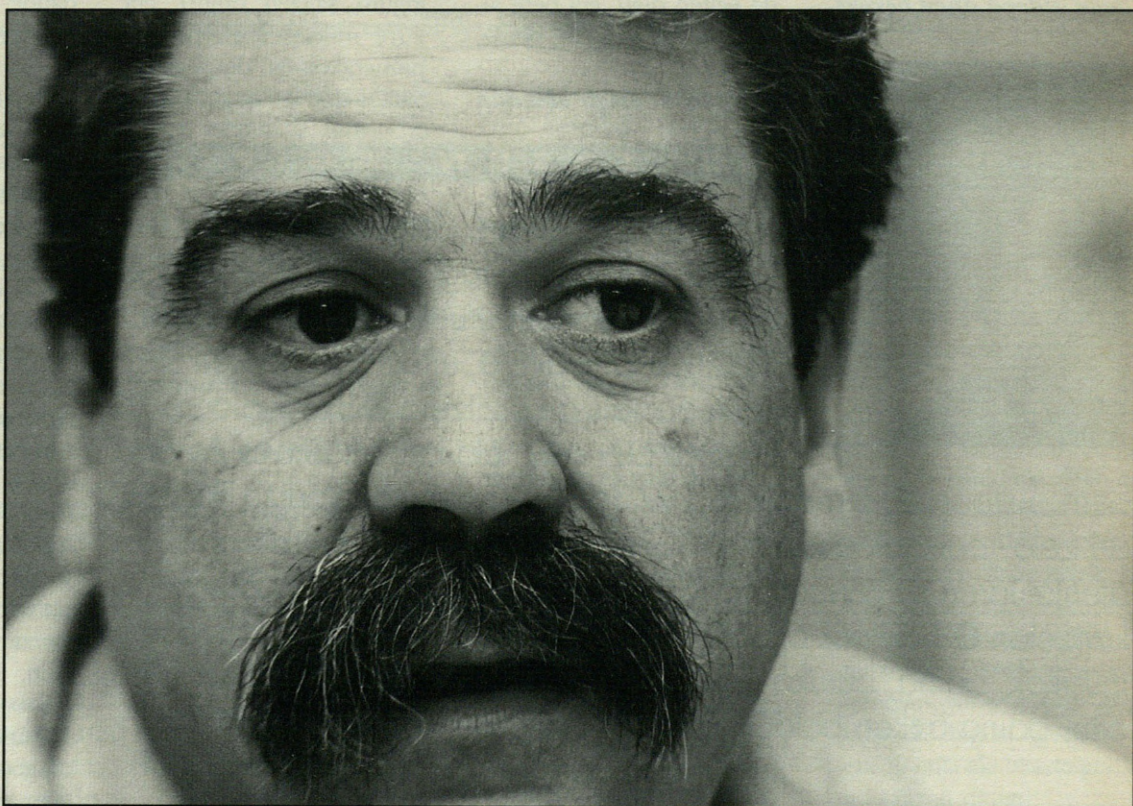
«Egin»en aurka kanpainak egiten dira aldizka; azkena, Fernando Alonso eta Andoni Murga erredaktoreen atxiloketaren barira. Zein dago kanpaina baten atzean?

Instituzioak, alderdi politikoak eta, zehatz mehatz, Ajuria Eneko Ituna. Dena dela, salagarriena publizitate boikota da; Espainiako gobernuak ez digu inoiz publizitaterik jarri, baina EAEko gobernuak duela bost

urte ekin zion boikotari, guk errotatiba berria erosi eta berehala, hain zuzen. Sekulako jipoia izan zen, publizitaterik gabe geratu ginen, eta orain iragarki gehiago argitaratzen baditugu ere, nik esango nuke gurea ia publizitaterik gabe bizi den egunkari bakarra dela mundu osoan. Hala ere, «Egin» desagertarazteko estrategia honek porrot egin du.

Komunikabide askok ere

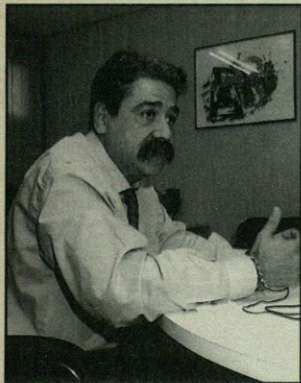
«Aurten kutsu erreibindikatiboa eman nahi diogu Egin Egunari; izan ere, egunkari hau ez da egoera normal ean bizi eta irakurleek arazo honetaz jabetu behar dute. Hori da hilaren 17an jendeari azaldu nahi dioguna». (A.: Garikoitz Garaialde).

«Egin» en kontra egin dute. Informatzeko duzuen eskubidea defenditu duenik izan da ordea, «ABC» kasu...

«ABC»k ondotxo daki gure aurka egiten dutena beraiei ere egin diezaiketela. Hor dute «El Alcazar» eskuin muturreko egunkariaren adibidea; hura ere publizitate boikotaren bidez ito zuten. Gaur ezkerretik jo dezake aginteak, eta, bihar, eskuintetik. Hala ere, ez dugu «ABC»ren legitimazioaren beharrik; informazio eskubidea defendatu ondoren, guri buruz zaborra besterik ez baitu argitaratzen. «El Correo»k, berriz, askoz modu dotoreagoan eman digu babesa.

Erasoei erantzuteko asmoz, honela zenioten editorial batean: «Egin» egunkari bat besterik ez da; horixe da berau epaitu eta kondenatu egiten duten komunikabideen aldera duen berezi-

«Egin» ixtea Espainiako Ministro Kontseiluan eta EAE eta Nafarroako sailburu kontseiluetan aztertu da»

tasuna». Zer dira, bada, komunikabide horiek, egunkari soilak ez badira?

Editorial hori Alonso eta Murga erredaktoreen atxiloteta zela eta, «Egin» en aurka egin ziren salaketei erantzunez egin genuen. Guk esan nahi genuen ez dugula talde armaturik osatzen eta egunkari bat besterik ez garela, besteak bezalakoa: politikoa.

Juan Mari Atutxarentzat «Egin» goizero eztanda egiten duen leberkari txikia» bada, zer da barne sailburua «Egin» entzat?

Pozik egoteko arrazoia, hizketan hasten den bakoitzean bere izaera, ideologia eta bizitzeko filosofia agerian uzten dituelako: guri mese-de egiten digu, eta bere alderdi eta gobernuari, berriz, bat ere ez.

Ikusiko al dugu sekulan

«Egin» itxita?

Ez. Gai hau Espainiako Ministro Kontseiluan, eta EAE eta Nafarroako sailburu kontseiluetan aztertu dute. Askotan saiatu dira, baina alferrik da. «Egin» itxiko baltute, beste «Egin» bat sortuko litzateke, herri honek «Egin» behar duelako.

Zein da «Egin» en diru iturri nagusia?

Salmentak, promozioak, publizitatea eta «Egin»-leak.

Publizitateari dagokionez, bi gauza esan behar ditut. Alde batetik, herri honetan zintzo jokatzeko duen jendea ere badadagoela. Eta, bestetik, «Egin» publizitatea egiteko oinarri ona dela: Euskal Herriko laugarren egunkaria gara (52.000 ale inguru saltzen dugu), eta gure irakurlearen profila primerakoa da: dirua gastatzekoa sasoian dago, kultura

da, eta zailtasun ekonomiko handirik gabekoa.

Bestalde, herritarren laguntza ere funtsezkoa da: beraiek dira «Egin» egiten dutenak. Egun, hilean mila pezeta ematen dituzten 6.000 bat «Egin»-ale ditugu.

Beraz «Egin» en irakurlea militante ere bada...

Gure irakurleak horixe dira, irakurle, baina batzuk militante ere badira, eta ez bakarrik dirua ematen dutelako: lantoki askotan «Egin» besapean eramateak arazoak besterik ez ditu ekartzen. Dena dela, nire ustez, gure irakurleak militante baino, klub eder bateko kide dira: «Egin» klubeko kide.

Miguel Angel Rodriguez Espainiako komunikazio ministroak, «Egin» i buruz mintzo, Gizarte Segurantzarekin zorrak dituztenen aurka egingo dutela adierazi zuen...

Diario 16, Avui, eta beste batzuk gu baino okerrago daude eta, ez dute haietaz tutik ere esaten. Gure zorra ez da oso handia, arazo horri nola aurre egin aztertzen ari gara, eta ziur egon zorra horiek kitatuko ditugula.

EAEko gobernuak zorraren aitzakia gure egunkarian iragarkirik ez jartzeko erabili du. Ikusi beharko, hau konponduta, zer asmatuko duten publizidade boikotarekin jarraitzeko.

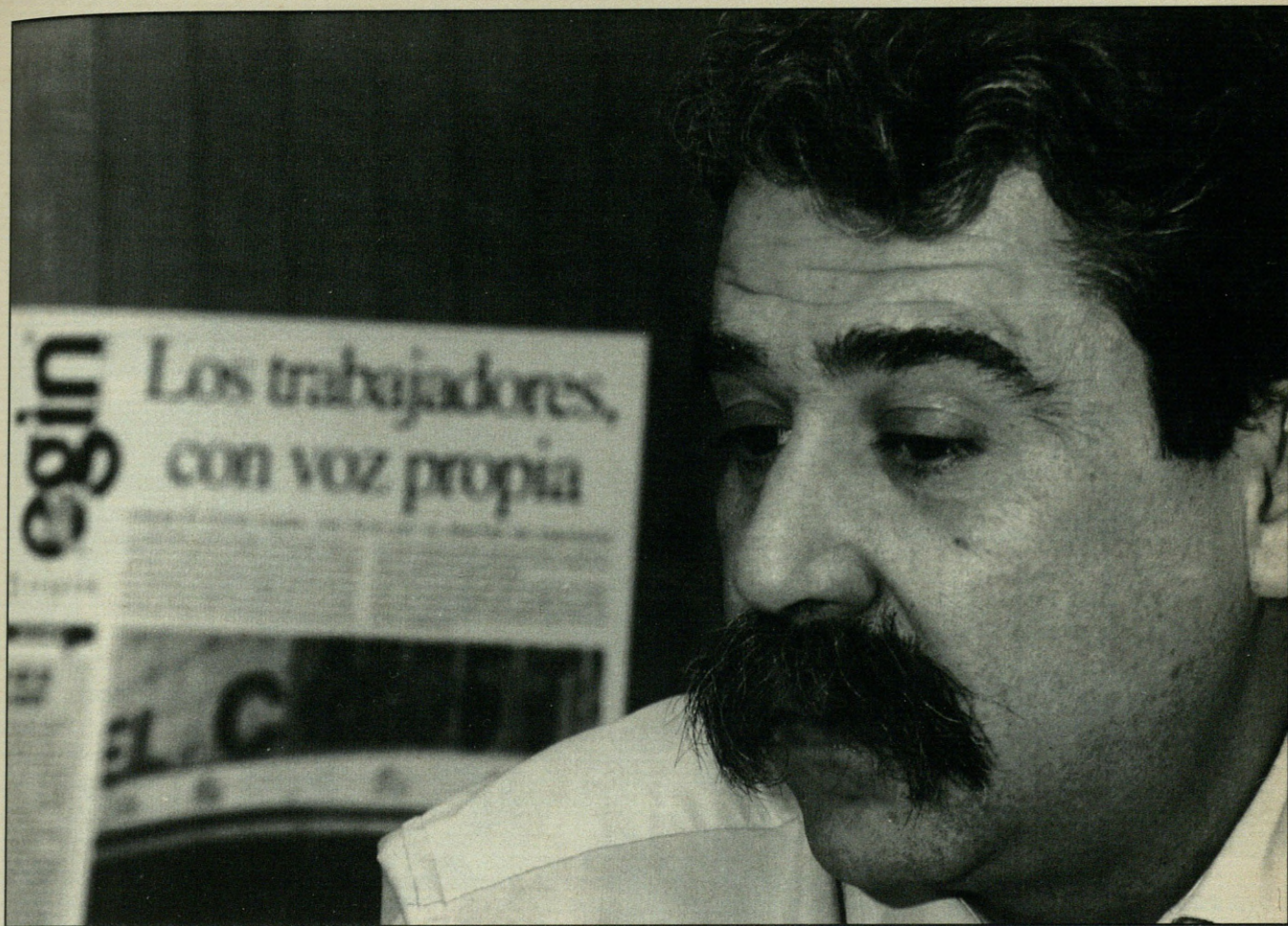
Noiz arte izango dira beharrezkoak «Egin» ta «egin» bezalako kanpainak?

Aginteak desagertarazi nahi gaituen bitartean herritarren poltsikora jo beharko dugu. Dena dela, dirua biltzeaz gain, «Egin» ta «egin» kanpainak badu beste helburu bat: irakurleekin harreman estuagoa lortu eta «Egin»-kalean, etxeetan, tabernetan...

NORTASUN AGIRIA

Bilbon jaio bazen ere, ietarra (Ea) da 46 urte ditu, ezkondata dago eta 16 urteko seme bakarra du ● Asteburuetan Eara joaten da baratzean lan egitera; erretiratu ondoren ere, hara joan nahi du bizitzera ● Berak dioenez, «Egin» en bizi naiz, eta lo Donostiako Amara

Berri auzoan egiten dut ● 1973an Madrilan kazetaritza ikasten ari zela, poliziak atxilotu eta Carrero Blancoren aurkako atentatuaren sumarioan nahastu zuen: 3 hilabete eman zituen kartzelan ● Txikitatik opera gustuko izan du; semeak entzuten duen musikak, baina, buruko mina eragiten dio ● Saiakerak irakurri ohi ditu, baina azken boladan eleberri «arinak» ari da irakurtzen

«Euskaldunon Egunkaria» egunkari nazionala da bere esanahirik zabalenean». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

izatea.

Kanpaina oso arrakastatsua gertatzen ari da eta bada formula hau eskuratu eta bere bezeroei egunkarietako azal bereziak egiteko aukera eskaini dien enpresarik.

Espero al zenuen Miguel Indurainek «Egin»en azala egitea?

Gure egunkariak, politika ez ezik, gai asko jorratzen ditu; kirolak, tartean. Hau dela eta, Indurain bezalako kirolari ezagun askok bat egin dute «Egin ta egin» kanpainarekin, azal berezi haue-tako bat erosiz.

Honen harira, bada Julio Cortazar idazle argentinarri buruzko bitxikeri polit bat. Cortazarri «Egin»en ale

bat erakutsi zioten: idazlea gure egunkaria funtsik gabekoa eta panfentario samarra zelakoan, harrিতa azaldu zen txirindularitzari ere tarte eskaintzen ziola ikustean.

Aurtengo «Egin eguna» Bilboko erakustazokan ospatuko duzue bilaren 17an. Berrikuntzarik izango da edizio hone-tan?

Bilboko festari zentzu berezia eman nahi diogu. Orain arte «Egin eguna» Altsasuko zelaietan egin dugu,

jai giroa nagusi zelarik. Aurt-en erreibindikazioa ere ekarri nahi dugu festara; izan ere, egunkari hau ez da egoera normal batean bizi, eta irakurleak horretaz jabetu behar du.

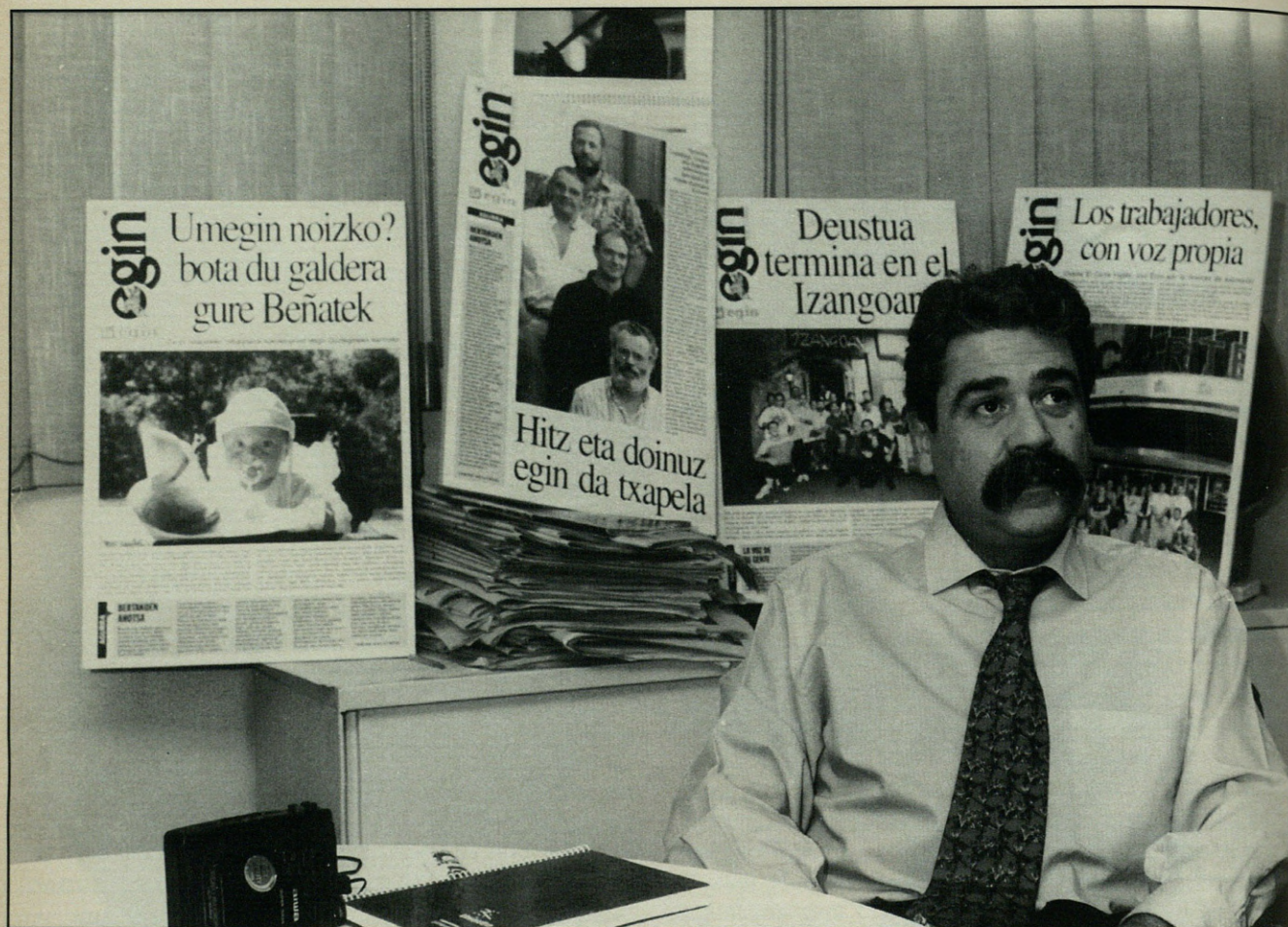
Horrez gain, enpresa honetako langileek jendearen arnasa sentitu behar dute, egunkaria aurrera ateratzeko izugarritzko ahalegina egiten ari baitira: duela bost urtetik hona ez dute soldata igoerarik izan. Funtzionarioei soldata izoztu badiete, gureak 'siberiarrek' dira as-

palditik.

«Egin»ek kirola eskaintzen duela aipatu duzu lehen. Gehiegi, bebarbada?

Irakurlegoaren eskaera da. Kirol asko badago, kirolak nahi dituzten irakurle ugari daudelako da. Normala denez, kirol gehiegi ateratzen dugula pentsatzen duen jendea ere izango da. Baina, aipatu bezala, irakurleen eskaera da. Adibide batzuk jarriko ditut. Udan, txirindularitzaren lasterketak jokatzen direnean, irakurleen kopuruak gorantz egiten du nabarmen. Bestalde, astelehenetan, kirol gehien argitaratzen dugun egunean, 5 eta 10 mila ale bitarte gehiago saltzen ditugu.

«Lantoki askotan gure egunkaria besapean eramateak arazoak besterik ez ditu ekartzen»

«Aginteak estutzen gaituen bitartean beharrezkoak izango dira 'Egin ta Egin' bezalako kanpainak». (Arg.: G. Garaialde).

**Baina hori ez da komuni-
kabideek kirol eta, batez
ere, futbolaren kontura
basi duten gerran sar-
tzea?**

Joku horretan aritzea sahies-
tezina da. Askok eta askok
futbolaz kopetaraino dau-
dela diote, baina gero parti-
duak ikusten dituzte. Nire
ustez, jendeak futbolari ja-
rraitzen dio, nahiz eta kon-
trakoa esan. Hori da erreali-
tatea eta guk horri erantzun-
ik eman behar diogu

**Zernolako barrera izan
du «Egin»en asteleheneko
egitura berriak?**

Nik denetik entzun dut; ki-
rolei horrenbesteko prota-
gonismoa ematea batzuei
gustatu zaie, eta beste ba-
tzuei ez. Hala ere, seguru

asko 5 edo 6 urte barru
egunkari gehienek bide be-
retik joko dute, denok ulertu
behar dugu-eta astelehen-
eko irakurlea berezia dela.
Nik gustoko dut astelehe-
neko egitura berria.

**«Egin» egunkari nazio-
nala al da?**

Nazionala izateko jaio zen,
baina helburu hori ez du
oraindik bete, bere orrietan
erdara nagusi delako. «Egin»
osorik euskaraz kaleratu ar-
te ez da nazionala izango.
Dena dela, Euskal Herriaren
errealitate tristearen adibide

besterik ez gara.

**Hala ere, euskaraz ida-
tzitako testuen kopurua
benetan txikia da...**

Oso-oso pobrea da. Ingu-
ruko errealitatea kontuan
hartzeaz gain, ezin dugu
ahaztu egunkari honen di-
namika; tentsio handia dago
eta erredaktoreak presaka
ibiltzen dira, eta, orokor-
rean, erdaraz hobeto idaz-
ten dute euskaraz baino. Er-
daraz idazteko joera handia
dago eta batzutan jendeari
euskara erabiltzearen ga-
rrantzia gogorarazi behar

diogu.

Beste aldetik, ezin diogu
kopuruari bakarrik errepe-
ratu: kalitatea ere aintzat
hartu behar dugu. Nik ez
dakit euskaraz zenbat orri
atera beharko genukeen,
baina, argi dago argitaratzen
denak euskara maila ona
behar duela izan. Egunkari
elebidunik ateratzea ez da
batere erraza.

**Irakurle askoren ustez,
«Egin»en euskara maila
kaskarra da...**

Batzuetan ona da, eta beste
batzuetan, berriz, txarra.
Lehen aipatu dudan ten-
tsioak ikaragarritzko eragina
du horretan. Dena dela, he-
men bada euskaraz prime-
ran idazten duen jendea:
Xalbador Garmendia, Jo-

**“Ziur egon gizarte segurantzarekin
“Egin”ek dituen zorra guztiak kitatuko
ditugula”**

«Ipar Euskal Herriko informazioa eskaintzeko saioan, ideia eta diru arazoak direla medio, ez dugu asmatu»

xean Agirre...

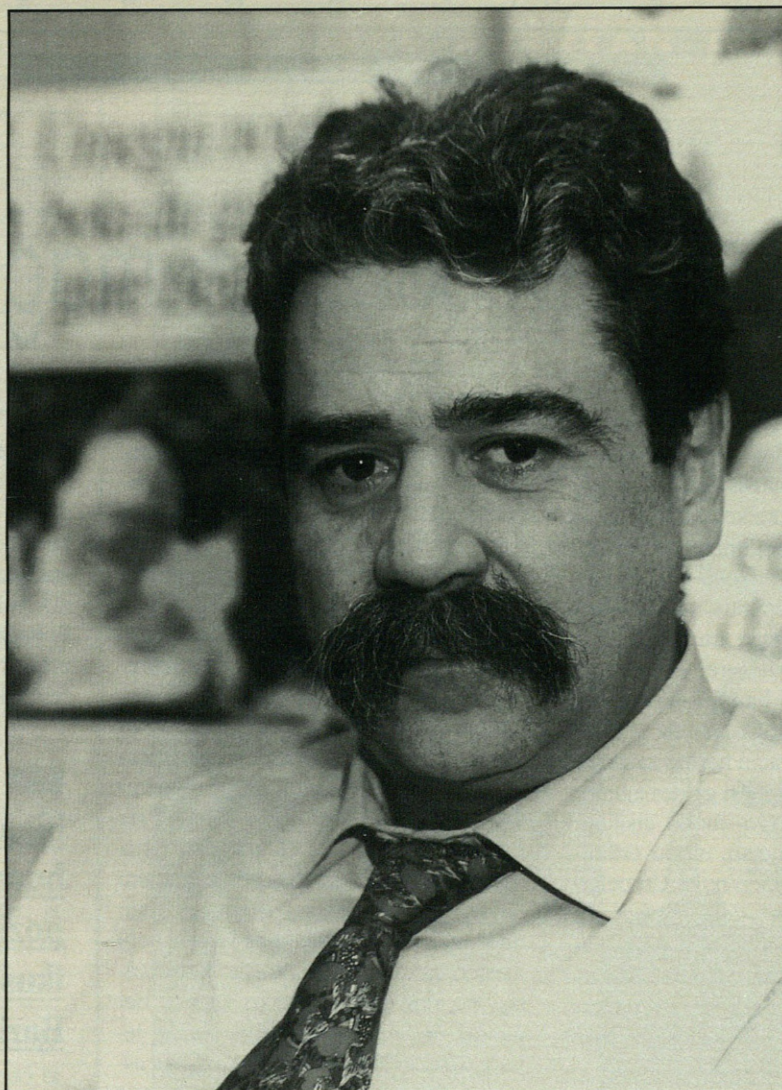
Noiz ikusi abal izango dugu euskara hutsez idatzitako «Egin»?

Gaur bertan egin genezake; kostata, baina egin liteke. Euskaldunen kopurua gure langileen artean oso altua da eta zenbait sail euskaraz argitara genitzake. Baina lan handia egin beharko genuke.

Komunikabide bat nazionala den ala ez esateko irizpide bat Euskal Herria bere osotasunean hartzen duen aztertzea da. «Egin»en kasuan, Ipar Euskal Herriko errealitatea ez dago alde batera utzita?

Bai, bazterturik dago. Are gehiago esango nuke: gai honetan ez dugu asmatu. Guk Iparraldeko informazioa Hegoaldetik eta Hegoaldera begira egiten dugu; Iparraldeko herritarrei ez diegu ez bertako informazioa, ezeta Hegoaldekoa ere eskaintzen. Egun, ideia eta diru arazoak daude gabezi honen atzean: dirua eta azpiegitura izanez gero, Ipar Euskal Herriko errealitatea isla genezake. Nire iritziz, merezi du esfortzu hori egi-teak.

«Euskaldunon Egunkaria»k, berriz, badirudi asmatu duela eta Iparraldeari tarte zabalagoak eskaintzen dizkiola bere orrietan...

«Martin Prietoren desagerpenaren harira 'Egin'ek hartutako jarrerak inbidia eragin zuen Estatuko komunikabide guztietan. Kazetariek gure kontra egindako salaketek argi erakutsi ziguten zuzen ari ginela». (Arg.: G. G.).

Bai, hala da. «Euskaldunon Egunkaria» egunkari nazionala da bere esanahirik zabalenean. Iparraldeko albisteak emateko baliabide gehiago dute, baina, era berean, jakin dute bertako errealiteari nola heldu. Guk beraiek baino urte dezente gehiago daramagu kalean eta beti Hegoaldeko ikuspegitik aritu gara.

«Egin» Euskal Herriko herrialdeetako ezaugarrien ispilu da?

Ez dut uste gure kazetagitza alde horretatik oso egokia denik. Nazionala izan nahi duen egunkari baten tza ez da batere erraza herrialde bakoitzeko idiosin-

krasia jasotzea. Hala ere, hori da egin beharko genukeen, herrialdeetako irakurle-goak ezberdinak direlako. Herrietako albisteak emateko orduan, ezin da formula bera erabili Bizkaian eta Nafarroan, bi herrialde haue-tako egunkari nagusiek modu ezberdinetan moldatu baitituzte «Egin»ek Bizkaian eta Nafarroan dituen irakurleak.

Onena Gipuzkoa, Nafarroa, Bizkaia, Araba, Lapurdi, Nafarroa Beherwa eta Zuberoako «Egin» argitaratzea izango litzateke. Hori oso zaila da.

Benetan uste duzu Martin Prieto kazetariaren

desagerpena zela eta, «Espainiako kazetagitza goia jo zuela»?

«Egin»ek gai horretan azaldutako jarrerak inbidia eragin zuen estatuko komunikabide guztietan. Gainerako hedabideak, dituzten interesak medio, ez ziren ausartu gertaera hori behar bezala aztertzen; guk, berriz, lotzen gaituen inolako interesik ez dugunez, euren jokaera morbosoa agerian utzi genuen titular horrekin. Gero, noski, denek gure kontra egin zuten eta horrek argi erakutsi zuen zuzen geundela.

ANDER USABIAGA

Filme batzuen magia

XALBADORREK ez du Moliereren adinako izenik, baina haren moduan oholtzan zendua da, eta horrek bizitza errealetik inkonsziente kolektibora jauzi azkar egiten hagitz laguntzen du. Gure mitoen erresumara sartzeko igarobidea, bestalde, ez zioten oparitu, merezitakoa zen. ordea, antzerkigile frantsesa liburuetan gordea da bate ere, eta ziur ez dituela urepeldarrak hainbat jarraitzaile. Publiko. Izan ere, hiru lagunetik gorako edozein euskal bileratan hasiko zaizkizu euskaldunak Xalbadorren galdea egiten, «non hago», «non hago» modu etsituan kantari. Edo, gehienetan, modu erdiragarrian oihukari. Eginen nuke Urepelgo artzaina joana izango dela honezkero, urrutik, denak bera non den jakin nahiarekin nazka eginda. Seguru hondartzaren batera joana dela; Eba Mirentxurekin adibidez. Eta motiborik ez zaio falta.

Bromak alde batera, ordea, azterketa

merezikio lukeen kontua da Xalbador Leteren letra eta kantuaren bitartez gogoratzen dugula batik bat; aurtien mendeurrena betetako Lizardiren gomuta maiz Atxagaren poema eta Laboaren kantuaren bitartez egiten dugun bezala. Oroimen kolektiboaren dribling-ak.

Pertsulari handiaren gorespenean jardungo dute, baina, jarduna beharrekoe. Oiartzungo jaialdiari lotuta komentatu nahi dut nik Iparraldeko ekitaldia. Bertsozale Elkartek 'bertsozaleak' biltzeko ekinaldiari oraintxe heldu dio, estreinako eraso gogor batekin, eta Bizkai-Arabako txapelketa profitatuz komunikabideetan aspaldian galdutako oihartzuna lor dezake asteotan. Orain urte batzuetako puztualditik jaitzita, behi iharren garaia bizitzen ari da bertsolari-tza, eta hori asteburuetakoa agenda begiratzu egiazta daitekeen gauza da: lehengoarekin alderatuz oso gutxi dira astean zeharreko saioak, eta txikiagoa

saiook lortzen duten sona. Bestalde, bertsozaleen elkarte bihurtu da lehen bertsolariena zena —izenez, ez baitziren denak bertsolari—. Inkestek diotenez herri honetan kristau oro bertsozalea da, eta asko amorratuak (ateo batzuk badira), baina hori nonbait ez da ispilatzen Bertsozale Elkartearen kide kopuruan, edo oraingo jardun neurrian. Bertsolarien elkarte bertsozaleena bihurtzea ez

Filmeak ba omen du bigarren parterik... baina hurrengo emanaldira arte pozik irten genuen ikusleok. Petri kalean da. Barka, Petri etxean da

Makina bat aldiz galdetu dute orri hauek Petrik noiz itzuli behar zuen; euskal kultura ARGIA herren zebilela haren hausnarketa gabe; falta zirela galderak erantzun eske; noiz etxean euskal kultura bere hartu duten proiektu 'ezinbesteko' horien zirikatzaile trebe?. Oinazea ez dute ezabatuko baina Petri itzuli digute. Orri hauek ezezik, guk ere falta ederra sumatzen genuen. (Arg.: Garikoitz Garaialde).

Omenaldia

dut ikusten bazkidearen ehizean jarduteko egin denik, ezta gutxiago ere; norabide aldaketa bestelako arrazoietan oinarritua da. Gorputzaldi oso onez ibili eta gero, orain flakia jota aritzeak elkarte berari hori guztia aztertu eta diagnostikatzeko baliozkoa izanen zaion, eta inportantea, aurrera begira ondorioak ateratzekoa. Hurrengo urteetako bertsoak zein neurritan kantatu erabakitze-ko. Atzera behi gizenen aroaren xerka ibiltzea ez dut uste bertsolaritzaren hobeharrean denik halabeharrez. Puztuta degoenak husteru jotzen baitu, putz egiten duena nekatzen denean; berez sendoa delako handia dena bere horretan mantentzen da. Badakizue, gasa eta solidoa.

ZINEMAREN gainean jardun nuen lehengoan, egia esatera gauza handirik deskubritu gabe. Erreflesioa beste baterako utzita, ikusi dudak azken euskal filmea kontatuko dizuet Hollywood era-
ra egina izan baita. Protagonista, ederra noski —Tom Cruisen plastikotasunik gabe, John Malkovichen xarmaren jabe—, hari bilbean korapilatuta gertatu eta halako batean kartzelara eramantute. Tarteko episodio batzuez gain, bere espetxe-bizitzan zihoan aurrera filmea. Egunerokoa normala zen, hots, oso latza. Ekintza ikusgarrien faltan, filmea luzatzen ari zen eta luzamendu horrek gogortzen zuen istorioa, tentsio negatiboa mantentzen. Sarriegi ikusi dugun filmea. Hildakoen omenez biziok jai egiten dugun egunaren bezperan, baina, gidoilariaren makilatxo magikoak protagonistaren askatasuna atera zuen kapelutik, ikusle guztion zoramenerako, betiko amaiera aldatuz. Filmearen azken planoak arruntak dira, gustura zegoen ikusleriaren arlo sentibera larritze alde-koak: ongi etorria herrian, neskalgun eta senideen besarkada eta beroa... Filmeak ba omen du bigarren parterik... baina hurrengo emanaldira arte pozik irten genuen ikusleok. Petri kalean da. Barka, Petri etxean da.

MIKEL ELORZA

N **AFARROAKO** Izaban jaio zen Bernardo Estornes Lasari egin berri zaio aski merezitako omenaldia Donostian eta, aldi berean, bere familiari eus-
kera eta euskal kulturaren alde egindako lan nekagaitzagatik; Bizirik da-
goela (1.907 urtean jaio baitzen) -eta ongi bizirik gainera- jasotzeko suertea izan du. Aitzaki ofiziala izan da mende honetako gogorapenak jasotzen dituen memoria liburua aurkeztu dela baina, egia esan, denborak oihuka lehenago-
gotik eskatzen zuen zerbait zen. Eta beti bezala esan beharra dago kultur gizaki bati egin diezaiotegun omenaldi ederrena bere lana ezagutzea dela eta ezagutzera ematea. Askizango da, beraz, irakurle saiatuak Bernardo Estornesen libururen bat hartu eta irakurtzen badu edota, zergatik ez, honen anaia zenak idatzi zuen «Oro del Ezka» nobela maitagarriaren orrialde-
tan murgiltzen bada.

IZAN ere, nafarrak euskara eta euskal kulturaren aldeko azaltzen direnean ez dira nolana hikoak izaten, gizaki punta-
koak, balio haundikoak eta duintasun maila paregabea erakusten dutenak bai-
zik. Hau idazten ari naizela gogora da-
torkit beste gizaki nafar haundi baten kasua: Arturo Campion. Eta gogoratu dut, baita ere, honek, Tolosan 1.884an argi-
taratu zuen «Gramática Bascongada» de-
lakoaren hitz-aurrean esaten zuela mun-
duko arraza basatienak, hots, Australiako tribuek, erabiltzen dituzten hizkuntzetan.
ez daukatela adierazpenik «Zuhaitza».
«Arraina», «Txoria»... eta antzeko ideiak zehazteko eta bereziki barietate parti-
kularrak izendatzen dituztela. Eta hau aipatzen dut irakurlea gogora dadin guk
hemen, gaur egun ere, ez daukagula geure hizkuntzetan -agian betiko desagertu
zaizkigulako- «Begirune», «Errespetu», eta antzeko ideiak zehazteko hitzik. Hutsal eta
huts geratu zaizkigula. Eta oso gutxitan erabiltzen dugula «Begirune» hitzak zeukan
(edo agian daukan) azeptiorik bikain eta goratuena: «omenaldi» hitza, alegia. Sal-
buespen txikia da, beraz, Bernardo Estornes Lasa eta bere familiari egin zaion
honako hau.

ASKOTAN gertatu ohi da: badirudi gustuko lanean jarduteak denbora luzatzeko
balio izaten duela eta halaxe ikusi izan ditugu urtetan aurrera samar joandako
personak lanean, jo eta ke batera abaildu gabe. Eta hau egia izan liteke - halaxe
ikusten dut neuk behintzat- Euskara eta Euskal Kulturaren alorrean, baldin eta egia
bada eta kasu egiten badiogu Edith Wharton idazle iparramerikarrak «Atzera be-
giratuz» bere autobiografian esaten zuenari: «Zahartzaroa ez da existitzen; Pena da
existitzen den bakarra».

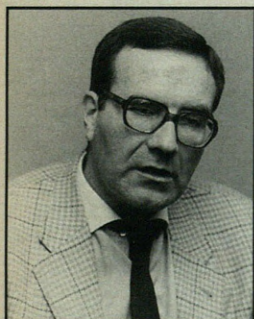
JOXEMARI ITURRALDE

TXUTXU - MUTXUKA

KASHBAD TALDEAK AGUR

Uda hasieran Esan Ozenki disketxearekin lehen diskoa kaleratu zuen Kahbad taldea desegin egin da. Oreretako taldekideen artean izandako arazoez eragin dute erabakia hartzea, taldearen inguruko iturriek jakinarazi digutenez. Aurrerantzean berriro lanera itzultzeko aukera baztertu ez duten arren, denboraldi luzean behinik behin ez dute kontzerturik emango. Halaber, hurrengo hilabeteetarako aurreikusirik zituzten emanaldiak bertan behera gelditu dira.

NOR - NORI - NOR K

JUAN JOSE GOIRIENA

EHUko errektore izandakoa da Eusko Ikaskuntzako lehendakari izateko hautagai bakarra, elkarteak berak hala eskatuta. Gregorio Monrealek, egungo lehendakariak, abenduaren 21ean utziko du kargua eta beste inor aurkeztu ezean, Goiriena izango da buru berria. Oinarri historikoa galdu gabe, kultur elkarte honen modernizazioarekin jarraitzeko asmoa azaldu du hautagaiak●

OIHANE ENBEITARI

ezin hobekiago atera zaio bere lehen Araba-Bizkaiko txapelketako partehartzea. Legution egin zen kanporaketan berak lortu zuen puntu gehien eta Joseba Artza izan zen bigarren. Txapelketaren jokotik kanpo gelditu diren bertsolariak Zigor Enbeitia, Dani Kastaños, Unai Ormaetxea eta Marta Ortiz dira. Azaroaren 10ean jokatu da Getxon hurrengo kanporaketa●

FERMIN MUGURUZAK

Negu Gorriak taldea desegin dela jakinarazi du. Bosgarren diskoaren grabazioan ari direla eman du berria. «Agur, Salam» diskoak Irungo taldearen ibilbidean eragina izan duten musikarien bertsioak bilduko ditu: Bob Marley, The Clash edo Public Enemy-ren moduko taldeen hamabost kantu entzun ahal izango dira diskoan, zuzeneko emanaldi gehiago ez baitute emango●

TEILAK

■ BAP!! TALDEAREN KANTUEKIN BIDEOA

Osasun arazoak tarteko, ekainean desegin zen Bap!! taldeak hamabi kantu biltzen dituen bideoa kaleratuko du Durangoko azokan. «...ta bestela ondo?» bideoan zuzeneko emanalditan harturiko irudiak eta okasiorako prestaturiko bideo-klipak sartu dituzte. Azalean belarrietarako tapoiak ageri dira, euren jarraitzaileei taldea desegitearen arrazoiak erakustearren. Andoingo taldeak bildu dituen kantuak hauek dira: «Ni eta ni», «Bhopal», «Ez duzu erahilko», «Amets gaiztoak», «Abiada bizian», «Ezereza», «Haur jolasak», «Euskal polizia», «Ez dut ezer esan nahi», «Piztiekin», «Sarrera» eta «Celosamente gordea».

■ XX. MENDEKO

MUSIKA JAIALDIA BILBON

Azaroaren 4ean hasi eta 26a bitarte izango da Bilboko XX. Mendeko Musika Jaialdia. Hamaseigarren ekitaldia izango da aurreko ospatuko dena eta ekitaldi guztiak Arte Ederretako Museoa eskainiko dira. Musika ekitaldiez gain lau ihardunaldi burutuko dituzte. Hauetan aztertuko diren gaiak, «Omenaldiak», «Konposatzailea pautatutako paperaren aurrean», «Elkarriketamintzaldia» eta «Musika gaztearen maisu zaharrak» dira.

Kontzertuei dagokionean, astelehen eta asteartero izango dira emanaldiak eta musikari gazteek osatuko dute egitarau osoa. Hai-ze eta sokazko musika tresnak dira nagusi BBK-k antolatzen duen ekitaldi honetan.

Juanjo Olsagarre arbizuarrak kaleratzear du Susarekin «Bizi puskak» poema liburua

Poeta? Hori iraina da

Nafarroako mendialdera garamatza Olsagarrek bere bigarren poema liburuan; pertsonaia gazteak datoz indartsu, droga, sexu eta politika kontuekin. Belaunaldi ezberdinen ahotsak entzunarazten dira, ordea, deslilura sentimendua gailenduz. Poesia hondoa jo samarra nabari du Olsagarrek, eta ez deitu gero berari poeta.

«Bizi puskak» 80ko hamarkadan eta Nafarroako herrixka batean kokatu duzu. Zergatik?

Bakoitzak bizitakoa, ez? Nafarroako zenbait herritan garai hartan une erabakiorrak izan ziren. Abertzaletasuna puri-purian zegoen, bazegoen *rock radical* Vasco... mugimendua bizirik zegoen.

Gai ezberdinak ageri dira pertsonaien ahotan: askatasunaz hitz egiten du batek, rock eta gazte mugimenduaz besteak, maitasunaz... 23 pertsonaia guztira. Ez ote bizi puska gehiagi irakurleak guztiak aintzat hartzeko?

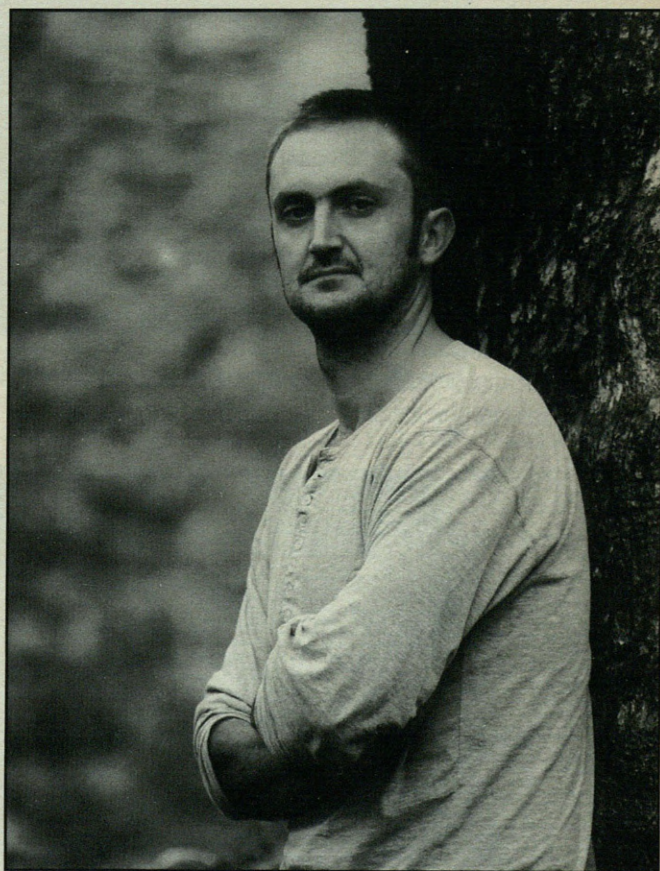
Agian bai. Hori gertatzen bada, hala ere, gaizki egina. Hasierako sarrera hori —pertsonaia bakoitzaren

berri ematen du— nahasmen hori ekiditeko jarri dut. Egia da, irakurketan itzuli asko egin behar dira hasierara pertsonaiek elkarren artean zein harreman duten ikusteko.

Gai politikoak eta sozialak ageri dira. Baten bat nagusitzen da?

Ez. Gizarteko arazoei ideologiaren bidez eman nahi zitzaien irtenbidea. Nola akabatu drogarekin? Gizarte hobe baten bidez, mugimendu batean militatuz. Dena den, gaiak zeharka datoz, pertsonaien ahotan. Ez nituen gaiak bere horretan nabarmendu nahi, poemaren mesedetan ere jarri nahi nituen.

Pertsonaia bakoitzak dakarren bizi puska berri horren izaera osatzera al dator?

Gai sozial eta politikoak datoz liburuan, «gizarteko arazoei ideologiak ematen zielako irtenbidea». (Arg.: A. Elozegi).

Esaten da batzuk bizitza Euskal Herriaren alde ematen dutela, beste batzuk bizitzaren alde egiten dute soilik. Arbizon, 80ko hamarkada ilusio garaia izan zen. Bazirudien zerbait gertatuko

zela, baina pertsonaiek edadeak harrapatu ditu eta azkenean ez da iritsi espero zena. Porrot sentimendua ageri da.

Horren aurrean jarrera ezberdinak hartzen dituzte:

depresiboak, osti txarra erakutsiz, beste batzuk euren zereginetan sartzen dira... Bizitza bizitzen galtzen dute eta hori da guztioi gertatzen zaiguna. Denbora badoa eta gelditzen dena deslilura da.

Ezkortasun hori zure izaeratik dator?

Ezkorra, diote, errealista den baikorra da. Ilusioak badi-tuzu, baina bizitzak errail batzuetatik sartu eta horietatik joatea eskatzen du; aurre egiteko indar handia behar da, eta gehienok amore ematen dugu, geure buruari traizio eginez.

«Ez ibilkizun duguna motzagoa delakoz baizik eta ibilitakoa gero eta luzeagoa delako...», diozu poema batean. Nostalgiaz ere ari gara?

Senarra galdu duen pertsonaiaren ahotan dator hori. Amodioari buruzko istorioa da eta berak iraganean oinarritzen du amodioa. Oro har, liburu osoan dago nostalgia

«Pertsonaiek bizitza bizitzen galtzen dute; edadeak harrapatu ditu, eta deslilura da gelditzen dena»

puntu hori. Azkeneko poeman, denek batera hitz egiten dutenean, nabaria da nostalgia. Bada pertsonaia bat alderantzizko jarrerarekin, oraina bizi du eta kontuak eskatzen dizkie koadrilakoei oso hasarre.

Pertsonaia guztiek dute egiletik zerbait?

Izango dute. Akaso jarriren bidez defendatu dut izaera, batek depresiboa behar du, besteak osti txarra izan behar du, besteak bizitzeko sena eta lasaitasuna. Hiru orduro zentzazio horiek guztiak bizi ditut.

Mozorrotuta zatoz orduan.

Kortazarrek eta beste batzuek esaten zuten poesia moderno abangoardistak ezin duela lehenengo pertsonan hitz egin. Ados nago

eta beraz, lehenengo pertsonan hitz egiteko pertsonaia asmatu eta horien atzean ezkutatu naiz.

Edukiak eta egiturak, kasu honetan pertsonaia batek besteari erantzuteak, lotura dute?

Poemak egiteaz gain, poemak onak izan daitezen ahalegindu naiz. Atzean, istorioak ere badaude: istripu baten istorioa, pertsonaia bat hil egiten da; homosexuala zena eta bere lagun presoarekin maiteminduta zegoena eta azkenean amore eman eta ezkondu egin zena; Hiesari buruzkoa; inzegoa... Istorio horiek kontatzeko bata besteari erantzun ziezaion behar nuen eta irakurleak azarnak bilatuz, istorioak osatzea.

Kokagunea Nafarroako

mendialdeko herri bat da baina liburuan ageri diren pertsonaia ez al dute biritik gebiago?

Erronkarira bazoaz agian herriko estereotipoak dituzu baina ni bizi izandakotik abiatu naiz eta orduan Barrrenkazuloa, Sakana, herriak dira baina oso komunikazio ona dago. Altsasun beti egon dira *junkyeak* eta extasiak ere duela urte pila batetik daude. Horiek guztiak akaso ez dituzu herrian baina bai 10 kilometroa.

Natur erreferentzia gebiago ere espero genitzakeen.

Horri aldegiten saiatu naiz, nigan berria zen zerbait egiteagatik. «Gaupasak-en, aurreko liburuan, natur erreferentzia asko daude eta aldatzeko gogoia nuen, «neuri buruari kontra egingo diot» pentsatuta. Begiekin ikusten duzuna natura da baina beste gauza asko belarrietatik edo ukimenetik ere sumatzen dituzu.

Egiturari begiratuta, ordena orrialdeka, zenbakika, eta hizkiekin ere planteatu duzu.

Hizki bera duten poemak, istorio bat kontatu dute. Badaude bizpahiru poema esaterako hiru edo lau hizki dituztenak, horrek esan nahi du hizki horri dagokion kontakizunak informazioa ematen diotela istorio bati.

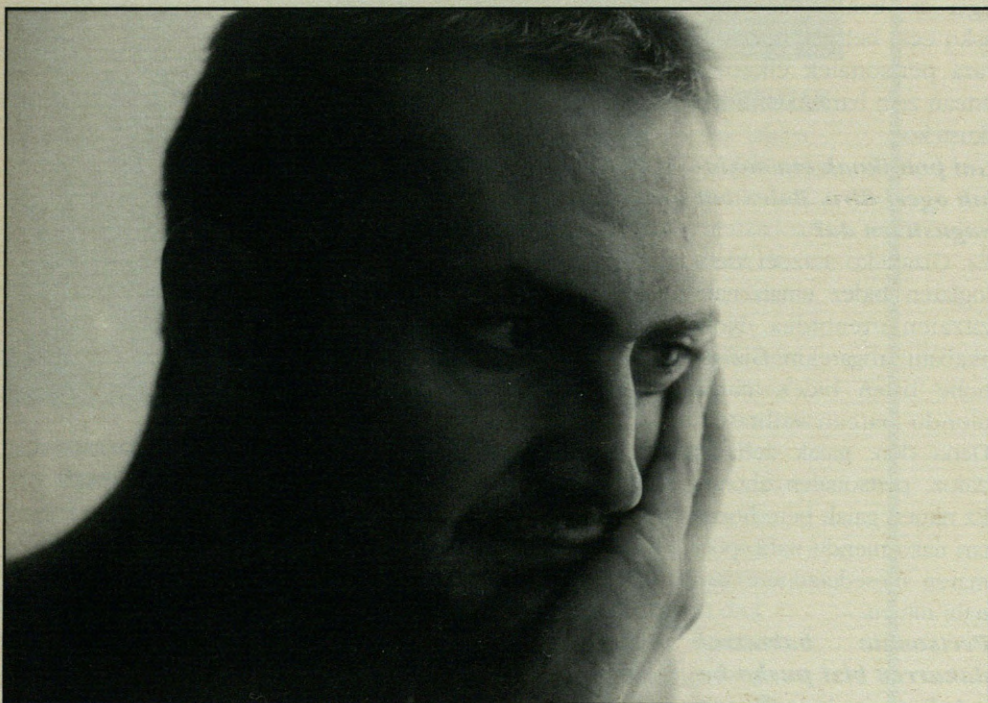
Lehenengo orrietan «ni... naiz» eta antzeko beste butsunez betetako poema bat dator; irakurleak parte har dezan?

Liburuan izena jarri eta bide batez koadrila horretan sar liteke, besterik gabe; horrelako bizipenak baldin baditu istorioan parte har dezan.

Metrika ere landu duzu.

Zaila egin zaizu?

Audenek esaten zuen gustu

1963an Arbizon jaiotako idazlea, irakasle ere bada Iruñean. (Arg.: A. Elósegui).

Nafarroa abertzaletasun eta euskal literaturan periferia bezala bizi dela dio Juanjo Olasagarrek. (Arg.: A. Elozegi).

txarrekoak direla bertso librea egindako poemak. Nik liburu bat ikasgai moduan ere hartzen dut; aurrekoan ez nuen metrikarik sartu eta oraingoan saiatu egin naiz.

W. H. Auden aipatu duzu, baren antologia itzuli zenuen, eta baita «Gaupasak» poema liburua idatzi ere. Antzerkia ere landu duzu, baina poeta zaitugu?

Hori iraina da gaur egun. Liburuan badago poesiari buruzko poema bat eta argitzen dut pixka bat. Nahiko eroria, pot eginda, dago poesia. Poesiak ez ditu hegoak jartzen eta besterik gabe nahi dena idazteko modua eskaintzen. Liburu on asko daude baina beste batzuetan eskuarte hartzen

dituzu eta bueno hau zer da? pentsatzen duzu. Ni ez naiz poeta sentitzen, baina idazle sentitzen ez naizen bezala. 50 urteko lanaren ondoren akaso posible da horrela sentitzea baina bitartean ariketak egin eta saiatu. Gainera, argitu egin beharko genuke zer den poeta.

Zuretzat zein da definizioa?

Benetan mundu pertsonal bat transmititzea lortzen duena, hizkuntza landuarekin eta gauzei maskara kenduz; baina ez norberarenak soilik. Ez dut gehiegi sinisten barne sentimenduak agertzen dituen poesia erromantiko horretan, niri ironia asko gustatzen zait. Finean, gauzei moxorroa kentzeko modua delako, eta oso modu ona, xumea. Lotsaman-

garria deritzot egun guztia garraisika, negarrez ibiltzea eta poesia idazten duenak ezin du irakurlea lotsarazi bere sentimenduekin; hori irain bat iruditzen zait irakurlearentzat. Niretzat ironia oso estilo polita da, gauza bat esan nahi eta kontrakoa erabiltzea, bide batez farre egiteko.

«Gaupasak eta «Bizi puskak» en artean, metrikari eta gai aldetik dauden ezberdintasunak aipatu dituzu. Nondik etorri da garapena?

Auden-en ondorioz, uste dut. Poesia itzultzen baduzu ohartzen zara trikimailu ugari izaten direla atzean; trikimailuak aztertu ondoren, saiatu naiz batzuk ikasi eta trikimailu horiez baliatzen.

Aingeru Epaltzak ARGIA esan berri duenez, Nafarroako literaturgintzan orain 10 urte pentsaezina zen emana dago. Iritzi bera duzu?

Bai. Aingeru Epaltza, Alonso... punta-puntakoak dira. Giroa sortu eta giroa azalarazi egiten da. Nafarroa periferia da, eta Euskal Herri abertzale, euskal literatura eta kontu horietan periferia bezala bizi gara. Kontuan hartu behar duzue vascongadook hemen zortzi urte beranduago gertatzen direla gauzak. Nik baditut Gipuzkoako lagunak ikastolara joan direnak, ni nazional-etara joan nintzen. Nire lagunak Josu, Ander deitzen dira, nire izena, Juan Jose da.

MAITE ARTOLA

La Merced musika kontzertu eta hiri kulturarako erakusleho berria

Aldaretik dator kulturagunea

Bilboko Gaztetxearen itxierak ekarri zituen ondorioen artean, La Merced elizaldearen berritzea dugu. Arazoaren erroaz hainbat iritzi, baina ukaezina da Bilboko Udalak musika zein kultura azpiegitura mailan izandako arazoetan, La Merced hutsune bat betzera datorrela. Andoni Olivares, Bilbo Hiriko Pop-rock Lehiaketaren arduradunarekin hitz egin dugu Eguberrietarako zabalduko den gune berriaz.

LA MERCED elizaren berre-raikitze lanen inguruko ez-tabaidak luzez iraun du Bilboko Gaztetxea itxi zenetik.

Urte batzuk igarota, urak dakarrena zera da: «*Gune ireki bat, edozeinek parte hartzeko prestatua. Udal ar-*

dura ezinbestekoa bada ere, musika, antzerki, edota beste kultur arlo batzuetan ari diren hainbat talderi

zabaldutako nahi diegun aretoa da», azaldu digu Andoni Olivares, Udal Gazteria Sailko kideak.

Gazteria Sailak urtero antolatzen duen Pop-Rock lehiaketarako «*gune nagusia izatea lehenetsia da*».

Andoni Olivares lehiaketa honen antolatzaileak berretsi egin du «*gisa honetako areto bat beharrezkoa zena, Bilbon egin diren beste hainbat proiektu interesgarri, gaztetxeak berak edota El Canal aretoak, esaterako, kale egin baitute oinarritzko neurri batzuk ez hartzearagatik*».

Euskal musikaren artxibategia

BI pisutan banatua, 400 eserleku mugikor, eta musika taldeei ireki zaie ganbararen kokatuko diren zazpi entsegu leku izango ditu. Gazteria Sailak jaso dituen 60 musika taldeen eskakizunari erantzunez, Andoni Olivares, esan digu, «*polikiroldegiek duten alokairu sistemaren antzekoa*» izango duela. Gela hauetan oinarritzko bateria eta ahots joku bat izango da; talde bakoitzak bere anplifikatzaile

Akustika legeen arabera

BILBO Zaharrean dagoen moja komentuarien elizalde izandako La Merceden izaera, anitza izatea nahi dute Bilboko Udalean. Patrika beroa eskatzen du horrek: berritze lan osoa eskatu duen elizak 275 milioi pezetako aurrekontua du (11 milioi libera inguru), eta Bilboko Udalak zein Europako Batasunaren dirulaguntzari esker finantziatu da.

Kanpokaldeko egitura-aren sustengu zutabeak indartzeaz gain, aurrekaldetako harria erabat garbitu eta itxi dute, zaratarik atez ez dadin. Barnekal-

dean, aldiz, egurra eta altzairua dira nagusi. Hormak, sabaia eta kupula metalezko xafila urdin ilunekin estali dituzte eta eszenatokiari, —aldare tokian dago— bereziki honen espazioa zabalduko duen 'orrazi' izeneko sistema ipiniko zaio antzerki lanak taularatu ahal izateko.

Goikaldea da, ukitu batzuk salbu, ia bukatuta dagoen zati bakarra. Puntu erdiko arkuak, egur eta altzairuzko baranda batzuekin heutsi dira.

Eszenatokiarekin diagonalak osatzen duen koro-

tokian harrizko eskailerek osatzen dute anfiteatro txikia. Hala ere, «*gure asmoa da goikalde hori prentsarako edota ekitaldi bereziak direnean baino ez zabaltzea*», jakinarazi digu Andoni Olivares.

Goikalde inguruko galerietan ditugu entsegu tokiak baina behar adina leku izateko borondatez, albo bateko eranskina berritzeko asmoa agertu dute Survisako (Alde Zaharreko berhabilitaziorako enpresak) arkitektoek, musika taldeentzat beste lau entsegu toki gehitu nahian.

“Musika, antzerki eta beste kultur arlotan ari den hainbat talderi zabaldu nahi diegu aretoa»

ANDONI OLIVARES

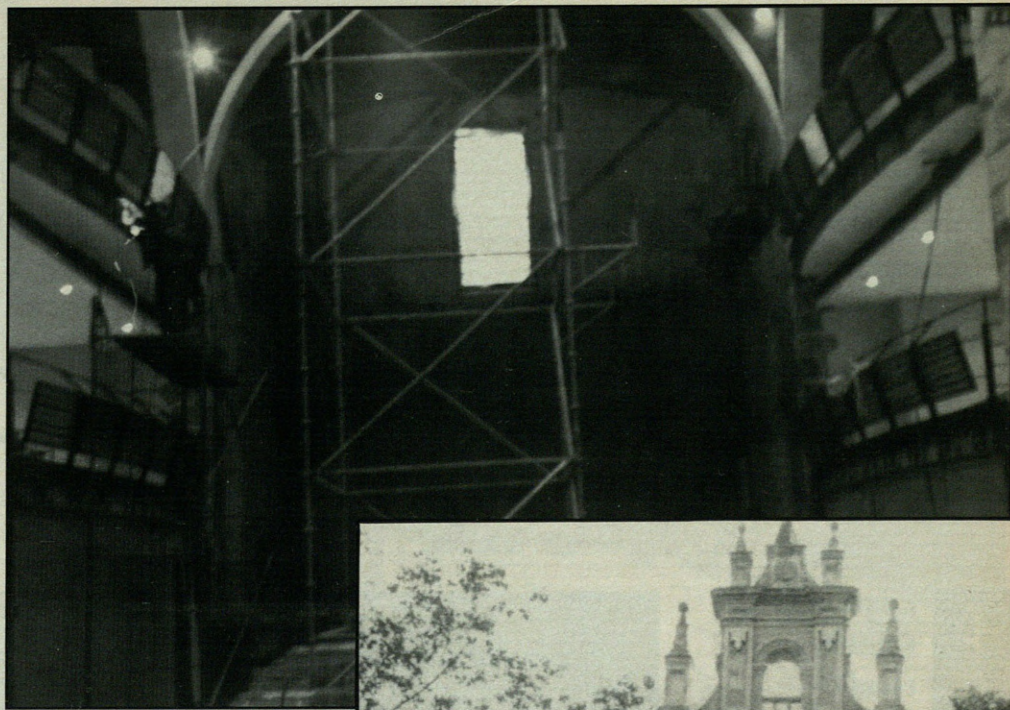
leak eta musika tresnak ekarriko beharko ditu.

La Merced elizak bere gain hartuko duen beste ekimen bat Euskal Herrian egindako musikaren artxibategia da. «Bertan bilduko ditugu Iparralden zein Hegoaldean produzitzen diren disko eta maketak». Sistema digitalizatuaren grabatua, diskoteka honek gazteleraz, frantsesez, ingelesez zein euskaraz abesten duten taldeen lanak jasotzeko asmoa du.

Antzerki talde amauterrek ere tokia izango dute areto honetan. Baina «ez dugu Arriaga Antzokiko estilorekin zerikusirik izango duenik nahi, lan egiteko beste modu bat aurreikusi dugu La Mercederako». Udalak Indautxuko El Carmen aretoak biltzen dituen antzerki lanek edota kutsu akustikoko kontzertuek La Merced izango dute gune finkoa, halanola lehen aipatutako eta urtero Bilbon antolatzen Espainia mailako Pop-Rock lehiaketa.

Egitaraua guztientzat zabalik

BIZKAIAN ari diren beste kultur talde batzuen laguntzarekin bete nahi da antzoki eta kontzertu areto honen egitaraua. «Hor ditugu Getxoako 'Baliun con B', 'DDT' edota En Canal aretoaren inguruan kontzertuak an-

Erabat txikituta zegoen La Merced elizak berreraikuntza lan ugari izan du. Bilboko Udalak erabilpen anitzetarako nahiko lukeen guneak, Bilbo hiriko Pop-Rock lehiaketa du lehentasun nagusia. (Argazkiak: Myriam Garzia)

tolatzen aritu diren taldeak». Talde hauentzat La Merceden aukera irekia izatea nahiko luke Andoni Olivaresek, «'meeting point' antzeko bat. Nire eskuetara beltzen diren proposamenak aztertu eta guztion artean eztabaidatuko dira».

Bilbo Zaharrean kokatzen den moja komentuarien on-

doan eta hauen elizaldea izandako La Merced gune anitza izan dadin desio du Udal arduradun honek. «Berritze lanak atzeratu samar badabiltza ere, Gabon egunen aurretik zabaldu nahi genituzke ateak».

Zehaztasun handirik gabe baina argi dute Udal antolatzaileek eraikin berri honi

errentabilitate kulturala ater behar zaiola. Irekia, anitza, ekimen desberdinen biltoki izan behar dela. Andoni Olivaresek ez du besterik aurreratu izan nahi: «Soilik, honen egitaraua osatu eta abal den bezain betea egotea espero dugula».

MYRIAM GARTZIA

Leku eta aurrerapen tekniko eskasagoekin baina erdi prezioan grabatzen dute estudio txikiek

Prezioan lehian, luxuan ezin

Ez dute uste kalitatean estudio handiekin aparteko alderik dagoenik. Zigiluak, teknologiak eta grabazio osteko lanak eragiten du batetik besterako prezio jauzia: altua. Erdiagatik grabatzen dute bisitatu ditugun zortzi txikiek.

Deustuko Tio Pete estudiotik igaroak dira, J.C. Perez eta Ama Say. (Arg.: Itziar Diaz de Durana).

MIRARIAK Lourdesen. Gu-
txieneko soinua eskaini be-
har du taldeak; baina kali-
tatea ez da salduta geldituko
estudio txikietan grabatzea-
gatik. Horixe dute aldarri-
kapen nagusi. Dozenaka
daude Euskal Herrian: Lagin
(Beasain), Amadeus (Do-
nostia), Koraly (Hendaia),
Kilikas (Altzai), DBK (Gas-
teiz), Tio Pete (Deustua),
Arion (Iruñean), batzuk ai-
patzearren.

Zortzi, hamar miloi pezeta
bitarte kostatzen den soinu
mahaia erosi, lizentzia fis-
kala eskuratu eta autono-
moei dagokien zerga or-
daintzen dutenarekin batera
hasten dira beharrean. Pro-
dukzio faltarik ez da suma-
tzen. Urtean 15 bat talde
igarotzen da horietako as-
kotik, «sasoi kontua ere ba-
da, hemendik otsaila bitar-
te, udari begira euren lana

zabaldur asmoz talde asko
gerturatzen da», dio Tio Pe-
teko Zubiaga teknikoak.

Euskaraz eta gaztelaniaz
grabatzen duten taldeak
parekatuta dabilta kopu-
ruz; ezezagunak gehienu-
tan: «ez dute sekula euren
burua zintan entzun eta
beste inon izango ez duten
aukera da beraientzat»,
Rockers & Poppersko Jesus
Gasquezen esanetan.

Bereziki maketak graba-
tze eskariak dira taldeek
egiten dituztenak eta nahi
adina musika estilo datoz
emaitzetan: «bere gitarra
klasikoarekin datorrenetik
basi, abesbatzak tartean eta
doinu bortitzenak jotzen
dituztenetara iritsi arte».

CDrako aukera ere bada
grabazio estudio txiki
hauetan. Noizbehinka so-
nako musiko eta taldeak

gerturatzen dira: Juan Carlos Perez, Ama Say, El Inquilino Comunista (Tio Pete); Mikel Markez, Mikel Erentxun edota Urtz (Amadeus); Sorotan Bele (Lagin) eta Niko Etxart (Kilikas).

Sotoetan eta tekniko xumeez

ALDERIK ezin egin, ordea, hauen eta estudio handien artean. Kokaguneari begiraruta, Lagin, esaterako, etxebizitza bateko lehen solairuan dago. Estudio bakarra dute, talde arrunta doi-doi sartzen da «*baina abesbatzak eta bonelakoak antzokitan graba ditzakegu, badugu makinaria mugikorra*», dio Mikel Fernandez teknikoak. Sotoak dira beste batzuetan, Amadeus edota Bilboko Inguzaren kasuak. Txikien artean handiak ere badira. Hiru gela ditu Hendaian zabaldu berri den Koraly's estudioak. Etxea du, berriz, Kilikaserako Niko Etxartek.

Xumeagoa da, hala ere, guztia. Teknikoak ere ez dira Jean Phocas, Kaki Arkarazo edota Jama Larreburu. «Zapatilekin gertatzen den

Niko Etxartek eguneko 2.000 libera eskatzen ditu Kilikasen grabatzeagatik baina taldeen lana aztertuta alda liteke. Alboko argazkian, Donostiako Amadeusek musika tresnak eskaintzen dituenaren adibide bat. (Arg: A. Elozegi eta G. Garaialde).

bezala markak ziurtasuna ematen du. Izena hartzea urte askotako kontua izan ohi da. Horiek soberako espazioa dute eta makinaria hobeak, onartu du Lagineko Mikel Fernandezek.

Soinu ekipoak gainbegiratzaren jarrita era guztietakoak ikus litezke grabazio estudio txikietan: Rockers & Poppersek nahasteko bi mahai ditu, grabadora digital eta analogikoak, pletinak, DATA, soinu

prozesatzaileak eta instrumentuak ere bai: teklatuak eta gitarrak, «*ba u musika akademika ere bai baita*».

Instrumentuen aukera eskaintzen duen beste bat da duela 10 urte ezkerotik martxan dagoen Tio Pete: «*Uste dut musika tresna pila bat ditzuten gutxiengetakoaak garela. Jabea, Carlos Zubiaga, musikoa zen eta borregatik,*

*gitarrak, baxuak, eskusoi-
nuak, anplifikatzaileak
daude*». Horretaz gain, 24 pista analogiko, 16 digital, automatizatutako mahaia, eta balbula konpresore ugari dituzte, balbulazko mikrofonoekin batera; «*gaur apenas erabiltzen dira bonelakoak, transistoreetara aldatu zen merkeagoa delako baina soinua ere askoz botzagoa da; balbulakoekin soinua borobildu egiten da, gatz pixka bat botatzea bezala da*».

Amadeusen aurten aldatu dute mahaia, digitala da orain guztia. Horretaz gain, norberak eraman beharrik gabe, hainbat musika tresna dute: piano akustikoa, Rhodes pianoa, bateriak, gitarrak eta sintetizadoreak. Bilboko Inguzan, berriz, lau pistako mahai analogikoa erabiltzen dute eta Laginen

Sorotan Belek Beasaingo Laginen grabatu zuen «Jonen kezka».

«Zapatilekin gertatzen den bezala, markak ziurtasuna dakar; eta izen hori da ordaintzen dena»

MIKEL FERNANDEZ

24 pista analogiko dituzte.

Bata eta bestearen arteko ezberdintasunek prezioetan dute isla nabarmenena. Orduko kobratzen ez duen bakarra da Niko Etxart. Talde bakoitzarekin filosofia ezberdina erabiltzen du. Berak hautatzen ditu taldeak eta haien lanaren zein kalitatearen arabera prestatzen du aurrekontua. «Oinarri moduan 2.000 libera ordaintzen dute taldeek egunean baina kantu kopuruaren arabera taldearekin hitz egin eta elkarrekin finkatzen dugu prezioa; etxera etortzen diren talde guztiak ez dute derrigorrez grabatu behar. Lebenbizi aztertzen dut ea aukerarik baden taldeak eskatzen duena behar bezala egiteko jarritako aurrekontuaren barruan. Hori aztertuta denbora ez dut bainbeste kontuan hartzen. Estudio handitan, berriz, diru mordoa behar da

lan on bat egin abal izateko eta denbora oso mugatua da».

Maketa 150.000, diskoa 500.000 pta

EZIN da maketa edo disko baterako zenbat ordu behar diren zehazki jakin: taldeek kantuak ondo prestatuta dakartzaten, zenbat kantu sartuko dituzten... faktore aldakorak dira. Diskoa grabatzeko 100 ordu eta maketarako berriz 30 behar direla kalkulatu du zenbait grabazio estudiok.

Musika tresnak hartu eta besterik gabe joan aurretik

gogoan izatekoa, orduko kobratzen dutela gehienek: 3.500 eta 6500 pezeta bitartean dabilta; batzuek besteakoa 5.000 beraz. Honela, 30 orduko maketa grabatzeko 150.000 pezeta beharko lirateke eta milioi erdi pezeta 100 orduko diskoa kalera-tzeko.

Estudio handien eskaintzaren erdiprezioan ateratzen da beste hauetan grabatzea. Hala ere, handiek eskaintzen duten zenbait zerbitzuek eskutik ihes egiten die txikiei, banaketa edota promozioa. «Denbora asko daramate horretan. Mo-

mentuz ez dugu gehiago sartu nahi. Koprodukzioa ere egiten dugu, talde bat ona dela iruditzen bazaigu apustua egiten dugu eta parte hartzen dugu», argitu ditu Laurent Feriol Koralyseko teknikoak. Baina kalitatea ez da euren desabantaila modura hartu behar Feriolen esanetan: «Kalitatea prezio onean eskaintzen dugu; musika taldeak kalitatea baldin badu edozein estudiotan graba dezake soinu onaz».

**MAITE ARTOLA
JON ABRIL**

ZIGILURIK GABEKO ESKAINTZAK

GRABAZIO ESTUDIOA	HERRIA/KONTAKTUA	PREZIOA
Lagin	Beasain (943) 160417	6.000 pezeta/orduko
Amadeus	Donostia (943) 468611	5.500 pezeta/orduko
Rockers&Poppers	Donostia (943) 280310	3.000 pezeta/orduko
DBK	Gasteiz (945) 278420	10.000 pezeta/orduko
Tio Pete	Deustua (94) 4760059	6.500 pezeta/orduko
Kilikas	Altzai (05) 59285841	2.000 libera/eguneko
Koralys	Urruña (05) 59546484	250 libera/orduko
Ingunza	Billbo (94) 4731629	5000 pezeta/orduko

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

LIBURUAK

«**MAITALEA**»
MARGUERITE DURAS
ITZUL: MIKEL
GARMENDIA UGARTE

IBAIZABAL, 136 or.

Idazle frantses honen lanik ezagunena da Ibaizabalek «Literatura unibertsala» sailean dakarrena. Bere ospea 1984ko Goncourt sariari zor zaio neurri handi batean. Data hori mugarri da Durasen idazkuntzan, bai izan zuen arrakastarengatik eta baita bere literatur bilakabidean idazkera autobiografikoaren bidean abiatu zelako eta, horrenbestez, ikuspegi horretatik, narrazio hutsera itzuli zelako. Lehenengo pertsonan idatzia dago. Duras beraren gorputzean ehuntzen dira pertsonaiaren nahi handienak ●

«**PIPPI ITSASORAKO ASMOTAN**»
ASTRID LINDGREN
ITZUL.: JOXAN
ORMAZABAL

ELKAR, 166 or.

Mende hasieran jaiotako Suediar honen lan ugarietako bat aurkeztu berri digu Elkar argitaletxeak «Xaguxar» sailean. Astrid Lindgren 1945ean hasi zen liburuak argitaratzen eta guztira 50 baino gehiago ditu kalean. Sari ugari jasotakoa ere bada. Horien artean garrantzitsuena, «Hans Christian Andersen».

Zortzi urtetik aurrerako haurrei bideratuta dago liburu mardul hau. Pippi neskatila alai eta bihurria Mozolomendi etxean bizi da, zaldi eta tximuarekin; nahi duena eginez beti ●

RITXI LIZARTZAREN BEGIETAN

Apala bezain anitza

XIRRIXTA aldizkariaren egileen eskutik sail berria datorkigu, bi hilabetetan behin ale bat agertzeko asmoz. Ardatza duen ipuin luze batez gain, denborapasak, errezetak, txisteak eta bestelako osagaiak ditu. Esanguratsuen lan apal honen kalitate handia da: irudi ederrak, istorio entretenigarriak eta oso modu dotorean apailduak. Badirudi zortzi urtetik gorakoentzat (hamabi urte bitarte edo) egina dagoela, baina edozeinek eman dezake tarte atsegin bat altxor txiki hau irakuriz.

Osagai nagusia, esan bezala, istorio bat izango da ale guztietan. Honakoan «Zerrien erregea» ipuina, Christine Molinak idatzia eta Michel Tarridek irudikatua. Testu eta irudien artean osotasun bat lortu dute egileek, eta bata eta bestea gabe ulertzetik ez dago. Istoria sinplea, tradizioko errege-istorioen il-dotik abiatua, baina alde iragarritik landua. Bere burua hogeita hamar urtetan garbitu ez duen errege ezkongaiaren gorabeherak ematen zaizkigu. Irudietan xehetasun xinpleenak ere zailduz daude, beti ere umore

eite batez buruturik. Egia esan, ia-ia irakurtzen adina denbora eman liteke irudiek gozatzen.

Pantxoa Etxegoin izan da ipuina euskaraz eman duena, eta berez Ipar Euskal Herriko umeentzat egina dagoenez, bere euskalkiko -behe nafarrera- hainbat esapide aurki litezke, baina beste edozein euskalkitan mintzo diren gaztetxoek ere ez dute batere arazorik izango zerrien erregearen pasadizuak ederki ulertzeko, gainera, amaieran hiztegitxo bat ere ematen da eta. Euskaratze lana txukuna izan da, gustu onez egina eta umeen munduan pentsatuz tajutua.

Pena horren kalitate handiko lana laburra izatea. Merezi luke zabaltzea, agian beste ipuin bat, jokuak... Formula ez da batere txarra, eta gaztetxoaren artean oso arrakastatsua izan liteke, batez ere kalitate handia duelako produktu moduan, goian esan bezala. Beraz, gozatu ipuin honekin, zortzi urtetik beherakoei kontatuz edota bere kabuz ulertuko dutenei lagunduz.

«**KOMETA**»
XIRRISTAZALEAK. 1.
ZKIA

«CARMILLA»

LE FANU

ITZUL.: ANA ARAKISTAIN

DESCLEE, 155 or.

Euskara ikasten ari direnentzat da Mikoleta bilduma. Rafael de Mikoleta izan zen lehenengo euskal gramatika-egilea. Bilbon jaioa, apaiza, 1653an «Modo de aprender la lengua vizcaina egin zuen». 7. urratetik aurrera lantzekoa da eskuartearen duguna eta bukaeran zenbait ariketa eskaintzen ditu. Laura neskatzaren berri emanez hasten da. Aspertu samar bizi da gaztelu batean eta bakardadeak amets bitxi eta beldurgarriak eragiten dizkio. Bakardadetik aterako duen lagunmina agertzen da orduan: Carmilla.

«AEZKOAKO GIDA»

JUAN MARI FELIU

SUA, 119 or.

Nafarroako mendialdeko-bailara honetan ez galtzeko moduko gida prestatu du Juan Mari Feliuk. Bailararen historia gerturatzeko digu, eta horrekin batera, mendi bizi-kletaz, oinez, zaldiz edota eskien gainean egiteko bide ugari eta erakargarriak proposatzen ditu.

Hango mendiak, errekak, sukaldaritza, arkitektura eta folklorea azaltzen dira mapa, irudi eta argazkitan. Bailaran lasai mugitzeko eta ez galtzeko beharrezko informazioa dago. Gidaliburu aproposa txoko honetan ibili nahi duenarentzat.

«GALIAKO GOZOKI GOZOAK»

TTARTALO, 61 or.

Azalak hala dela eman dezakeen arren, ez gaude Asterix eta Obelixen komiki berri baten aurrean. Ttartalok argitalpenen artean, haurren aisia eta hezkuntza uztartzeko ahalegina egin dutela diote.

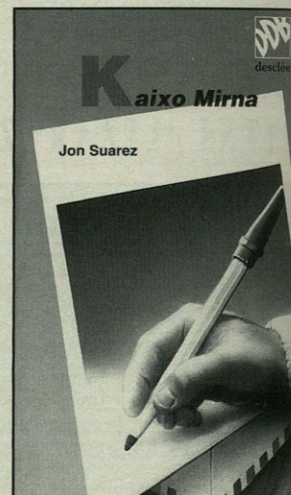
Liburuxka honen bidez etxeko txikienak sukaldara gerturatzeko ahalegina egin nahi izan du Ttartalo argitaletxeak. Horretarako aukeraturako bidea «Galiako gozoki gozoak» izan dira, Obelixek berberak ume bizzor eta gozozaleentzat aukeratuak. Txokolate, sagar, limoi tarta eta bizkotxoak edo opil eta pasteltxoak egiten ikasteko aukera ezin hobea da, Asterix eta Obelixek erakutsita. On egin!

«KAIXO MIRNA»

JON SUAREZ

DESCLEE, 68 or.

Elgoibarko idazle gazte honen lehen sormen lana da «Kaixo Mirna». Aurretik haur literaturako zenbait lan euskaratuak bazituen. 10 urtetik aurrerakoei zuzenduriko liburu honetan, Sarajevon bizi den mutiko batek ezagutzen ez duen Mirna izeneko bati idazten dizkion gutunak bildu ditu. Erantzunik ez jasotzeak, Sarajevok pairaturako egoera ezagutzera eramango du. Helduei zuzendutako hitzak lehen orriari: «Haurrei arazoak ezkutatzea ere ez da zuzena; azal iezaizkiezue bizitzaren gauza on eta txar guztiak». Solidario izateko eskaera berriz, guztientzat.

Argitarapen honen edizioiko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

Independentziarako 23 arrazoi

ESAN OZENKI disketxe independentienteak bost urte hauetan 23 talde grabatu ditu.

Euskal Herriko talde garrantzitsuen bilkura eta euskaraz kantatzen duten taldeen bultzatzaile bihurtu da. Baina bere apusturik garrantzitsue-
na, koldartu gabe talde berri-
rei eskaini dien aukeran dantza.

Bost urteak ospatzeko talde guztiekin bilduma bat burutu du, hona hemen menua: Esan Ozenkiren bultzatzaile den Negu Gorriakek irekitzen du CD-a «Hiri gerrilaren dantza» kantuz; azken egunotan jakin dugun taldearen desgitea dela medio, garrantzi handiagoa hartzen du kantu honek. Etsaiak hirugarren lanetik «Zoramen», Lekeitio-koek Esan Ozenkiren ausardia ondo aprobetxatu zuten eta orain Euskal Herriko talde

onenen artean daude. Ondoren, beste talde handi bat. Su Ta Gar, «Beldurraren Jainkoak» kantuekin. Baldin Bada, TT L T (Irungo disketxearen azken apustua), Danba, Anestesia, Ama Say, Bap, Dut, E.H. Sukarrak (4 disko grabatu ditu Esan Ozenkirekin) «Asmakizuna» dakar hemen «Ura sutan» CDtik hartu da. Lin Ton Taunek trikitia eta rock gogorra batuaz sekulako arrakasta lortu zuen, orain disketxea uztea erabaki badu ere. Joxe Ripiau udako sorpresa. Kortaturen oroigarri, «Oker nago» zuzeneko kontzertutik hartua; Les Mecaniciens; Delirium Tremens; Tolosako Deabruak Teilatuen-etako «Ke arteko egunak»; Xabier Montoiaren pertsonalitatea «Ipurzuri-n»; King Mafrundi da Iparraldeko lehen taldea Esan

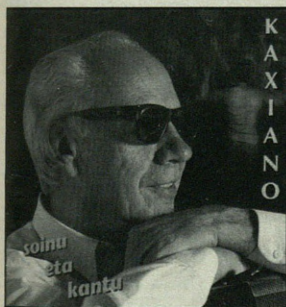
«INDEPENDENTZIA 5 URTEZ» ESAN OZENKI

Ozenkirentzat, erritmo berroekin; Kashbaden «Angelu zuzena», lehen diskoa zigilu honen inizatibaz grabatu zuten. Atzerriko taldeen presentzia ere bai diskoa boro-biltzeko: Wemean suitzarrak, Todos Tus Muertos argentinarak, eta Italiako Banda Bassottirekin.

«EMAN NERI ESKUA» MALTZETA AITA-ALABAK ELKAR

Hamasei urte isilean egon ondoren, Juanito Maltzeta eta Mari Karmen Maltzeta aita-alabak diskoa kaleratu dute. Euren bigarren hone-tan hamazazpi kantu bildu dituzte, guztiak Juanito Maltzetak egindakoak. Lehen garai bateko erromeri, Euskal Herria eta maitasun hitzak ekarrit. Soinu txiki eta panderoa ezezik, Eskoli Zabalak ahotsean eta Nerea Ugartek irrintzietan entzuteko aukera dago diskoan.

«SOINU ETA KANTU» KAXIANO ELKAR

Lizartzako soinu-jolearen zazpigarren diskoa da «Soinu eta kantu». Hamar urte igaro dira, Euskal Herriko plazak «Itsasontzi baten» dantzan jarri zituenetik.

Kantu hura eta geroago egindako «Zorionak» izan dira Kaxianoren abesti eza-gunenak. Orain kaleratu duen diskoan, Abraham Olanoren omenez egindakoa izango da ziurrenik arrakastatsuen Kaxianok berak dioenez.

Hamabi kantuk osatzen dute diskoa. Pasodoble, bolero eta balsak dira gehien batean. Ohiko erritmoak Kaxianorengan; «berrikuntza boleroa». Hitzetan, euskal ohiturak, paisaiak eta iraganeko kontu zaharrak nagusitzen dira.

EIBAR

- ✓ Liburugintzako azken berriak eta euskal diskorik hoberenak
- ✓ Azaroaren 15etik 24ra
- ✓ Unzaga plazan
- ✓ % 10eko beherapena

BIZI IRAKURRIZ

EUSKADIKO LIBURU AZOKEN BATZORDEA

Udaletxeak dirulaguntzarik emango ez duelakoan dira euskarazko telebistaren proiektukideak.

Oztopo guztien gainerik

Duela hilabete inguru donostiarrek euskarazko telebista izan zezaketela amestu zuten. Baina, Donostiako Udaletxeak egunotan hartu behar duen erabakiak, hainbat interesek baldintzaturik, donostiarren ametsa zapuztu dezake. Hala ere, Euskarako Udal Patronatutik aurkeztu zen proiektuko partaideek Udalaren dirulaguntza jaso ezean, oztopoak oztopo herri ekimenen bidea urratuko dute.

DUELA hilabete inguru Donostiako Euskara Patronatoak euskarazko telebistaren proiektua eskuartean zuela plazaratu zen. Ordutik hona urrats batzuk eman dira Donostiarako telebista horren inguruan, baina ez guztiak mesederako.

Euskara Patronatoak aurkeztu zituen bost programen arteko baten barne da hedabideak euskalduntzea-rena. Beatriz Otaegi Donos-

tiako Udaleko Euskara batzorde buruak azaldu digunez: «Euskararen normal-kuntzarako tresna egokitzat ikusten dut telebista. Donostian izugarritzko pendi-za dago ezagutza eta erabileraren artean».

Telebista proiektua ateratzeko oztopo ugari dira ordea. Josu Esnal proiektuan aritu denak azaltzen duenez: «Oraindik erantzun ofizialik eman ez di-

guten arren, oztopo gehiegi ditugu». Beatrizek antzekoa dio, «zailtasun handiak ditugu, oraindik esperantza guztiak galdu ez, baina galtzearen nago».

Josu Esnalek, Donostiako Udaleko alderdi politikoei hasiera batetik proiektua ez zutela begiko azpimarratzen du: «EAIk euskarazko telebistaren beharrik ez du ikusten, horrez gain nahiago du Tele Donostiri la-

guntzak eman, beste bat sortzea baino». EAIren jarriera PSOEek duenarekin bat dator Josuk dioenez, «PSOEren ustez, Tele Donosti defendatu behar da. Orain sei milioi pezetako dirulaguntza eman die euskaraz emititu dezaten. Kuriosoa da, Tele Donostikoek orain arte ez baitute euskararen alde ezer egin». Antza, EBk ez du ezer esan eta, EA eta HBk, berriz, proiektuaren alde daude.

Josuk bere asmoa azaldu ditu: «Ziurrenez udaletxeak dirurik ez digunez emango, urte beteko epea jarri dugu ikusteko ea herri-ekimenez zer egin eta nola bideratu dezakegun. Dagoeneko, beste erakunde eta herri elkarre batzuri gure asmoak aurkezten hasiak gara».

Josuren aburuz, Udala bezelako instituzio baten dirulaguntza beharrezkoa da horrelako proiektu bat aurrera atera dadin. Aukeren artean laguntza pribatuak daude: «ikastolak, erakundeak... beste planteamendu bat akzio-partaidetzak izan daitezke. Lortzen dugun indarraren arabera, urte bete barru, berriro instituzioetara jotzeko asmoa dugu». Euskara Patronatuak herriaren eta Udalaren inplikazioa bilatu nahi du. PPkoak ez dira ados honekin, Josuren hitzetan: «Proiektuak laguntza pribatuak jasoz gero, Udaletxeak ez lukeela dirurik eman behar uste dute PPkoek».

Beraz, Udalak hurrengo egunotan hartu behar duen erabakia aldekoa ez bada, beste planteamenduekin hasi beharko dute hemendik aurrera.

ITZIAR CARRASCO

Estepan Aldamiz: «Ikusleari keinu egokia egin ezean zapping egingo du»

Estepan Aldamiz iaz «Firin faran» solasaldia aurkezten astelehenero ikusten bagenuen ere, egun «Bertatik bertara» saioaren zuzendaritzan ari da. Saioan goitik-beherako aldaketarik egin ez duela aitortzen duen arren, ikutu berritzaileak nabaritzen dira.

Ez da berria «Bertatik bertara» saioa, bai ordea zuzendaria.

Bizitza honetan dena da proiektua eta desproiektua. Etxe honen zuzendaritzaren asmoa martxan zegoen saio bati ikutu ezberdina ematea izan da. Programa berdinari, ikutu berritzaileak eman ahal izateko apustu egin nahi izan dute, apustua ni jartzea izan da. Eta hortik au-

rrerakoa ikusiko dugu.

Zer egin dezake zuzendari batek, bidea egin duen saioaren aurrean?

Aldaketak, bakoitzak buruan dauzkan ideiak dira eta nire ideiatxoak ez dira aldeketa handiak egiteko, burutsuak baizik. Eragin dudan aldaketa nabarmena saioaren abiadura izan da, erritmo bizkorragoa eman baitzaio eta orain saioa surrealismo-

tik hurbilago dagoela uste dut. Ikusleari keinu egokia eginez gero, zurekin gertuko da, baina egokia egin ezean *zapping* egingo du.

Eguerdiko errepikapena gauean baino jende gehiagok ikusten omen du.

Normala da. Saioa gauean hamaikak aldera izan behariko litzateke, baina programazioaren halabeharrez beranduago hasten da. Gainera, zaila da gauetz ikusentzulego finko bat mantendu ahal izatea. Behar bada, euskaldunak ohitura goiztiarragoak dauzkagu. Baliteke ikusle gehiago eguerdian biltzea.

Aurrerantzean kameren aurrean agertzeko asmorik ba al duzu?

Telebistan aritzen garenok, edozer gauza egin beharra dugu. Oraitxe bertan Xabier Euskitze ezkondu dela eta haren ordezkari albigestegia aurkezten ari naiz.

Informatibo eta eztabaida saioez gain bestelako saiorik aurkeztuko al zenuke?

Badakit zer nahi dudanez besteak egitea, baina gero nik hori egiteko ez dakit gai izango nintzatekeen. Eta gaizki egingo banu, alde egiteko aukera izatea nahiko nuke.

TXORI BATEK

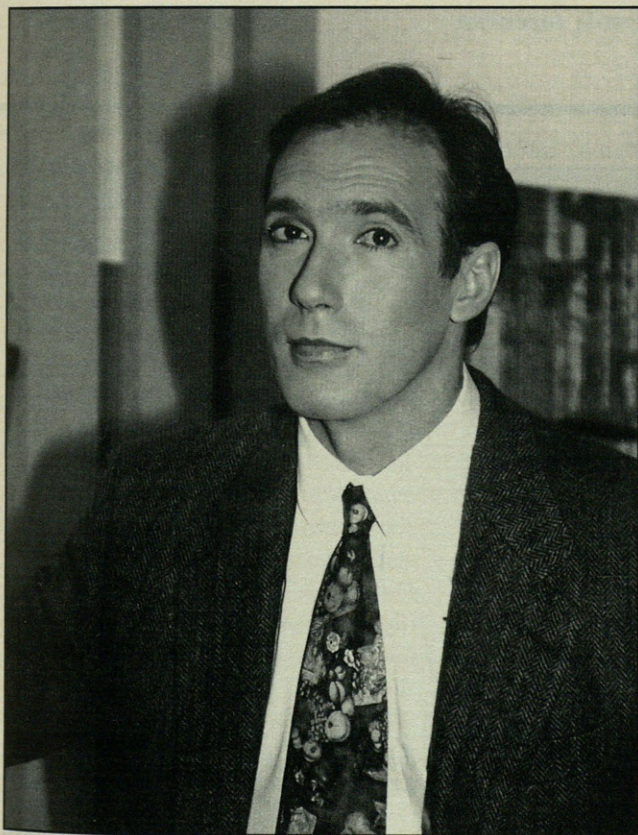
ESAN DIGU

ELA haserre Zarraoarekin

Urriaren 23an Inaki Zarraoak Eusko Legebiltzarreko kontrol batzordearen aurrean eginiko adierazpenak hautsak harrotu ditu. Agerraldian EITBko zuzendari nagusiak Euskal Telebista Espainiako katerik merkeena zela adierazi zuen. Horri Eusko Irratiko gastuen ia %80 langileek sortzen zutela gehitu zion eta ondorioz aurrekontua gutxitzean plantila murriztu egin dela.

ELA sindikatuko enpresari hitzetan, Eusko Irratiko gastuak langileen kontura jaitsi dituzte. Azken hiru urte hauetan ez dute konbeniorik izan eta ondorioz ezta soldata igoerarik ere. Sindikatuek argitu duenez, behin behineko kontratua zuten langileak kaleratu egin dituzte, baina era berean inongo babesik ez duten eta huskeria bat kobratzen duten bekadunak gehitu direla azpimarratu dute.

Horri gehituz ETBko enpresa komiteko ELAkoek Aldi Batera ko Lan Enpresetako langileen erabilera lotsagabea plazaratu nahi izan dute. Gauzak horrela, komitekoen arabera datorren urtea ez da amaituko istilurik izan gabe.

«Orain saioa surrealismotik hurbilago dagoela uste dut» dio.

ITZIAR CARRASCO

■ Tolosako Nazioarteko Abesbatza Lehiaketa

Joan zen astean Tolosan izan zen 28. Abesbatza lehiaketan munduko lehen mailako ordezkariak bildu ziren. Tolosan izan ez zirenek, ostiralean, hilaren 8an gaueko 22:05ean telebistaz ikusteko parada izango dute. Atzerriko abesbatzek euskaraz abesteaz gain, euskal abestiak zabaltzen dituzte Asia, Europa eta Amerikan zehar.

Helduen lehiaketan polifonia eta folklore sailetan kantatu zuten 17 abesbatzen artean, Europako eskola nagusienek gain, Israel (le-

hen aldiz), Filipinak, EEBBetako eta Argentinako abesbatzak entzun ahal izango dira.

■ Lehen mailako futbola ikusteko aukera

Barcelona- At. Madrid taldeen arteko norgehiagoka etxeko tribunatik zuzenean ikusteko aukera ezin hobea izango dute futbolzaleek larunbatean 20:20ean. Fut-

bol partiduen emanaldia ordu horretan hasiko bada ere, egun horretan 16:35etik 23:55era bitartean hainbat kirol emanaldi eta saio izango dira. Publizitate tarteez gain etenaldi bakarra hogeituroko «Gaur egun» albistegia eskaintzeko izan ohi da 19:30ean.

■ Behobia-Donostia maratokia zuzenean

Igande eguerdian zuzenean eskainiko dute Behobia-Donostia maratokia. Inoiz baino jende gehiago espero duten proba honetan korrikalari profesionalez gain, amateur ugari ere parte hartu ohi dute. 20 kilometroko ibilbidean hainbat korrikalari ezagun izango dira izango da aurten: Alberto Juzdado, Diego Gartzia... Azaroaren 10ean 12:00etan.

■ «Harry eta Henderson-darrak» en lehen atala

Azaroaren 11n astelehenean hasiko da «Harry eta Henderson-darrak» izeneko telesaila. Telesail honetako argumentua zinema aretoetan aurrez eskaini zen filme bati oinarriturikoa da. Harry izeneko gorila Hendersonarren maskota da. Iritsi eta berehala, animaliak Hendersonarren maitasuna eskuratuko du. Astelehetik ostiralera 14:30ean.

Z A P P I N G

Zarauzko Telebistaren bosgarren urteurrenaren inguruko saio berezia

BOST urte bete ditu Zarauzko Telebistak azaroaren hasieran. Hori dela eta azaroaren 6an Idoia Etxeberriak «Zarautz Bizirik» saioan urteurrenaren inguruko saio berezia egingo dute. Bertan Zarauzko Telebistan parte hartu duten hainbat izango dituzte eta urte hauetan telebista honek jasan duen garapena ezagutzera emango dute.

Cabledis izeneko kable enpresaren ekimenez sortu zen Zarauzko Telebista ondorioz telebista hau ikusi nahi zuenak hasieran kable bidez bakarrik ahal zuen. Bi urte beranduago Zarauzko Udalarekin lortu zuten akordioaren ondorioz bai uhin bidez baita

kable bidez ere jaso daiteke Zarauzko etxeetan.

Egun bost langile eta beste bosparei kolaboratzaileek egiten dute telebista hau. Produzio propioa bakarrik dute programazioan, eskaintzen duten guztia beraiek eginiko baita. Zarautarrentzako telebista honetako buru den Eugenio Arozenak dioenez, «beste edozein telebista piztu eta topatuko zutena ez genuen eskaini nahi. Herritarrek benetan gustuko dutena gertuko kontuak agertzea izan ohi da».

Telefono bidez eginiko inkestan lortu dituzten datuen arabera ehun zarautzarretik 70 edo 75ek astean be-

hin gutxienez ikusten du pizten du Zarautz Telebista. Eugenio Arozenak dioenez: «guztiz errotuta gaude berrian. Hiru aldiz errepikatzen ditugu saioak eta horrek jendeari ordu batean edo bestean ikusteko aukera ematen dio»

Bost urte pasa arren, tresneria bera dute Zarautz Telebistan. «Tresna sistema bera dugu, ez dugu berriak jarri beharrik, produktu txiki bat egiten dugu eta erabiltzen ditugun U-matic-ek kalitate ona eskaintzen dute. Gure programak sakontzea eta ondo egitea da dugun asmo nagusia».

Orain eskuartearen dute erronka egunero bi ordu egitea da. Horrez gain Orio eta Getarira ere zabaltzea dute hurrengo eman nahi luketen pausoa.

Eguzki Irratia, 50 kilometro urrutirago

Hamalau urte beteko ditu laster Eguzki Irratiak, baina irratiko osagaiek ez dute hilabete ere. Hainbat berrikuntza dituzte irratiari: irratia estudioa, ordenadorea, pletina, mikrofonoak, aurikularra... Eta laster oihartzuna 50 kilometrora hedatuko dien antena ere bai.

SANFERMINETAN Eguzki Irratiaren barrakan ateratako zurito eta bestelakoek merezi izan zuten, egun haietan lorturikoaren ondorioz Eguzki Irratian hainbat aldaketa egin ahal izan baitituzte. Ia hamalau urte antenaren daramatzan irratiaren berrikuntza eta eresketa zerrenda luzea da: «*orain arte estudio bakar bat gemen eta uda osoan egin ditugun lanen ondorioz, egun teknika eta esatarientzako gela banaturik di-*

tugu. Mabai bat, diskoentzako bi aparailu, pletina, konpaktoentzako aparailua, mikrofonoak, aurikularrak... erosi ditugu besteak beste.

Erosketa zerrenda horri ordenadore bat ere gehitu behar zaio. Interneten sartuko dira, bai informazioa jasotzeko baita eskaintzeko ere, Eguzki Irratikoek laster Web orria izango baitute interneten. «*Albistegiatarako prentsaurreko eta faxaren bidez jaso obi ditugun in-*

Sanferminetan egindako lanari esker lortutako diruarekin Eguzki Irratian hainbat aldaketa egin ahal izan dituzte.

formazioei, internetetik hartzen ditugun albisteak gebituko zaizkie.

Ehun lagun inguru aritzen diren irratia honetan orain arte jazotako aldaketak gutxi balira, beste bat gehituko zaie laster, antena berria paratuko baitute. Eguzki Irratiaren antena berriarekin seinalea 50 kilometro ingu-

rura zabalduko dutela uste dute, «*teknika eta antena berriarekin jende ugari-rengana beltzea espero du-gu: Tafalla, Sakanaldea...*». Zorioneko dira aurten Nafarrak, Iruñerrian diren bi irratia euskaldunak seinalea zabalduko baitute.

ARRITXU ZELAIA

B A G A K

Zintzilik Irratian iaz baino irratsaio euskaldun gutxiago

Kezkati dira Zintzilik Irrati libreko kideak iazko programazio txandatik hona euskarazko saioek izan dute jaitsiera nabarmena dela eta. Iaz irratsaioen ia erdiak euskaraz antenaratzen ziren, aurten aldiz aurrikuspenak hemezortzi irratsaio euskaldun izatekoak baldin bazi-ren ere, azkenean zazpi besterik ez dira izango euskaraz plazaratuko diren tar-teak.

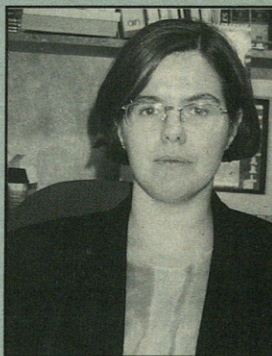
Txanda honetan bost irratsaio berri hasi dira mar-txan: «Akeita» emakumeen inguruko gaiak jorratuko di-tuen irratsaioa, «Bixar Bari-kua» umore saioa, «Pil-pi-

lean» gai orokorrak izango dituen gaitzat eta «Kontu, kanta, kontari» euskal lite-raturari eskainiriko saioa. Erreteria— Oretako irratia honetako programazio ber-ria pasa den astean antena-ratu zuten.

Zintzilik Irratia aireratzan den hamabi urteotan alda-keta ugari izan badituzte ere autogestioa dute hasieratik gordetzen dutena.

70 lagun ari dira Zintzilik Irratian lanean. Edozein iradokizun jasotzeko prest dira 52 74 07 telefonoan nahiz 275 zenbakiko posta kutxatilan. Nahi duenaren-tzako zabalik da baita He-rreirian ostegunero 20:00etan egiten duten bi-lera ere.

A U R P E G I A

**Eli Zunuzegi
(Euskadi Irratia)**

Ikasketak burutzen ari zen bitartean hainbat irratitan aritu ondoren Euskal Telebistan hasi zen lanean. Hangoak bukatu 1992an El Salva-dor aldera joan zen. Ra-dio Farabundo Martin

kolaboratu zuen aldi be-rean «Egin», «Euskaldu-non Egunkaria», Euskadi Irratirako kronikak eta ETBrako zenbait erre-portaia egin zituen.

El Salvadorretik zuzen-ean Bartzelonara jo zuen. Egun, goizero 8:30ean Euskadi Irratian «Zer dio Kataluniako prentsak Eli Zunuzegi?» galderari erantzunez ari-tu ohi da Bartzelonatik. Gustura da bertan Eli, «*korrespontsal moduan aritzea oso gustuko dut, denetarik egiten delako. Nabiz eta politika jorratu batik bat, beste gauza batzuk ere egiten ditut ekonomia, kirola...*»

Erredurarik gehienak etxean gertatzen dira

OSPITALEKO erredura-zerbitzuetan ingesatu ohi diren pertsona guztietatik % 60 inguruk etxean jasaten dituzte erredurak eragin dizkieten istripuak, Erredurei eta Beren Ondorioei Buruzko Nazioarteko Konferentzian jakitera eman berri denez.

Madrilgo La Paz ospitaleko Erredura-Zerbitzuko arduraduna den eta aipatutako nazioarteko konferentzia horretako presidentea izan den Vidal Garcia medikuak, azken urte hauetan

tratamenduari dagokionez lortutako aurrerapenak nabarmendu zituen. Aurrerapen horien ondorioz, erredurak jasan dituzten paziente edo pertsonen eritasun eta hilkortasun-kopuruak izugarri jaitsi dira.

Aditu honek adierazi duenez, duela hogeitau urte beren gorputzaren ehuneko berrogeian erredurak zituzten pertsonak hil egiten ziren bitartean, gaur egun beren gorputz-azaleraren ehuneko lauogeia ere erreta eduki dezaketenak

bizirik irauteko modua lortu da. Vidal Garcia medikuak esan bezala, «*sukaldeak gerra askok baino biktima gehiago sortu ditu*». Eta ondoren, ondoko hau gehitu zuen: etxeko istripuetako erredurak txikiak direla, bai, baina beren lokalizazio bereziarengatik (aurpegian, beso eta oinetan sarritan), tratamendu espezifiko eta berezia behar izaten dutela.

Orain artean, gorpuen larruazala edota autoinjertoak erabili ohi izan dira berrosaketa teknikean; baina berehala komertzializatuko da gure artean larruazal artifiziala, jadanik Estatu Batuetan, Hong Kongen, Suitzan eta Japonian baimendurik dagoen larruazal artifiziala. Oraindaino modu esperimentalean besterik erabili ez den dermis edo larruazal artifizial hori, behi-kolagenoarekin eta marrazo-kartilagoarekin egindako sare edo bilbe fin-fina da. Aurrerapenen mirariak... ■

JABIER AGIRRE

Orain arte modu esperimentalean besterik erabili ez den dermis edo larruazal artifiziala, behi-kolagenoarekin eta marrazo-kartilagoarekin egindako sare edo bilbe fin-fina da

L A N D A R E A K

Berebiziko udazkenean barru-giroa alajaina

UDA hala-moduzkoa izan bazen, udazkenarekin ezin kexu izango da kanpoan batere ibili ohi ez dena. Baserriarrak zer esanik ez...

Eguraldi naturala deitzen dioguna, eguneguzki epela eta gau hotza. Jelate edo izozte berriko lehen izotz zuriak ere egin ditu urrian, ilunabar aldera barru-giro gozoa dastatzeko tenore aparta.

Bikaina doa, bai, aurtengo udazkena. Negurako uztak mandiora edo ganbararatzetako ederki heldu eta zimeldu dira. Urriko ilargi beteak ere, urteko azken onddoak biltzeko aukera eman du. Azaroko ilbeheran erein, hobeto esanda landatu behar diren baratziurientzako lurra jiratu eta pres-

tatzeko lur-giro edo sasoi aparta izan da baratzetan.

Kanpoak tentatzen duenarentzako, urteroko urtaro koloretsua iritsi da. Urtero desberdina, berria.

Haziak daramatzaten fruituak bizi-tu, dotoretu eta erakargarriak bihurtzeko, hostaiarekin batera, kolorez aldatu dira. Gorostiak, elorriak, elorribeltzak edo basaranak, ipuruak, maspilak, gurbitzaren fruitua den gargarriak, gurbeak, ezkur mota ugariak, basa-erratzak eta abarrek udazkeneko soineko dotorea jantzi dute.

Begiak josi gabe ere ikusteko moduko soinekoak, ez guk argazkiak ateratzeko edo baba-lorearen moduan txundituta begira gelditzeko. Txori

edo piztiren batek begiz jo, jan eta zirinean edo mokordoan, fruituak barrunbean daraman hazia zabaldu dezan, baizik ■

JAKOBA ERREKONDO

Domiko lakuko itzulia Nafarroako eta Gipuzkoako muga artean

Domiko lakua Gipuzkoako eta Nafarroako mugaren alboan dago. Txango honetan Bortziriak mendi-multzoko ingurune ugari zeharkatzeko aukera izango dugu, Bianditz mendia esaterako. Gailur honetatik, ikuspegia bikaina da. Txangoa ez da erraza, aldapa gogorak eta pisten egoera txarra direla medio, hainbat unetan bizikletatik jaitsi beharrean izango baikara.

DOMIKO lakua Gipuzkoako Oiar-tzundik Nafarroako Lesakara doan errepidetik hurbil dago. Bertaratzeko, Aritxulegi eta Aginako mendateak igo behar dira. Aritxulegiko jaitsiera bukatu ondoren dagoen San Antongo urtegian has dezakegu ibilaldia.

San Antongo urtegitik gora joko dugu bost kilometrotan, Agina mendateko gaina harrapatu arte (610 metro). Tontorrean, eskuine-rantz egiten duen pista hartuko dugu eta galbiderik gabe, Domiko lakura iritsiko gara. Lauaren ertzean dagoen bideska batetik kanal bateraino joango gara. Zenbait oztoporen eraginez, nahitaez oinez egin beharko dugu kanalerainoko bi-dearen zati bat.

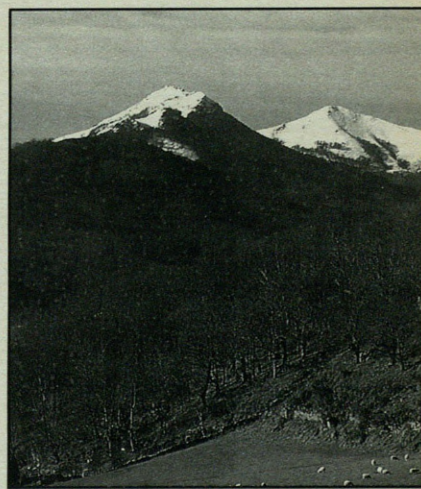
Txapaz eraikitako etxola bat igaro eta gero, kanala gurutzatu egingo dugu. Handik kilometro batera, pista malkartsu batekin egingo dugu topo. Sei bat kilometroz gora eginez gero, Aritxulegiko gainara helduko gara pista honetatik barrena. Mendatera iritsi aurretik, atsedena hartzeko aukera eskainiko digun ingurunera ailegatuko gara, non

iturri bat eta zenbait mahai dauden. Atsedenean honetan ezkerrean egin behar dugu.

Pista honek Bianditz mendiko tontorreraino (840 metro) igotzeko aukera ematen du, baina igoera oso gogorra da. Izerdi franko bota beharko dugu goraino heltzeko. Behin gailurrean, Mendaur, Aiako Harriak eta Larrun mendiak izango ditugu begibistan.

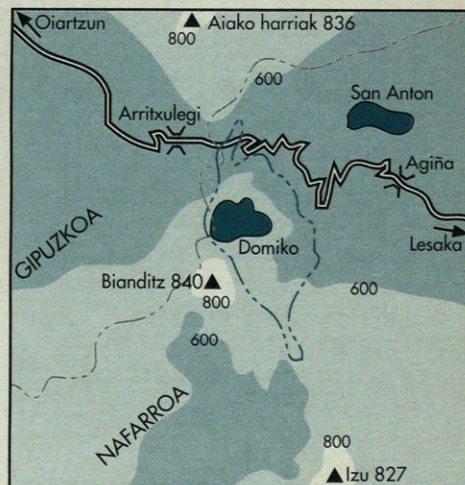
Goiko argazkian, Mendaur tontor ezagunaren ikuspegi dotorea, neguko 'jantzia' soinean duela. Beheko argazkian, Gipuzkoako eta Nafarroako muga artean dagoen Domiko lakua. Asteon proposatzen dizuegun txangoa beronen inguruan osatu beharrekoa da.

Tontorretik jaisteko, ekialdera jo beharko dugu eta Artikutzako Guardetxetik (Exkax izenekoa) Izu mendira (829 metro) doan bidea hartuko dugu. Baso tartetik, Pagoketako mendi-lepora helduko gara maldan behera doan pista batetik barrena.

Alanbrada bat igaro ondoren, iparraldera abiatuko gara, txapaz eginda txabola baten parean dagoen pista hartuz. Pistak ezkerrean eta behera egiten du etengabe. Ordulaurden inguru nahikoa izango dugu berriro Domiko lakuan izateko. Txangoa osatzeko, lehen aipatutako zailtasun horien-gatik, gutxienez hiruzpalau ordu beharko ditugu ■

ANDONI URBISTONDO
MIKEL EGAÑA

A N T Z E R K I A

9

Larunbata

● Gilkitxaro taldeak bere azken obra, «Infernuko atarian» izeneko, aurkeztuko du gaur Irungo Zurt tabernan arratseko 20:00etatik aurrera. Bihar, berriz, Donostiako Egia auzoko Bukowski tabernan izango dugu ikusgai lan bera, ordu berean.

● Gasteizko Nazioarteko Antzerki Jaialdiaren barruan, aste honetan ere makina bat antzezlan ikusi ahalko dugu. **Pentacion taldeak «Una noche con los clásicos»** obra antzeztuko du gaur. Hilaren 13an, aldiz, **Compañía Andaluza de Danzak «Homenaje a Albéniz»** aurkeztuko du. Bi emanaldiok Principal Antzokian izango dira, 20:30ean. Bihar 18:00etan, haurrentzako sailean, **Pin y Pon taldearen «Historia en clave de sol»** lana Principalen bertan. Azkenik, hilaren 12an **Taun Taun taldearen «Ububabel»** ikusteko modua izango da Beñat Etxepare antzokian 20:30ean.

10

Igandea

● Barakaldoko V. Zarzuela Topaketen barruan, Logroño-ko **Compañía Pepe Eizaga taldeak «Luis Ferrnanda»** obra eskainiko du arratseko 20:00etatik aurrera.

11

Astelehena

● Bordaxuri antzerki taldeak «Clovis eta Marinette» lana taularatuko du gaur

Komikiaren 100. urteurrena ospatzeko antolatutako

«Komikiak 100» erakusketa ibiltariak Hernanin izango du oraingoan geltokia. Azaroaren 8az geroztik 24ra bitarte egongo da bertan. Erakusketa honen helburua komikiarekiko zaletasuna zuzpertztea da. Honetarako, komikiaren munduari hiru maratiletik heltzen dio: komikiaren hizkuntza, komikiaren ofizioa, eta komikia eta euskara. Honetaz guztiaz gain, komikiaren historiako pertsonaia mitikoenak biltzen dituen erakusketaz ere gozatu ahalko dugu: Superman, Tintin, Zakilixut, Blueberry, Gabai, Mafalda...

eta bihar Miarritzeko Colisee aretoan. Gaurko emanaldia 21:00etan izango da, eta 17:00etan biharkoa.

E R A K U S K E T A K

9

Larunbata

● Gasteizko CM-2 aretoan, **Juncal Ballestinen «Huellas»** izeneko lan-bilduma izan dugu ikusgai azken aste hauetan. Gaur itxiko ditu, baina, atek erakusketa honek.

10

Igandea

● Kutxa Fundazioak Donostiako Garibai kalean duen aretoan, **Irene Laffitte margolari donostiarren obra osoa** ikusteko modua izan dugu azken egunotan. Ez ahaztu gaurkoa duela azken eguna zabalik.

«Bilbo Hiria» IX. Pop-Rock Lehiaketan parte hartzeko deia egin dute jada antolatzaileek.

Kantu-sorta propioa duen talde orok har dezake parte, aurreko edizioetan

lehenengo edo bigarren saria irabazi dutenek izan ezik. Pop-rocka (*ska, reggae, rock sinfonikoa, punk, rap, rock & roll...*) edo *heavy metal*a (*hard core, thrash metal, speed, AOR...*) lantzen duten taldeak behar dute izan. Epaimahaiak 36 talde hautatuko ditu guztietatik, eta taldeok antolatzaileek erabakitako lekuan zuzenean jotzeko aukera izango dute. Abenduaren 31 baino lehen, lau kantuz osatutako maketa edota diskoa aurkezteaz gain, taldearen biografia, telefono zenbakia, helbidea eta aurkeztuko diren saila zehaztu beharko ditu talde bakoitzak. Argibide gehiago (94) 420 43 94 telefono zenbakian.

12

Asteartea

● Zarauzko Photomuseum Argazkien Euskal Museoa, gaurtik aurrera, **Julian Redondoren «Japoniara bidaia»** argazki erakusketa ikusteko modua izango dugu. Fuji japoniar enpresak antolatutako saria irabazi izanak Japoniara bidaiatzeko aukera eman zion Redondori, eta bidaia horretan hartutako irudiak ditugu erakusketaren oinarri. **Abenduaren 8ra** bitarte egongo da zabalik.

I K A S T A R O A K

8

Ostirala

● Dantza garaikideari buruzko ikastaroa antolatuko dute Andoaingo Areski gimnasioan. Dantza garaikidea ezagutu edota sakondu nahi duen pertsona oroengana zuzendurikoa da. Ana Remiro Esnoz dantza-irakasleak emango du ikastaroa gaur hasi eta ekainera bitarte. **Limon teknika izango da ikastaroaren oinarria.** Prezioa 5.000 pezetakoa (200 libera) da. Argibide gehiago (943) 33 15 39 telefono zenbakian.

I K U S K I Z U N A K

13

Asteazkena

● EHUren Leioako kanpuseko Areto Nagusian, dantza-ikuskizun ederraz gozatu ahalko dugu gaur. **Bubulus taldeak «Georg»** lana aurkeztuko du 12:00etan eta 17:00etan.

LEHIAKETAK

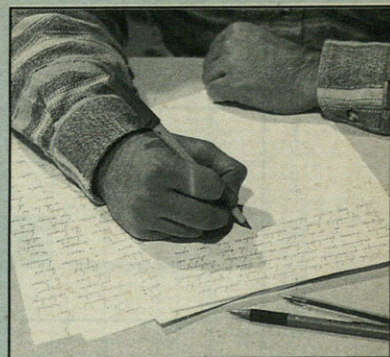
8 ● **Augustin Zubikarai III.** **Narrazio Sariak** antolatu dituzte Ondarroan. Euskal Herriko edozein bizilagunek har dezake parte, **euskara batuan zein bizkaieran idatzitako lanekin.** Gaia librea da, baina lanek orijinalak, argitaratu gabeak eta beste lehiaketa batean saritu gabeak behar dute izan. Gutxienez 10 orrialde izan behar ditu lanak eta gehienez 25. Lanaren hiru kopia aurkeztu behar dira kartazal itxi batean, egilearen aipamenik egin gabe; barruan, aparteko kartazal batean ipini behar ditu egileak bere datuak. **Lanak aurkezteko epea azaroaren 15ean amaituko da.** Argibide gehiago (94) 613 43 44 telefono zenbakian.

● Beasaingo CAF enpresak eta Elhuyar Kultur Elkarteak **Zientzia Dibulgaziorako III. Sariak** antolatu dituzte. **Euskaraz idatzitako zientzia eta teknologiaren dibulgaziorako edozein lan aurkez daiteke.** Orijinala eta inoiz argitaratu gabea behar du izan lanak. Bi maila bereiztu dituzte: lehenengoan idazle berriek idatziriko zientzia eta teknologiaren dibulgazio-artikuluak sartuko dira (gutxienez hiru orrialde eta gehienez sei), eta bigarren goan zientzia eta teknologiaren dibulgazio-liburuak (gutxienez 75 orrialde). Bietan gehitu behar dira irudi eta grafikoak, bibliografia aipatuz. Lanaren sei ale aurkeztu behar dira **hilaren 15a**

Santurtzin antzerki emanaldi mordoia ikusi ahalko dugu datozen egun hauetan. Hilaren 8an, Lee

«**Eibarko Hiria**» **Gazteen III. Ipuin Lehiaketan 25 urtetik beherako guztiek har dezakete parte,** bi mailatan bereizturik: 14 urtetik 17ra artekoa bata, eta 18tik 25era bitartekoa bestea. Gaia librea izango da. Parthartzaille bakoitzak gehienez bi lan aurkez ditzake, euskaraz zein gazteleraz. Lanak zazpi eta hamar orrialde bitartekoa behar du izan ezinbestez. Lanean ezin da egilearen daturik azaldu (kartazal itxi batean datu guztiak, eta honen kanpoaldean lanaren leloa). Lan bakoitzeko lau kopia aurkeztu behar dira, makinaz idatzirik tarte bikoitzarekin eta orrialdearen alde batetik soilik. Ipuinak

aurkezteko (Eibarko Udaleko Kultura Sailean) epea azaroaren 22an, ostiralarekin, amaituko da.

baino lehen ondoko helbidean: Elhuyar Kultur Elkarteak, Asteasuain 14, 20.170 Usurbil.

● **Tene Mujika Narrazio Laburren Lehiaketa** antolatu dute Deban. Gai librea izango dute parthartzailleek, baina jatorrizkoak, argitaratu gabeak eta aurretik inon saritu gabeak izan behar dute lanek. **Gutxienez sei orrialde eta gehienez 30 izango dituzte narrazioek.** Lanei lelo bat jarri behar zaie, eta lelo hori bera eta egilearen datuak kartazal itxi batean ipini behar dira. Idazleek 18 urtetik gorakoak izan behar dute, eta Debakoa izatea beharrezkoa ez bada ere, debatarak diren ala ez aipatu behar dute. Lanak **hilaren 29a baino lehen** aurkeztu behar dira Debako udaletxean.

MUSIKA

8 ● Garaziko Gaztetxearen aldeko kontzertua antolatu dute Eiheralarren. 22:00etan hasita, **Kapten Egurrak, Mr. Seizo, Rigor Mortis, Skunk eta Baigorri gaiteroen** erritmoekin dantzatu ahalko dugu.

9 ● Getxoko Kultur Etxearen eskutik eta **Fadurako kiroldegian, Noa abeslari isrraeldarraren** kantu gozoak izango ditugu entzungai gaur gaueko 22:00etatik aurrera. Bihar, ostera, Kanariar Irletako **Rosana** bakarlariaren musika-doinuez gozatu ahalko dugu, toki berean, iluntzeko 21:00etan.

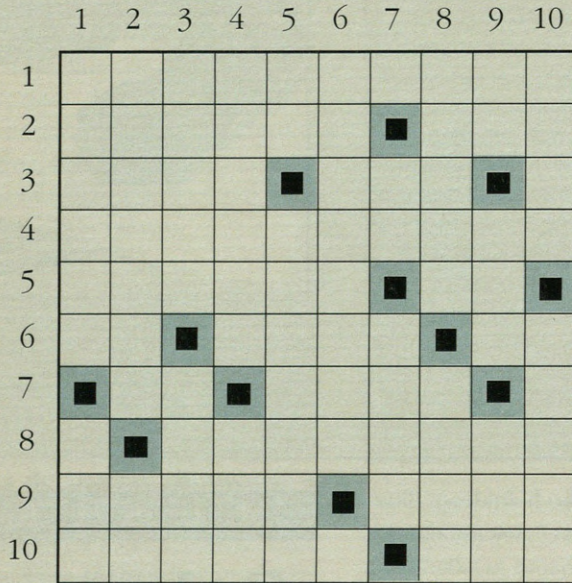
● Gaueko 23:00etatik aurrera, **Sorotan Bele** talde hondarribitarrak kontzertua emango du **Aiziritzen.** Ondoren, dantzaldia Xitoak taldearekin.

● **Joxe Ripiau** taldeak bi kontzertu emango ditu aste honetan. Lehenengo, gaur **Ezpeletan** gaueko 22:00etan. Ostera, hilaren 14an arratseko 20:00etan, **Iruñeko Gaiarre Antzokian** gozatu ahalko dugu Joxe Ripiauren erritmo beroez.

12 ● **Juan Carlos Perezen** kontzertua entzun ahalko dugu gaur iluntzean Bilbo-ko Kafe Antzokian.

Hayesen «Teatro de calle» eta Leandrerren «Street tease» Txitxarra parkean 19:00etan eta 21:00etan. Biharamunean, berriz, Teatro Piramideren «Foto romántica» 19:00etan eta 21:00etan Txitxarran, eta Pa Lo Q'sea taldearen «No me conoces» 20:30ean parkean. Hilaren 10ean, Amparo Rivelles, Maria Jesus Valdes eta Adolfo Marsillachen «Una noche con los clásicos» ikuskizuna 20:30ean. 12an eta 13an, Markeliñeren «Ta tapa» 11:00etan eta 15:00etan. 14an, aldiz, Morboriaren «El burgues gentil hombre» 20:30ean. Azken antzezlan hauek Serantes kultur aretoan ikusi ahal izango ditugu.

Gurutzegramma

EZKER ESKUIN: 1.- Bertsotan egiten duen pertsona. 2.- Errenkadak. Bizkaieraz, bezala. 3.- Gizen. Emakume izena. Uranioa. 4.- Eslovakiako hiriburua. 5.- Lapurdiko ibaia. Modu atzizkia. 6.- Interjekzioa. Hari, nuen. Bi. 7.- Zilarra. Lurra iraultzeko lanabesa. Röntgen. 8.- Kontsonantea. Nekatua, unatua. 9.- Zamari mota. Zein pertsonari. 10.- Pertsona. Mendebaldean, zen.

GOITIK BEHERA: 1.- Zeharkako harien multzoa. Umorezko kolpea. 2.- Zuhaiska mota. Musika nota. 3.- Detektagailu. Janari ongailu. 4.- Poseidonen semea. Martxa du. 5.- Euskal atzizkia. Arituak. 6.- Paradak. Bat. 7.- Berrogeita hamar. Nola hitzaren kontsonanteak. Toka, nuen. 8.- Bihiak. Gipuzkoan, zatoz. 9.- Musika nota. Zazpi. Oinarrizko edaria. 10.- Ikara. Trufa, iseka.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Behartsu
Eraikina
Iraultza
Lanturua

7 letra

Bekaitz
Ezertan
Ezohiko
Tantaia

4 letra

Aita
Atoz
Atzo
Baoa
Eder
Egon
Ekin
Eper
Erak
Ezin
Gaua
Ibon

Irin
Kate
Noka
Nora
Nota
Oboe
Oise
Onil
Opor
Otan
Sona
Usoa

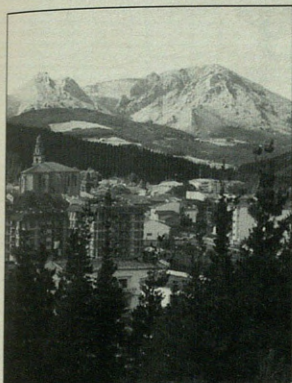
2 letra

Aa
Ar
Bo
Ok
On
Or
Re
Zu

3 letra

Dok
Nor
Ogi
Tsu

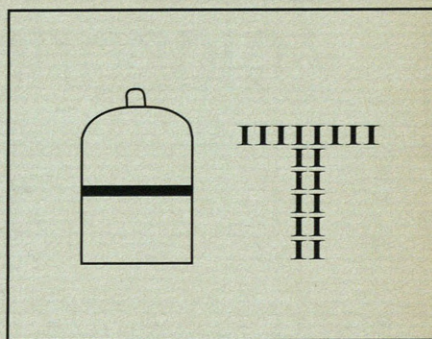
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den herriaren izena, Bizkaiko herri baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

	Arabako		Natura		Toka, nazazu		Izutiak
	Auziak		Ihardun		Duda partikula		
Lanbidea	Lapurdikoa herria	Garbia				3	
Basabide	Gai organiko	Nuke		5			
Zeurea				Bat	Errep., gorotza		
Ongariak				Italiako telebista	Suari dario		
						Tona	
						Jainko egiptoarra	
6			4				
Bukaeraren hasieran	Potasioa	Bokala	Gaiso				
Iberiar penintsula	Asturu	Afrikako ibaia	Ugari		1		
					Bokal bikoitza		
					Atomo kargadun		
500	Infin., akitu		Musika nota		Kontso-nantea		
Beste mota batekoa	Bi kontso-nante		Ez eme		Kanpo		
							Uranioa
Sexu eme		2	Gogoratu			7	

Hieroglifikoa

Euskal Herriko hiriburu bat

Aurrekoastekosoluzioak

ELGETA

●	I	●	I	●	S	●
A	R	A	Z	O	A	K
●	B	●	E	●	A	T
M	E	N	D	I	K	A
●	L	A	U	B	U	R
L	A	U	●	A	R	I
●	U	●	A	R	G	A
I	N	K	●	R	A	●
●	T	A	L	A	I	●
E	Z	T	I	●	A	B
●	I	E	●	A	K	A

Gurutzegrama

EZKERREKUTU: 1. Basapiztia, 2. Edaleku, Zz.
3. Lar. N. Beta, 4. Arratoi, eL, 5. Urizaharra, 6.
Na. Ega, Ur. 7. A. Erori, At. 8. Lagin, La, U, 9.
Dio, Oreina, 10. I. Niagara.
GOTIK BEHERA: 1. Belatunaldi, 2. Adarra, Af.
3. Sarri, Egon, 4. Al. Azeri, L. 5. Pentagonoa, 6.
IK. Ohar, rG, 7. Zubia, Ilea, 8. T. E. Ru, AIR, 9.
Izterra, Na, 10. Azala, Tuta.

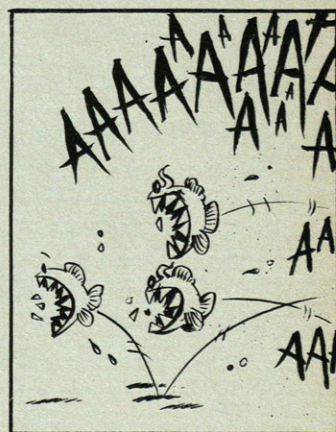
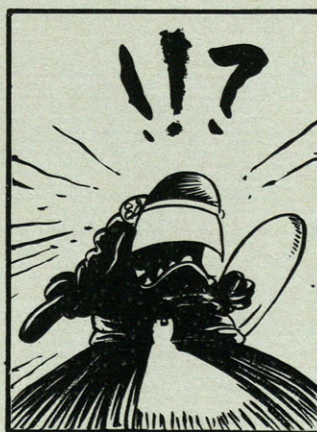
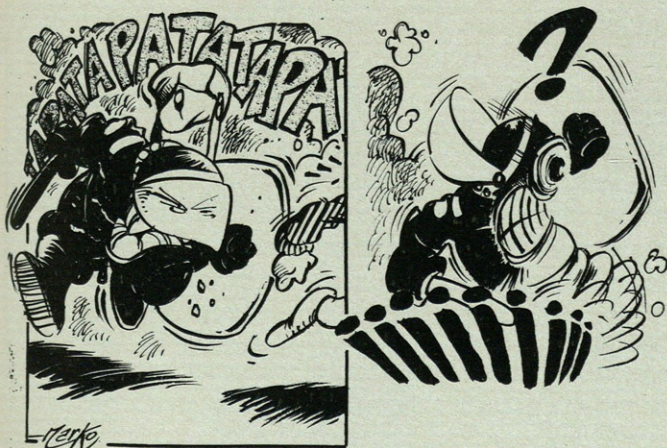
Kate hitzak

Hieroglifikoa:
DIRUZAINAK

●	I	●	S	●
A	R	A	Z	O
●	B	●	E	●
M	E	N	D	I
●	L	A	U	B
L	A	U	●	A
●	U	●	A	R
I	N	K	●	R
●	T	A	L	A
E	Z	T	I	●
●	I	E	●	A

ERROBIKO PIRAIKAKO

Komikia

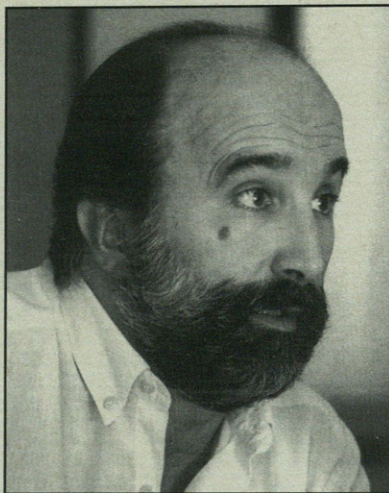

Zalaparta asko eta ekintza gutxi bakea dela eta

BAKEA gora eta bakea behera, 'baketze' hitza etengabe denen ahotan... azkenean hitzak hutsak, zentzuga-beak egiten zaizkigu. Bakea gora eta bakea behera; alderdi politikoak non-nahi eta noiznahi bakea erdies-teko formulak proposatzen ari zaiz-kigu. Horrela diote behintzat. Baina ez dugu aurreraka pauso bakar bat ere ematen. Bakearen alde dabiltzala dioten alderdiek ez baitute deusik ere egiten asmo hori mamitu dadin. Badakitelako, seguru aski, Euskal Herrian bakea (benetako bakea) lortze-ko zimentu eta euskarri politiko hainbat mugitu beharko dela. Eta hortxe dago, hain justu, koxka...

Bi talde baitaude —zentzu zaba-lean adierazita— gai honi dagokio-nez indar politikoaren artean. Nabar-men bereizteko modukoak gainera: su eta gar ari direnak polizia-ekime-naz ETA amaitarazteko ahaleginetan, egungo egoera politikoa ukitu ere egin gabe, batetik. Talde horretakoak dira zera nahi luketenak: ETak bere jarduera uztea, bere presoen arazoa epe luzera (gutxi asko) konpontzearen truke. Eremu horretan sar geni-tzake EAE eta Nafarroako indar poli-tiko guztiak, bat izan ezik.

BESTETIK, auzia justu alderantziz dakusatenak. Alegia, egungo egoera politikoa aldarazteko bide bakar eta zuzena (zuzenbidezko zuzentasuna) borroka armatua dela uste dutenak. 'ETaren ingurunea' deritzaion hori sartuko genuke bigarren taldean. Egia da, bada tartearen herritarrik (ez, ordea, alderdi politikorik) edozein prezio politikori zilegi deritzonik, ho-

IÑAKI ESNAOLA

Abokatua

rrek biolentziaren amaiera ekarriko badu. Beste batzuek, egia da hori ere, kaltegarritzat daukate biolentzia hel-buru politikoak lortzeko bidean.

Baina apenas duten eraginik egu-neroko dinamika politikoan. Onera-ko ala kalterako, horretan ere alderdi politikoak dira nagusi, euren esku dago dinamika delakoa. Eta euren esku dagoenez, zilegi bekit eszeptiko agertzea gai honen konponbideari dagokionez. Eurek (alderdiek) be-reari eusten baitiote eta ezer gutxi axola die baketzearen gaiak. Are ge-hiago esango nuke: biolentziaren auzia orain arteko dinamika politiko berean iraunarazteko erabiltzen dute. Inora ez garamatzan dinamika, azken

urteotako segikeria edo kontinuis-mora ez bada bederen.

Alderdi politikoek *per secula se-culorum* iraun nahi dute bere horretan, betikotasuna amesten dute. Ez inork ez ezerk ez ditu aldaraziko alderdien printzipioak, horiexek eram-baituzte dauden tokian egotera eta direna izatera. Horrela bada, ba-karren batek esaten badu *'gaur 'beste aldekoekin' hitz egin behar dut'* alde-z aurretik sekulako baldintza piloa ja-rriko dio. Eta 'beste aldeak' lejitimo-tasuna ukatuko dio bezperan bera-rekin mintzatzekoa zen horri. Zarata asko eta ekintza gutxi. Urte luze egunkarientzat hitz egiten, baina ezertxo ere konpontzeke. Ezta asmo-rik ere. Batere ez.

KONPONBIDEAK, ene ustez, di-ruditena baino errazagoak dira. Edo ETA eta erakunde honek adierazten duena suntsitu, edo ETArekin zuze-nean hitz egin eta benetako bakearen oinarriak finkatu. Gainerako guztia hitz alferrak dira. Konponbide hone-kin ados egon liteke, edo ez, baina ez dago besterik. Pragmatismo hutsa. Eta bestela, orain artean bezala segi eta erakunde armatuak beste ekin-tzaren bat egiten duenean aieneka hasi, geure buruei galdezka: *'Egia ote da Madrilek nahiago duela ETak be-re horretan jarraitzea, biolentzia amaitzeak baino errenta handia-goak dakarzkiziolako horrek? Errenta politikoak eta bestelakoak'*. Eta ho-naino helduak garenez: zertan ari dira Euskal Herriko alderdi abertzaleak? Betiko moduan, igarriko zenuitenez. Zarata asko eta ekintza gutxi.

ARGIA

Harpidedunen
Elkartea

ESKAITZA BEREZIA HARPIDEDUNENTZAT

Akelarre
Gaurer zuzenean.

Anje Duhalde
Batezaleak.

Eltzegor
Herrialde Berdean.

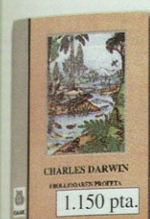
Txirri Mirri eta Txiribiton
Pailazo.

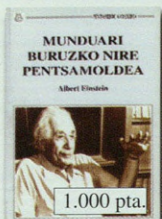
Drindots
Made in plazan

Egan
Mela eginez

Charles Darwing
Eboluzioaren Profeta
Iñaki Azkune Mendia

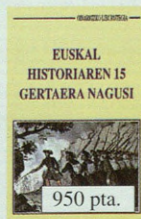
Albert Einstein
Munduari buruzko
nire pentsamoldea

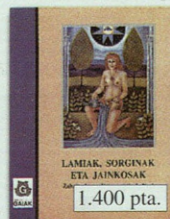
Sorginak eta Euskal
Herria
Gaiak.

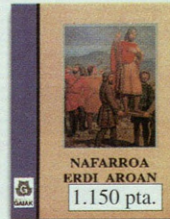
Gazteak eta
sexualitatea
Gaiak.

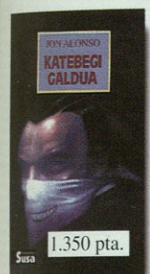
Euskal historiaren 15
gertaera nagusi
Gaiak.

Lamiak, sorginak eta
jainkosak
Julio Caro Baroja

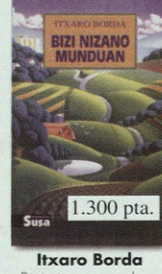
Nafarroa erdi aroan
Béatrice Leroy

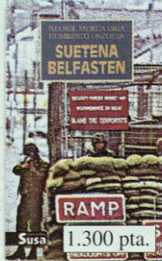
Jon Alonso
Katebegi galdua

Harkaitz Cano
Beluna Jazz.

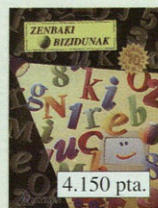

Itxaro Borda
Bizi nizano munduan

Imanol Murua eta
Humberto Unzueta
Suetena Belfasten

B E R R I A K

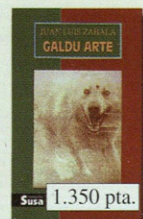
Zenbaki bizidunak
Didaktiker.

Euskal Gramatika osoa
Didaktiker.

Benetan Euskaraz 1. maila
Didaktiker.

Juan Luis Zabala
Galduta arte

Mikel Ibarguren
Hemen gauak lau ertz ditu

Miren Aranburu
Etlorkizunaren memoria

✓ Kalean baino askoz merkeago

✓ Bidalketa gasturik gabe

* Hauetaz gain, GAIK eta SUSA argitaletxeen, IZ disketearen eta DIDAKTIKER-en katalogoetako titulu ugari ditugu. Eskaiguzu zerrenda eta berehala eskuratuko duzu.

ESKARI ORRIA

Izenburua	Prezioa	Aleak	Guztira

Kobratu beharreko kopurua

☐ Transferentzia: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN - DEITURAK

KALEA _____ ZBKIA. _____ SOLAIRUA _____ ESKUA _____

TENOA _____ HERRIA _____ POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____

☐ KONTUTIK

TITULARRAREN IZEN ABIZENAK _____ SINADURA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____

Entitatea

Sukurtsala

K.D.

Kontu zenbakia

SINADURA

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15 • LASARTE-ORIA 20160 • Tel.: (943) 37 15 45 • Faxa: (943) 37 34 03

Xareta

XARETAKO LURRALDEA: SARA (LAPURDI)

ZUGARRAMURDI (NAFARROA)

URDAZUBI (NAFARROA)

SARAKO LEZEAK

ZUGARRAMURDIKO LEZEAK

URDAZUBIKO LEZEAK

LARRUNGO TRENA

7tsasotik hamar kilometrotan,
Larrungo oinen zelai berdeen
artean, Lapurdi eta Nafarroako
ontasunean dago. Axular eta aita
Barandiaranen lurraldea, lurralde
zoragarri honen izena **Xareta**
da. Betidanik lur honek, jendearen
ametsa betetzea izan du helburua.
Xaretako lurraldean sustraiak,
bidenatura, kultura eta biziaren
hitzek balore handi bat dute
oraindik ere.
Kultura bera, herri bakar bat!

XARETAN AURKITUKO DUZU:

- ✓ LEZEAK: SARA
ZUGARRAMURDI
URDAZUBI
- ✓ SORGIÑAK ANTZERKIA
ZUGARRAMURDIN
- ✓ LARRUNGO TRENA
- ✓ MONUMENTOAK
- ✓ SUKALKINTZA
- ✓ FESTAK
- ✓ ATERPEA OGITARTEKO ETA
EDARIEKIN

**URTE
OSOAN
ZABALIK**

**ASTE BURUETAKO
LANDA ETXEAK
ALOKATZEKO AUKERA
BADAGO. INFORMAZIOA
SARAKO TURISMO
BULEGOAN**

INFORMAZIO GEHIAGO:

SARAKO LEZEAK: 07 (335) 59 54 21 88

SARAKO TURISMO BULEGOA: 07 (335) 59 54 20 14

SARAKO HERRIKO ETXEA: 07 (335) 59 54 20 28

ZUGARRAMURDIKO UDALA: (948) 559 90 60

URDAZUBIKO UDALA: (948) 559 90 34

LARRUNGO TRENA: 07 (335) 59 54 20 26

